Leto IV., štev. 252 | V Ljubljani, sobota dne 27. oktobra 1923 | Poštnina pavšalirana | Cena 1·50 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 12·50 Din
za inozemstvo 25·— „
neobvezno
Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.
Podružnice:
Maribor, Barvarska ul. 1. Tel. št. 22.
Celje, Aleksandrova c.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 26. oktobra.

Danes popoldne se je vršila v Beogradu pod kraljevim predsedstvom seja ministrskega sveta, na kateri so razpravljali o končni ureditvi reškega vprašanja.

Poročali smo danes, da polaga naša vlada posebno važnost na to, da se istočasno z reškim vprašanjem reši cel niz spornih in stalni sporazum z italijanskim sosedom motečih problemov. Kar nam v tem oziru javljajo iz Beograda, je gotovo vse prav lepo in potrebno. Samo enega ne more odtehtati: našega pristanka na revizijo rapalske pogodbe, ki je po nesreči postala temeljni zakon za odnošaje med obema državama. Nesrečen zakon, toda vendar zakon.

Izhajajoč s tega stališča, si seveda nikakor ne prikrivamo velikega pomena ureditve naših sporov z Italijo. Smatramo, da si razboriti Italijani tudi sami priznavajo, da je normaliziranje prilik med obema državama v prvi vrsti celo njihov in ne jugoslovenski interes. Mi smo, če hočete, primitivnejši, ker smo še mladi, in lažje prenašamo. Toda če se trezna Italija zaveda nujnosti končnega sporazumnega razčiščenja medsebojnih odnošajev, potem mora to spoznanje tudi odkrito dokumentirati.

Baš v zadnjem času pa italijanska politika ustvarja dejstva, ki so kakor za protidokaz vsem onim optimistom v Jugoslaviji, ki menijo, da bo zmagala državniška modrost nad nacijonalističnim besnilom.

Upravni organi italijanske vlade so začeli zadnje čase proti našim krvnim bratom, ki so sicer podaniki Italije, persekucije, ki so v vsaki kulturni državi nemogoče ter v civiliziranem svetu jedinstvene. Italija je napravila pri teh svojih državljanih atako na njihove človeške najprimitivnejše pravice, ki jih smejo zahtevati prav od vsake vlade in prav od vsake države, katera hoče veljati za pravno državo in kaj šele od države, ki se prišteva k velesilam in zavzema v Zvezi narodov eno najbolj vplivnih in odličnih mest.

Italija je zaprla svojim slovenskim državljanom osnovne šole ter s tem odvzela deci možnost pravega napredka v civilizaciji in kulturi. Oropala je avtohtono prebivalstvo v Primorju tega, kar je ono imelo že od nekdaj ter čuvalo kot svetinjo, ki ji je kazala pot med enakopravne in enakovejavne državljane nove države.

Italija je po svojih prefektih izdala ukaz, s katerim zabranjuje izhajanje slovanskih listov v Primorju v dosedanjem besedilu ter odrejuje njihovo dvojezičnost. V bistvu in po svojih konsekvencah je ta ukaz naperjen direktno na iztrebljenje vsega slovenskega časopisja v Julijski Krajini, torej akt, ki uničuje najžalje kulturno sredstvo današnje dobe, časopisje, ki je za izvenšolsko dobo malone edini pripomoček za ohranitev ter širjenje prosvete. Istrski prefekt je nasilje še sponolnil: prepovedal je razširjanje naših listov iz Jugoslavije.

Te razmere ustvarjajo atmosfero, v kateri je vsak razgovor o zboljšanju odnošajev le izmenjavanje vljudnih fraz. Pa ne samo to. Ukrepi laške vlade izzivajo retorzijo z naše strani. Gospodje v Rimu dobro vedo, da tudi Jugoslavija ni brez sredstev. Naj vprašajo predvsem svoje industrijalce in trgovce, pa bodo dobili primerne informacije. Italija, ki toliko pazi na svojo reputacijo pred svetom, naj se tudi vpraša, kakšne posledice mora imeti za njo, ako naš narod v obupu in ogorčenju prične vračati z enakimi ukrepi.

Sredi noči nam prihaja brzojavka, da gospod Mussolini ni odobril nasilniških ukrepov svojih prefektov in da so ti ukrepi preklicani. Ali naj vidimo v tem znak iztreznjenja? Jugosloveni smo radi optimisti in če se našim tovarišom v Italiji dajo pravice, ki jim gredo po najvišjih človečanskih zakonih, po slovesnih mednarodnih obvezah, po svobodomiselni besedi italijanske ustave, ne izgubimo nade, da se posreči odstraniti iz telesa Evrope čvor, katerega smrtonosno opasnost za mir celega kontinenta je s tako globokim državniškim umevanjem občutil Wilson, ko je prvič stopil v dvorano pariške konference.

To dni protestira naš narod proti nasilstvom v Julijski Krajini. To ni izbruh sovražnosti, nego manifestacija samoobrambe, v kateri imata človek in narod pravico iti do skrajnosti. Italija tega klica ne bo mogla prezreti.

Sklepi o Mussolinijevih predlogih

VLADA ZAHTEVA PISMENO FORMULACIJO TER BO FORMULIRALA SPREMINJEVALNE PREDLOGE. — RIMSKI UTIS.

Beograd, 26. oktobra, p. Danes dopoldne ob 10.30 uri je bila seja ministrskega sveta pod predsedništvom kralja v novem dvoru. Seje so se udeležili vsi ministri razen ministra za notranje stvari Vujičića. Na dnevnem redu so bila vprašanja zunanje politike. Ministrski predsednik Pašić je prečital Mussolinijev odgovor na njegovo pismo. Odgovor ni v obliki pisma, temveč v obliki poročila našega rimskega poslanika, kateremu je Mussolini ustno razložil svoje stališče. Mussolinijev odgovor vsebuje nastopne predloge:

1.) Reka Italiji,

2.) Delta in Baroš kraljevini SHS., Bankin pa se odstopi v zakup,

3.) Pripravljenost za korekturo meje pri Kastvu.

Kakor doznava vaš dopisnik je ministrski svet na ustni predlog Mussolinijev sklenil, da se Mussolinija zaprosi za preciziranje predlogov.

Nadalje je bilo sklenjeno, da se ti pogoji priobčijo posvetovalni komisiji, ki bo potem v sporazumu z našimi člani paritetne komisije izdelala konkretne predloge, katere bo vlada pretresala na

NA SLOVENSKIMI DEMOKRATI.

splošni položaj povoljnejši ter da se dane možnosti za določitev baze za sporazum. Potemtakem se sodi, da ni izključeno, da se Pašić sestane z Mussolinijem, ko bo vlada sklepala o predlogih paritetne komisije.

Rim, 26. oktobra. j. *V zunanjem ministrstvu se označujejo vesti, da se bo reško vprašanje kmalu uredilo za preuranjenje. Beograjska vlada je 21. oktobra dobila nove predloge. Italija predlaga nekatere izpremembe glede dobe pristaniškega konzorcija. V krogih, ki stoje blizu jugoslovanskega poslaništva v Parizu prevladuje optimizem.*

Pričetek državljanske vojne v Nemčiji

SPOPADI NA BAVARSKO-SAŠKI MEJI. — STAVKE V BERLINU SO PREPOVEDANE.

Berlin, 26. oktobra. s. Kakor javlja «Die rote Sturmfahne» iz Weimarja, se nahaja na bavarski meji 1 polk s topništvom. V Koburgu je štab državne brambe, štab narodno-socialističnih čet in 4 pehotne kompanije ter 1 kompanija s strojnicami Hackenkreuzlerjev. Ob bavarsko-saksonski meji se opaža živahno delovanje patrul. Prišlo je tudi že do spopadov.

Berlin, 26. oktobra. n. Vojaški komandant je prepovedal stavke v vseh za vsakdanje potrebe važnih obratih, med katere spadajo tudi tiskarne za tiskanje bankovcev. Vsaka stavkovna propaganda bo kaznovana s težkim zaporom.

Pariz, 26. oktobra. s. Kakor javljajo listi iz Koblenza, so separatisti ponoči brez krvolitja zasedli vladno poslopje, županski in poštni urad. Zavezniške oblasti so aretirale vladnega predsednika Hesseja, ker je dal utrditi vladno poslopje.

Bruselj, 26. oktobra. s. Kakor poroča «Le Soir» iz Aachena, je bila tamkaj proglašena splošna stavka.

Frankfurt, 26. oktobra. s. Včeraj so komunisti hoteli napasti borzo. Sicer se jim ni posrečilo vdreti v poslopje, vendar pa so se mu tako približali, da ni bilo mogoče priti v borzo. Policija je poskusila prepoditi jih.

Kahr odklanja pogajanja z Berlinom

GORNJA ŠLEZIJA ZA SVOBODNO DRŽAVO POD POLJSKO.

München, 26. oktobra. s. Generalni komisar Kahr izjavlja na vprašanje kako si on predstavlja rešitev spora med Bavarsko in državno vlado, v «Münchener Neueste Nachrichten» med drugim: Z državno vlado, ki pusti še dalje Zeignerja (saškega min. predsedni) na krmilu, ne morem računati na koristno rešitev, ker ji manjka moč, voditi Nemčijo skozi sedanjo katastrofo. Z odločno vlado, ki bi delala patriotsko, se bo rešitev našla samo po sebi. Naj se dá vsaki zvezni državi in celokupni državi, kar je njenega.

Monakovo, 26. oktobra. j. Generalni komisar Kahr je danes sporočil voditeljem strank, da odklanja vsaka pogajanja s sedanjo državno vlado.

Berlin, 26. oktobra. s. «Berliner Tageblatt» javlja iz Breslava: V Gornji Šleziji se opaža zopetni pričetek gibanja, da bi se Gornja Šlezija proglasila za svobodno državo. Gibanje ima za cilj združitev nemške in poljske Gorenje Šlezije v svobodno državo pod poljsko suvereniteto. V zvezi s tem sta vojaški poveljnik in vladni komisar Nižje in Gorenje Šlezije prepovedala vse manifestacije, ki bi mogle dovesti do razkroja ali odcepitve državnega ozemlja.

Breslau, 26. oktobra. j. Konferenca obratnih svetov strokovnih organizacij Gornje Šlezije je danes sklenila proglasiti splošno stavko v veliki industriji. Pogoji delavstva so: izplačilo mezd v dobri valuti, nabava živil za delavstvo ter zopetna namestitev odpuščenih in kaznovanih delavcev.

Berlin, 26. oktobra, s. Pomanjkanje denarja se je zopet izredno povečalo. Pred državno banko stoji vedno veliko število vozov, da odpeljejo potrebno množino bankovcev. Blagajniški uradniki berlinskih obratov so zasedli ceste v okolici državne banke.

Dunaj, 26. oktobra, s. Mnogi na Dunaju živeči češkoslovaški državljani so vpoklicani na orožno vajo v domovino in sicer zaradi tega, ker hoče Češkoslovaška z ozirom na položaj v Nemčiji zavarovati svoje meje.

Berlin, 26. oktobra. s. Kakor javlja «Achtuhr Abendblatt» izda jutri mesto Berlin dobro valuto v višini 3 milijone mark. Izdali se bosta dve vrsti bankovcev, in sicer za četrt dolarja, to je 1.05 zlatih mark in za 1 dolar, to je 4.20 zlatih mark.

ZAVEZNIKI IN ZADNJA NEMŠKA NOTA.

Pariz, 26. oktobra. j. Poincaré je včeraj opoldne sprejel predsednika reparacijske komisije Barthouja ter imel z njim daljši razgovor o zadnji nemški noti reparacijski komisiji. Dosedaj še ni nobena zavezniška država zavzela svojega stališča napram nemški noti. Poincaré je snoči izjavil francoskim novinarjem, da mora reparacijska komisija docela neodvisno določiti svoje stališče napram zadnji nemški noti.

Pariz, 26. oktobra. j. Francija je predlagala v Londonu, naj se odpošlje angleški strokovnjak v Poruhrje, ki bi skupno z medzavezniško kontrolno komisijo vodile prodajo zaplenjenega nemškega blaga.

Pariz, 26. oktobra, s. Diplomatski sotrudnik «Agence Havas» doznava, da je ministrski predsednik Poincare v imenu francoske vlade sporočil v Washington, da sprejme predlog predsednika Coolidgea glede vpostavitvije strokovnjaške komisije za določitev plačilne možnosti Nemčije in da bi rad videl, da bi v tej komisiji sodeloval zastopnik Amerike, pod pogojem, da se versailska mirovna pogodba ne bi okrnila. O nemški noti, ki je bila v sredo izročena reparacijski komisiji, se bo razpravljalo prihodnji torek.

DROBNE VESTI.

Amsterdam, 26. oktobra. j. Holandska druga zbornica je danes s 50 proti 49 glasovom odklonila zakonski načrt o povečanju svojega vojnega brodovja, zlasti v vzhodni Indiji.

Essen, 26. oktobra. j. Krupp von Bohlen in trije aretirani ravnatelji njegovih tovarn so dobili za ureditev nujnih poslovnih zadev 8 dni dopusta.

Pariz, 25. oktobra. j. Znani francoski žurnalist Filip Milett je danes ponoči umrl za srčno kapjo. Bil je dalj časa londonski dopisnik «Tempsa» in je po odstopu Tardieuja vodil kolonijalno politični del lista. Bil je tudi zunanje-politični urednik «Europe Nouvelle».

Beograd, 26. oktobra. n. Včeraj je bivši črnogorski princ Peter Petrović s svojo soprogo zapustil Beograd ter odpotoval v Francijo.

Beograd, 26. oktobra. r. Danes je dospel v Beograd z Dunaja bivši komunistični poslanec Pavle Pavlović, ki vsak čas pričakuje, da bo aretiran.

Nasilniški ukazi v Primorju preklicani

Beograd, 26. oktobra. p. Z ozirom na intervencijo posl. Reisnerja in Grisogona ter na vesti, ki so prihajale o nasilnostih italijanske vlade proti našemu elementu v Julijski Krajini, je naša vlada opozorila v Rimu, da so najnovejši ukazi ohmejnih prefektov sposobni ustvariti med obema državama tako atmosfero nezaupanja, v kateri bi bilo koristno razpravljanje o ureditvi spornih vprašanj naši vladi onemogočeno. Italijanski odpravnik Summonte je smatral, da rimska vlada nikakor ne odobrava takih prenagljenih korakov, ki da so bili gotovo izvršeni brez njene odobritve. G. Summonte je uveraval našo vlado, da se bodo vse te žaljive odredbe odpravile ter je danes sporočil, da se je to že zgodilo.

Trst, 26. oktobra. j. Tržaška prefektura je danes izdala dekret, s katerim se razveljavlja znani dekret z dne 22. oktobra, po katerem so morali vsi neitalijanski listi dodati svojim člankom, noticam itd. tudi italijanski prevod.

Narodna skupščina

KLERIKALCI SE PRITOŽUJEJO NAD SLOVENSKIMI DEMOKRATI.

Beograd, 26. oktobra. r. Današnji seji Narodne skupščine je prisostvoval samo notranji minister dr. Vujičić, ker so se ostali ministri nahajali na seji ministrskega sveta, ki se je vršila istočasno pod kraljevim predsedstvom. Po prečitanju naznanil je skupščina sprejela poročilo verifikacijskega odbora, da pride na mesto pok. poslanca Dobre Mitrovića v skupščino posl. Pavle Ubavić.

Pismeni poziv iz Varšave, da naj poseti naša skupščina poljski parlament, je bil sprejet z vzkliki: Živela Poljska! Skupščina je pooblastila predsednika, naj sporazumno s klubovimi načelniki organizira in pripravi potovanje na Poljsko. Nato je predsednik predlagal, naj se povabi češke parlamentarce, da vrnejo obisk naših poslancev.

Odgovori ministrov na ustmena vprašanja so bili odloženi na jutri.

Po prečitanju poročila finančnega odbora o zakonskem načrtu glede izprememb v trošarinskem zakonu je skupščina izvolila v odbor za razporeditev občin sporazumno 11 radikalov, 4 demokrate, 3 klerikalce, 2 muslimana in 1 zemljoradnik. Med radikali je tudi 1 džemijetovec.

Ob 12. uri je bila seja zaključena. Prihodnja se vrši jutri dopoldne z dnevnim redom: Razprava o poročilu finančnega odbora glede državnih trošarin.

Beograd, 26. oktobra. p. Pogajanja med šefi opozicionalnih skupin se nadaljujejo. Dr. Korošec je danes dopoldne posetil demokratski klub ter se razgovarjal z Davidovićem in ostalimi prvaki demokratov. Klerikalci se pritožujejo, da jim slovenski demokrati s svojo brezobzirno kritiko otežkočajo sodelovanje. Opozicionalni blok bi moral imeti svoj načelni program, ki se strinja s programom klerikalne stranke, to je v svoji osnovi mora sloneti na avtonomiji. Od tega programa klerikalci ne mislijo popustiti ničesar. Sedaj je vprašanje, ali bodo demokrati pristali na ta program. V demokratskih krogih se smatra, da taka baza ni mogoča. Ostalo bo najbrž za enkrat pri tem, da se poizkuša sporazum za vsako vprašanje posebej.

Beograd, 26. oktobra, p. Danes popoldne je bila seja radikalnega kluba, katere so se udeležili skoro vsi ministri s Pašićem. Prišlo je do burne razprave o konfliktu med dr. Lazo Markovićem in Mihajlom Rankovićem. Dr. Marković je zahteval, da Ranković v najkrajšem času dokaže svoje očitke proti Markoviću. Ranković je obljubil, da bo do jutri dopoldne pripravil ves dokazni materijal. Posl. Pantović je zahteval, da se čimpreje reši afera ministra Kojića, kateremu je, kakor znano, očital, da ga ni večje budale in večjega lopova na ministrskih stolicah.

Kriza v Rumuniji

Beograd, 26. oktobra. r. Po poročilih iz Bukarešta se nahaja kabinet Bratianu v hudi krizi, katero je spor med Bratianom in Constantinescom radi notranjega ministrstva še poostril. Fašistovski pokret narašča. Organizatorji so univerzitetni profesorji. Ni izključeno, da pride v Rumuniji do sličnih akcij, kakor v Italiji in Španiji.

Boji na Grškem

Atene, 26. oktobra. s. Iz Janine odposlane čete so razpršile upornike ter ujele vse uporniške častnike. V Macedoniji je položaj razčiščen.

Gjevgjelija, 26. oktobra. r. Tu se čuje močno topovsko streljanje z grške meje. Danes je pobegnil na naše ozemlje eden izmed voditeljev grške protirevolucije Ziras s 7 majorji, 22 kapetani in velikim številom drugih oficirjev, ki se nahajajo v Valandovu.

ŽELEZNIČARSKA STAVKA NA POLJSKEM.

Varšava, 26. oktobra. j. Nocoj se je po vsej Poljski proglasila splošna stavka železničarjev in transportnih delavcev. Strokovne organizacije se posvetujejo, da bi se stavka razširila na vse obrate, do česar pa ne bo prišlo.

IZROČENI PAROBRODI.

Kraljevica, 26. oktobra. n. V smislu protokola o izvršitvi sporazuma Trumbić - Bertolini, ki se tiče razdelitve Avstro-Ogrske flote nam je danes italijanska vlada izročila parobrode «Split», «Raguza» in «Najada», ki so Avstro-Ogrski služili kot straža za finančne svrhe. Danes so ti parobrodi pripluli v Kraljevico ter so bili izročeni posebni komisiji. Parobrodi bodo sedaj služili zopet v finančne svrhe kakor poprej.

NOBLOVA NAGRADA.

Stockholm, 26. oktobra. s. Noblova nagrada za medicino za leto 1922 se bo razdelila med angleškim fiziologom Archibaldom ter fiziologom iz Kiela Mayerhofom, mirovna Noblova nagrada za leto 1923 pa med švedskim državnikom dr. Brantingom in ameriškim profesorjem Macliodom.

Darujte, da rešimo sokolski Tabor!

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 26. oktobra, s. Danes je bilo zopet v Avstriji jasno in gorko. Opoldne je bila temperatura nekaj nižja kot včeraj, toda vedno še nad normalo (Inomost 22, Dunaj 17 stopinj). Gorki južnozapadni vetrovi ne bodo ponehali in se pričakuje poslabšanje vremena. Napoved za jutri oblačno, najbrže tudi dež, milo.

Inozemske borze

26. oktobra:

CURIH: Berlin 0.000 000 000 06, New-York 561.50, London 25.22, Pariz 32.65, Milan 25.22, Praga 16.55, Budimpešta 0.0302, Bukarešta 2.05, Beograd 6.50, Sofija 5.305, Varšava 0.00015, Dunaj 0.007875, avstrijske krone 0.0079.

TRST, devize: Beograd 25.40 do 25.70, New-York 22.15 do 22.30, London 99.90 do 100.10, Pariz 129.75 do 130.25, Praga 65.75 do 66.25; valute: dinar 25.40 do 25.71, dolar 22.10 do 22.25, carinski franki 86.25 do 86.75, avstriske krone 0.03 do 0.0310.

DUNAJ: Beograd 805 do 809, Berlin 0.78 do 0.92, Budimpešta 3.77 do 3.87, Bukarešta 335 do 337, London 318.100 do 319.100, Milan 3164 do 3176, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 4137 do 4153, Praga 285 do 295, Sofija 668 do 672, Varšava 330 do 370, Curih 12.635 do 12.685; valute: dolarji 70.560 do 70.960, levi 646 do 654, marke 0.65 do 0.85, funti 316.300 do 317.900, francoski franki 4090 do 4120, lire 3130 do 3150, dinarji 794 do 800, poljske marke 3.30 do 3.70, leji 329 do 333, švicarski franki 12.520 do 12.600, češke krone 2067 do 2083, madžarske krone 2.45 do 2.75.

PRAGA: Dunaj 4.64, Berlin 2.90, Rim 158.75, Budimpešta 17.875, Pariz 205.7775, London 155.75, New-York 34.50, Curih 624.75, Beograd 40.

BERLIN: Dunaj 887.775, Milan 2.793 milijonov 50.000, Praga 1.875,300.000, Pariz 3.670,800.000, London 284.287,500.000 New-York 64.837,500.000, Curih 11,271 tisoč 750, Beograd 763,087.500.

LONDON: Berlin 350.000,000.000 do 450.000,000.000, New-York 450, Pariz 77.20, Curih 25.20, Milan 98.75, Praga 151.75, Dunaj 318.000, Varšava 7,500.000, Budimpešta 80.000, Beograd 370, Bukarešta 940, Sofija 460.

NEW-YORK: London 450.25, Pariz 503.25, Berlin 0.000 000 014, Milan 453.50 Budimpešta 0.5450, Bukarešta 54.50, Beograd 117.

Zabrana slovenskih in hrvatskih listov iz Jugoslavije v Istri

Višek kulturnega nasilja v Istri.

Italijanska protikulturna politika v Primorju je dosegla svoj višek v odloku puljskega prefekta, ki se glasi tako-le:

Prefekt istrske pokrajine.

Ker ima **razpečavanje listov**, ki se izdajajo v slovenskem ali hrvatskem jeziku, v tej pokrajini in v tem hipu, ko je potrebna vzajemnost, globok vpliv na javni red in na javno razpoloženje, kolikor se ustvarjajo in utrjujejo elementi prepirov in razkola med različnimi deli prebivalstva, medtem ko zahtevajo splošni interesi kulture in napredka, da naj bodo ti deli enodušni in složni v vrhovno svrho miru med državljani in skupnega blagostanja;

videvši člen 3. občinskega in pokrajinskega zakona

odreja:

Od 24. t. m. do nove naredbe se v Istrski pokrajini prepoveduje izdajanje in **razpečavanje** listov, tiskanih v slovenskem ali hrvatskem jeziku, ako nimajo popolnega italijanskega prevoda naslovov, člankov, sporočil, naznanil itd. Za prevod se morajo rabiti prav enake črke, kakor se rabijo za izvirnik.

Omenjeni listi, ki bi ne imeli takega prevoda, bodo zaplenjeni in prestopniki se ovadijo sodnemu oblastvu radi postopanja po zakonu.

Gosp. kvestorju v Pulji, gg. podprefektom in županom pokrajine, poveljstvom kr. karabinijerjev ter uradnikom in agentom javne varnosti je naloženo strogo izvrševanje pričujočega odloka.

Prefekt:
Giannoni s. r.

S tem ukazom ni le uvedena, kakor v Gorici in Trstu d v o j e z i č n o s t d o m a č i h slovenskih, odnosno hrvatskih listov, **temveč so zabranjeni vsi naš listi iz Jugoslavije.** V Istro ne sme od 24. t. m. noben slovenski ali hrvatski list iz domovine. Zatrjuje se, da bo tej prepovedi sledila enaka zabrana tudi na Tržaškem in Goriškem.

Odlok g. Giannonija je pospremila v četrtek izišla «Istarska Riječ» med drugim s sledečim komentarjem:

Od novembra meseca 1918 dalje nas z bliskovito naglico zadevajo drakonske odredbe, ki hočejo uničiti obstoj našega naroda. Trije ukazi treh prefektov, ki zastopajo vlado Benita Mussolinija v Furlaniji, Trstu in Istri, kjer živi naš narod kompaktno naseljen, so trije dokumenti, ki se ne dajo izbrisati v zgodovini italijanskega in slovanskega naroda ter v historiji cele Evrope.

Med Italijo in ostalim civiliziranim svetom je vstal nepremostljiv zid, obstoječ iz solz naših internirancev v Sardiniji leta 1919., iz plamenov «Balkana» v Trstu, Narodnega doma v Pulji, naše tiskarne in 52 domov naših seljakov. Postavljen je ta zid po zaslugi Italijanov, ki so napodili domače ljudstvo z rodne grude samo zato, ker je bilo slovansko. Zid je nepremostljiv — toda ne za nas. Ali ne čujete naše pesmi, ki ni več pesem, temveč krik zdvojenega naroda, ki noče umreti? Od Soče do Lužnika, od Premature do Triglava vpije do neba iz naših bolnih prsi, čuje jo celi svet kot našo molitev in prisego:

Hej Slovani! Naša reč
slovanska živo klije.
Dokler naše verno srce
za naš narod bije.
Živi, živi, duh slovanski,
bodi živ na veke!
Grom in peklo, prazne vaše
proti nam so steke.

Končuje pa z značilno kitico.

— — — — — — — —

Bratje, mi stojimo trdno
kakor zidi grada!

— — — — — — — —

Članek je s pesmijo vred preveden na italijanski jezik, da fašistovska Italija lahko tudi v svoji lastni govorici čuje tisto, kar misli zasužnjeni istrski rob v svoji zvesti materinščini.

Koroški Slovenci in volitve

Od uglednega koroškega rojaka smo prejeli iz Celovca sledeči dopis:

«Slov. Narod» je priobčil dne 23. oktobra konfuzen članek, ki kaže, da dotičnik, ki ga je pisal, prav nič ne pozna niti sedanjih niti prejšnjih razmer in zgodovine na Koroškem. Piše o «porazu» koroških Slovencev in nazadovanju istih. Eno kakor drugo ni resnično. Mi imamo tukaj utis, da je «Narod» samo zato napisal tak članek, da bi zakril in pokril svojo vest prejšnjega dne o porazu koroških Slovencev, mesto da bi bil popravil svojo vest, ki ne more nikomur koristiti, najmanj pa zavednim koroškim Slovencem, ki so se krepko držali in storili svojo narodno dolžnost.

Slovenci niso imeli v deželnem zboru poprej nikdar dveh poslancev, ki bi bili voljeni *samo* od slovenskih glasov, nego le enega takega. Zdaj imajo *dva*, čisto svoja, narodna poslanca brez kompromisa, izšla iz tredega boja. Zadnjič smo dosegli nekaj nad 9000 glasov, zdaj več in to kljub brezprimerno večjemu političnemu pritisku z nemške strani, in vkljub konsolidaciji in zboljšanju splošnih gospodarskih in valutarnih razmer v Avstriji, vsled česar je to jako uspešno agitacijsko sredstvo malodane odpadlo. Merodajna je bila zgolj narodna zavest, in to pomeni mnogo, če ne vse. In kar je glavno, je neomahljivo jedro volilcev, ki so ostali trdni kot skala, na katere se vedno lahko računa pod vsakimi razmerami. Zato naj nikar ne pišejo takih člankov listi, ki se ne spoznajo v stvari, in naj ne jemljejo poguma in veselja do narodnega dela ljudem, ki delajo noč in dan v dobrobit svojega naroda. Ako pa piše list v svojem uredniškem delu tak članek zgolj zato, da pokrije svojo dozdevno blamažo na škodo tako eminentno vitalne nacijonalne stvari, ga ne moremo smatrati več za — resnega. — Obžalujemo ta pojav prav iskreno kot iskreni narodnjaki.

Koroški Slovenec.

Mariborski obč. svet

Maribor, 26. oktobra.

Ogrožena avtonomija mest.

Današnja seja je pričela le s polurno zamudo, kajti klerikalni obč. svetniki so prišli demonstrativno točno ob napovedani 19. uri. Župan je pred vsem poročal o konferenci avtonomnih mest, ki se je vršila v sredo na mariborskem magistratu. Župan je ostro grajal pokrajinsko upravo, ki je prejela projekt novega opštinskega reda in zakona o upravi ter samoupravi mest že meseca februarja v izjavo in ga doposlala vsem okrajnim glavarstvom ni pa smatrala za umestno, obvestiti tudi avtonomnih mest, ki so najbolj prizadeta.

Zapostavljeni Maribor protestira.

Župan je predložil protestne resolucije, ki so jih sprejeli na sredinem sestanku župani avtonomnih mest proti omejevanju pravic občinskih zastopov in zlasti proti izločenju mesta Maribora iz takozvanih samoupravnih mest. Občinski svet je predlagane resolucije soglasno sprejel.

Osebna postaja na Teznu.

Po poldrugourni razpravi o občinski avtonomiji je župan poročal o prošnji Zveze industrijcev, da se tudi Maribor priključi akciji interesentov za otvoritev osebne postaje na Teznu, za kar bi bilo treba tudi nekaj prispevati. V kratkem bo oblast odredila že tozadevni ogled na licu mesta. Klerikalci in obč. svet. Roglič (NNS) so ugovarjali, da bi ta postaja mestu morda ne koristila. Dr. Rosina (JDS) pa je v lepem govoru izvajal, da moramo biti malo bolj velikopotezni kot naši očaki, ki so se branili železnic radi prevoznikov, ki bi prišli ob zaslužek. Župan je bil pooblaščen, da se udeleži ogleda ter pri komisiji izjavi, da bo mariborska občina prispevala znesek h gradnji postaje, če se izjavi občina Tezno pripravljeno k inkorporaciji mesta Maribora.

Dragi cenilci — prodaja parcel.

Mariborska nemška stavbenika Nasimbeni in Julius Glaser sta ocenila vojašnice, ki jih hoče občina prodati erarju in sta sedaj predložila račun vsak po 35 tisoč kron. Pristojnemu odseku se je zdel ta račun previsok in je zato pozval draga gospoda, da popustita vendar brezuspešno. Obč. svetu ne preostaja, nego odobriti gospodoma mastni zaslužek. — Železniškemu delavcu Nipiču proda mesto stavbeno parcelo za zidanje hiše po 50 K m². Župan je sicer mnenja, da pokrajinska uprava te nizke cene ne bo odobrila, ker pa gre za «krščanskega moža» klerikalci to pot niso protestirali. Občinskim dostavljalcem se je odobrilo po 350 dinar jev za nabavo čevljev. Dr. Leskovar je predlagal 351 dinarjev... «Dijaški kuhinji» so naklonili 10 tisoč dinarjev podpore. Prošnja klerikalne «Večerje» pa se je odstopila odseku, da predvsem išče kritja. Pri kadetnici prodajo drugo stavbeno parcelo dvema železničarjema, ki tudi hočeta zidati hiše — po 50 kron kvadratni meter. Videti je, da v Mariboru ravno najrevnejši sloji najmarljiveje zidajo.

Obč. svetnik dr. Mulej je še poročal o znanih zgodbicah in konfliktih po mariborskih kavarnah in gostilnah pri pobiranju nočnega davka in tozadevnih prizivov proti naloženim globam.

Tajna seja.

Nato je sledila tajna seja, katero so obč. svetniki z napetostjo pričakovali radi afer klavniškega ravnatelja Kerna in interpelacije načelnika socialistov g. Baluna, ki kliče župana na odgovor, ker je zopet proti tozadevnemu sklepu obč. sveta izročil klerikalnemu obč. svetniku dr. Leskovarju pravno zastopstvo občine proti bivšemu mestnemu uslužbencu Hinterlechnerju. Obč. svet je namreč že pred meseci sklenil, da se dr. Leskovarju odvzamejo pravna zastopstva tudi v tekočih zadevah in da v bodoče ne sme noben občinski svetnik dobiti za občino pravnega zastopstva.

Gledališče

Ljubljanska drama.

Sobota, 27.: Gospa z morja». Gostuje ga. Marija Vera P.
Nedelja, 28.: «2 × 2 = 5». Izv.
Ponedeljek, 29.: «Gospa z morja». Gostuje ga. Marija Vera. B.

Ljubljanska opera.

Sobota, 27.: «Evgenij Onjegin». P.
Nedelja, 28.: «Psoglavci». Izv. Začetek izjemoma ob 7 uri.

Mariborsko gledališče.

Sobota, 27.: «Umetniška kri». Izv. Premijera.
Nedelja, 28.: «Umetniška kri». Izv.

Politične beležke

┼ **Demisija zagrebškega pokrajinskega namestnika?** Iz Zagreba poročajo: Radikali so sklenili, da morajo vsi veliki župani in pokrajinski namestniki pristopiti formalno radikalski stranki, sicer naj jih vlada odpusti iz državne službe. Zagrebški namestnik dr. Cimić sicer verno služi režimu, vendar pravi, da si ne da komandirati političnega prepričanja in da bo raje odstopil. Vederemo.

┼ **«Balkan» in slovenski radikalci.** «Balkan» poroča, da ga je posetil g. Emil Štefanovič, organizator radikalske stranke na Slovenskem in mu natančno razložil položaj stranke in delo velikega župana Lukana — na škodo radikalne stranke. «Balkan» obljublja, da bo priobčeval članke g. Štefanoviča, v katerih bo natančno pojasnjeno kaj in kako je z radikalijo v Sloveniji. Spor v radikalski familiji se torej prenaša tudi v beograjsko radikalsko časopisje. Veliko bomo še slišali!

┼ **Laudabiliter se subjecit.** Krščansko - socijalni «mladini» so krepko zabavljali proti «starinom». Očitali so jim kapitalizem, koruptnost in nazadnjaštvo. O priliki katoliškega shoda pa so zmagali «starini» na celi črti. V «Pravici», glasilu dr. Gosarja, se pojavlja zdaj razpoloženje, ki kaže, da je «post» že dobro deloval. Govori se tu o različnosti misli glede poti do krščanske ureditve družbe, ali vse to le pod disciplino stranke. Vpliv škofov v SLS je g. Gosarju neprijeten, a tolaži se, da niti škof ne more premeniti krščanskih načel. Krščanska načela so elastična, kakor harmonika in za vse programe sveta je možno z malim trudom dobiti citate sv. očakov in evangelija. Sicer pa škofu ni treba preminjati načel, on namreč samo pritisne na gumb in vsakdo, ki ima njemu neljubo mnenje, s f r č i. Tako so pobili v SLS dr. Šusteršiča, ki ravno tako priznava krščanska načela in program, kakor gosp. Gosar. Po mnenju gosp. Gosarja sta napram državi možni le dve taktiki: abstinenca ali stroga opozicija v skupščini. Morda vprašajo katoliški «mladini» na zboru SLS, v katero alternativo te taktike je spadal Markov protokol, ki je predvidel vstop SLS v pokrajinsko upravo? V katero taktiko spada glasovalna taktika, ko se je odločalo o kuluku? Kaj je z republikanstvom, ki je ob volitvah še tako bujno cvetelo, danes pa je celo iz predalov «Pravice» izginilo. Krščansko - socijalno delavstvo je torej strogo monarhistično? V tem oziru pač velja, kar piše gosp. Gosar: «Moč ideje vedno zmaga!»

┼ **Gospod Prepeluh kot svedok.** V polemiki o Pribičevićevi brzojavki radi sklicanja pokrajinskega zbora se je sedaj oglasil tudi gosp. Prepeluh v «Avtonomistu». V mesecu juniju se je v Beogradu na ulici med g. Pucljem in g. Prepeluhom razpredel razgovor o avtonomijah. Tekom tega razgovora, pravi g. Prepeluh, «sem pripomnil, da Srbijanci leta 1919. še niso bili tako zelo centralistično orijentirani, kakor so danes. Slovenci da smo imeli tedaj avtonomno vlado in naše tedanje politične stranke da so celo pogodile, da se skliče slovenski deželni zbor. Pri tem se je g. Pucelj očividno na nekaj spomnil, spremenil je obraz in dejal približno: «Da, saj res! Stranke so tedaj imenovale svoje «deželne poslance» in celo jaz sam sem bil med njimi — od demokratske stranke!» Potem me je še vprašal, zakaj se tisti deželni zbor ni sklical? Odvrnil sem mu, **da tega ne vem, spominjam pa se, da so me tedaj informirali, da** notranji minister — bil je to Svetozar Pribičević — nima pomislekov proti nameravanemu sklicanju **slovenskega** deželnega zbora, zahteva le, naj se ne imenuje deželni ali slovenski zbor, ampak kako drugače, in da je to tudi depeširal v Ljubljano, ne vem, ali na predsedstvo deželne vlade ali pa demokratskim zastopnikom v njej. To da se spominjam zlasti zaradi tega, ker sem se baš jaz prizadeval za sklicanje slovenskega deželnega zbora ter na vladnih sejah isto ponovno urgiral ter celo interpeliral. Na Pucljevo vprašanje, kdo je bil tedaj predsednik deželne vlade, sem odgovoril, da je bil predsednik gosp. dr. Brejc.» — Tako gosp. Prepeluh, ki sedaj tudi svedoči za našo v polemiki izneseno izjavo, da smo vedeli za namero ministra Pribičevića sklicati pokrajinski zbor. V luči tega pričevanja, ki z ozirom na Prepeluhovo politično stališče pač ne dopušča nobenih dvomov, bi bilo koristno, še enkrat prečitati dr. Brejčeva izmotavanja po «Slovencu».

Sport

Lahkoatletska sekcija SK. Ilirije. — Danes ob 16. uri sestanek v garderobi! — Načelnik.

Ilirija : S. K. Celje. — Jutri ob 15. se vrši na igrišču Ilirije nogometna tekma med SK. Celje in kombiniranim moštvom Ilirije. Celje je od zadnjega nastopa v Ljubljani svoje I. moštvo zelo spremenilo. Nekateri starejši igralci so se izločili, na njih mesta pa so stopile dobre mlajše moči ter dva igralca iz Zagreba in Subotice. Vkljub temu, da SK. Celje nima lastnega igrišča, je doseglo izvrstno formo in več lepih rezultatov. Napredovalo je posebno v tehničnem znanju, sleikoprej pa ga odlikuje velika ambicijoznost. — Ob 13.45 igra juniorsko moštvo Ilirije proti SK. Panoniji.

Atletiki, Celje : S. K. Primorje. V nedeljo dne 28. t. m. gostujejo po daljšem presledku v Ljubljani celjski Atletiki, kjer odigrajo prijateljsko revanžno tekmo s Primorjem. Atletiki se nahajajo sedaj v najboljši formi. V svojih vrstah imajo nekaj prav dobrih inozemskih igralcev, ki so že itak dobro moštvo še bolj ojačili. V letošnji sezoni so premagali skoro vse prvorazredne slovenske klube. Znani so Atletiki še iz tekem z Ilirijo, s katero so igrali trikrat zaporedoma neodločno, Primorje so pa trikrat porazili z 2 : 1. Boj bode nadvse zanimiv, ker bodo skušali Atletiki dokazati, da so vredni renomeja, katerega uživajo. V vrstah Primorja nastopi topot kot zveza znani igralec Hajduka, Poduje, tako da ima Primorje kljub nekoliko šibki krilski vrsti upanje na zanj dober izid. Tekma se vrši na igrišču Primorja, Dunajska cesta ter prične ob 15. Ob 13.30 uri igra predtekmo rezerva Primorja z rez. Hermesa. — Vstopnice se prodajajo v naprej v trafiki Sever, Šelenburgova ulica. Samo tukaj se dobijo članske in dijaške vstopnice.

Stafeta Kranj-Ljubljana. Jutri se vrši na 24 km dolgi progi Kranj-Ljubljana propagandna stafeta, ki jo razpisuje S. K. Jadran za prehodno darilo. Stafete se udeleži poleg S. K. Jadrana in S. K. Ilirije tudi agilni Lask. S. K. Jadran postavi v boj dve stafeti. Prva stafeta Jadrana da drugim stafetam znaten handicap s tem, da teče en tekač to stafete dve progi. Start bo v Kranju pri 24 km, cilj pa v Ljubljani pred Glavno pošto približno opoldne. To je prvi stafetni tek v državi, ki se vrši iz kraja v kraj, zato vlada za to prireditev med sportniki veliko zanimanje.

Sokolstvo

Sokol I. obvešča, da se vrši redna telovadba č l a n o v: v ponedeljkih, sredah in petkih od 20. do 20.½, č l a n i c e: v torkih in četrtkih od 19.½ do 21., ž e n s k i n a r a š č a j: v sredah in petkih od 18.½ do 19.½ — vsi trije oddelki v telovadnici realne gimnazije na Poljanah. Vstop v telovadnico je dovoljen le iz Ciril-Metodove ulice. — V telovadnici na Ledini pa telovadi: m o š k i n a r a š č a j: v torkih in četrtkih od 19.½ do 21., ž e n s k a d e c a: v torkih in četrtkih od 18. do 19., m o š k a d e c a: v pondeljkih in sredah od 17.½ do 18.½ ure. — Novovstopivši telovadci(-ke) se morajo prijaviti pred pričetkom vežbe pri vodniku (-ici) oddelka. — Dolžnost vsakega člana društva do 26. leta starosti je, da poseča redno telovadbo. Društvena pisarna posluje vsaki delavnik od 14. do 19. ure. — Prednjački zbor.

Objave

× **Narodni praznik osvobojenja češkoslovaškega naroda,** bo proslavljen dne 28. oktobra z opero «Psohlavci», začetek že ob 19. uri. Istega dne priredita po končani operi ob 23. uri češkosl. konzulat in českosl. obec proslavni večer v dvorani «Zvezde». Vstopnina prosta. Vsi prijatelji češkosl. narodna dobrodošli.

× **Članice Kola** se naprošajo, da pridejo v pondeljek, sredo ali petek vsakokrat po 3. uri popoldne po obleke, ki so že odmerjene in ukrojene. Odbor je sklenil, da se porazdele obleke med ubogo šolsko deco že za Miklavža, zato se morajo do tedaj že sešiti. Odbor se nadeja, da bodo Kolašice prav tako točne in pridne kakor so bile prejšnja leta in da pridejo po šivanje v kar največjem številu.

× **Odbor Zveze blagajničnih zdravnikov** je prejel odlok Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, da se ima ukiniti izplačevanje posebnega honorarja za zdravniška poročila v nezgodnih slučajih. Odbor ZBZ je sklenil Osrednjemu uradu poslati spomenico proti temu odloku, obenem pa pozvati svoje člane, da vrše zdravniško službo vse dotlej, dokler ne pride odgovor na to spomenico, kar bo odbor pravočasno objavil. Obstoji upanje, da bo Osrednji urad vpošteval tehtne razloge, ki dokazujejo pravico slovenskih zdravnikov do gori navedene nagrade in da brez posebnega odškodovanja ne bo vztrajal pri svojem ukrepu, tem manje, ker je ugladitev spora v interesu obeh pogodbenikov.

× **Česká obec.** Tuto sobotu recituje člen divadla sl. Marja Ježková a v nedeli po divadle na večirku recituje člen divadla pani L. Rogozova.

× **Pripravljalni odbor «Jadranske straže» v Ptuju** sklicuje za danes dne 27. oktobra ob 8. uri zvečer v spodnji dvorani Narodnega doma ustanovni občni zbor podružnice «Jadranske straže» v Ptuju s sledečim dnevnim redom: 1.) Poročilo o dosedanjem delovanju poverjeništva. 2.) Namen društva (poroča g. dr. Marn). 3.) Volitve odbora. 4.) Slučajnosti. Pred občnim zborom se vrši sprejemanje novih članov.

× **Kranjskogorska podružnica S. P. D.** preklicuje zaradi dneva narodnih manifestacij izredni občni zbor, ki ga je bila sklicala v Mojstrano na nedeljo dne 28. oktobra. Izredni občni zbor se bo vršil pozneje.

× **Opozorilo občinstvu.** Med nekaterimi trgovci s premogom se je razpasel običaj, da dostavljajo strankam premog brez pravilnega tehtniškega listka z javne mitnice. Občinstvo se zato v svojo lastno korist opozarja, da vselej brezpogojno zahteva od voznika pravilni listek z mitniško tehtnico. — Zadruga premogarjev.

× **VIII. redni občni zbor J. n. a. d. «Jadran»** se vrši danes dne 27. oktobra ob pol 20. uri v društveni čitalnici. Uljudno vabimo vse gosp. starešine. Udeležba za člane obvezna. — Odbor.

× **Koncert.** Danes in redno vsak dan v novo renovirani restavraciji in kavarni «Tratnik» koncert ciganske kapele od pol 9. do pol 1. ure ponoči. Vstop prost. Cene običajne.

× **Koncert.** Danes v kavarni «Evropa» koncert Dravske godbe. Začetek ob 9. uri zvečer. Vstop prost.

× **Razpis službe zobozdravnika-specialista.** Združena spodnještajerska bratovska skladnica v Velenju razpisuje za izvrševanje zobozdravniškega lečenja članov, zaposlenih pri desetih premogovnikih mesto pogodbenega zobnega zdravnika-specialista s sedežem v Celju.

× **Tombola Sokolskega društva v Celju** se vrši nepreklicno v nedeljo dne 28. oktobra popoldne pred Narodnim domom.

× **Prošnja.** Ubog mladenič iz Teharjev, priden in pošten, ki se uči v Ljubljani v strojni šoli ključavničarstva, prosi, da bi dobival pri kaki usmiljeni rodbini kosilo. Prijazne prijave naj se pošljejo Kolu jugosl. sester, Šolski drevored št. 2.

Kako znajo v Ljubljani gasiti

Par prizorov iz gasilne akcije pri Rastoharju.

Očividec, ki je v četrtek zvečer prišel še pred prihodom gasilcev na pogorišče ter je potem sledil celi gasilski akciji nam piše:

Ogenj je izbruhnil okoli 8. ure zvečer. Takoj nas je priteklo nekaj, ki smo pomagali lastniku vleči iz hleva živino, iz skladišč blago, izpod šupe vozove, sode in druge stvari. Policijska stražnica na Dolenjski cesti je takoj javila na pol. ravnateljstvo in v Mestni dom, o izbruhu požara. Medtem se je plamen dvignil visoko k nebu. Čuvar na gradu bi ga moral opaziti celo v spanju. Toda zaman smo čakali na strel.

Pozneje smo izvedeli, da bi čuvar že streljal, toda prepovedano mu je od — ravnatelja mestnih poklicnih gasilcev. Klici po telefonu ter po biciklistih, da naj vendar pride mestna požarna bramba so bili brezuspešni. Prostovoljni požarniki, ki so prispeli, nimajo žal dovolj učinkovitih gasilskih sredstev in tako se je požar širil z veliko brzino ter je ogenj že začel poprijemati se sosedne stanovanjske hiše. Končno strel na Gradu in zvoki trombe. Mestni gasilci gredo. Toda — kako začudenje! — prišli so brez brizgalne in brez večjih lestev le par cevi so imeli. Začeli so najprej — iskati hidrante in vezati cevi ki bi morale biti seveda že preje pripravljene. Zahteval sem odločno, da naj se napelje vsaj ena cev na dvorišče sosednje hiše, ker je plamen že objemal vogel te hiše. Naši poklicni gasilci o požarni tehniki, katera zahteva, da se požar mora predvsem lokalizirati, na to gasiti vedno od flanke, nimajo pojma!

Tako smo se motali, medtem pa je veselo in vedno bolj opasno gorelo naprej. Po preteku mučnih 10 minut pridrvi motorna brizgalna — zopet z razvezanimi cevmi. Zopet se je zamudilo s stikanjem cevi mnogo dragocenega časa, požar pa se je razširil že na ulično skladišče. Vse cevi so bile končno koncentrirane na dvorišče in središče ognja, za lokalizacijo požara pa ni bilo prav ničesar skrbljeno.

V tem kritičnem trenotku je posegel vmes na pogorišče prišedši podstarosta Gasilne zveze g. Turk, ki je pozval prostovoljne gasilce, da prevzamejo vodstvo gasilne akcije. Toda užaljena avtoriteta mestnega branddirektorja g. Koleše se je javila z glasnim protestom...

Ko so plameni ugasnili, vsaj navidezno, so se mestni gasilci žurno pričeli pripravljati na odhod. To je prostovoljne požarnike hudo zbodlo in g. Turk je dal duška temu razpoloženju z besedami, da je požarna straža predvsem dolžnost plačanih poklicnih gasilcev, ne pa prostovoljnih. To je g. Kolešo tako razburilo, da je pričel govoriti g. Turku z — aretacijo. Toda publiki je bilo že dosti, in g. branddirektor je slišal nekaj prav krepkih. Hipna to so mestni gasilci oddirjali domov, prepuščajoč vse nadaljne skrbi drugim ljudem. Pod vodstvom g. Turka so se sedaj spravili prostovoljni gasilci, da ogenj popolnoma udušijo kar se jim je končno proti 11. tudi posrečilo.

Pa še en incident je treba zabeležiti. Ker policija vsled prezaposlenosti sama ni mogla izvršiti vseh varnostnih ukrepov, je službujoči pol. nadzornik zaprosil za vojaško asistenco. Kmalu nato je prišlo 60 vojakov, ki so potegnili kordon ter čuvali imetje. G. Koleši se pa tudi vojaki niso dopadli. Hudoval se je «kdo jih je naročil», da jih on «ne potrebuje» in kategorično je zahteval, da se odstranijo. Prošnjam pogorelca in nekaterih drugih razumnih ljudi se je le posrečilo pregovoriti komandira čete, da je ostal, vzdrževal red in čuval na dvorišču in na cesti ležeče blago...

Poklicno gasilstvo je odšlo približno ob pol 11. uri, a prostovoljni gasilci so držali stražo do 7. ure zjutraj. Odločno je treba zahtevati, da se uvede proti g. Koleši radi označenih incidentov in radi tega, ker se je pokazal pri tem požaru popolnoma nezmožnega preiskava na podlagi katere se mora takoj pristopiti k korenitI reformi mestnega gasilstva.

Kulturni pregled

„Psoglavci“

(K uprizoritvi v naši operi.)

Hodi, raztreseni po jugovzhodni Češki, so imeli dolžnost braniti meje sovražnih napadov. Ime psoglavci so dobili zaradi tega, ker so imeli v svojem grbu pasjo glavo, znak pazljivosti. To pleme je bilo svobodno in je dobilo od vladarja mnogo predpravic. Po bitki na Beli gori so jim bili privilegiji zelo omejeni. Končno jim je vzel leta 1695. njihov gospod Laminger iz Albereuta, od Hodov imenovan Lomikar, tudi zadnje ostanke pravic in se je posluževal proti njim celo krvavega nasilstva. Iz historije teh bojev, v katerih se je izkazal posebno kmet Kozina, katerega so Hodi častili kot mučenika, je napisal Jirasek svoj znani roman «Psoglavci».

Kozina zaradi svoje mehkosrčnosti nima med Hodi velikega ugleda. Rihtarji so skrili pred Lomikarjem pri Kozinovi materi dragocene dokumente, ne da bi to povedali Kozini. Kozino to nezaupanje boli, a kmalu pokaže, kak junak da je. Upor proti Lomikarju doseže svoj vrhunec pri starem običaju, kjer pokopljejo gosposki korobač. Tedaj pride Lomikar z vojaštvom iskat pergamentov. Kozina prepreči boj in brani pravice svojega naroda raje z besedo. Zaman preiskuje Lomikar po hišah, Kozinova mati reši pred vojaki samo dve najvažnejši listini. Zmagoslavni Lomikar vrže v ječo Kozino in njegovega praporščaka Pripko. Ko pred rihtarji sežiga dokumente, pride novica, da bodo hodske zadeve končane pred praškim sodiščem. Najvažnejših dokumentov ni več! Hodi gredo s Kozino na čelu v Prago in neso s seboj dve najvažnejši listini. Toda vse njihove pravice so uničene in Kozina je obsojen na smrt. Lomikarju pa grozi Kozina na pragu ječe dan pred svojo smrtjo, da pride ob letu pred božjo sodbo. In zgodilo se je. Ob letu triumfira Lomikar in priredi zmagoslavno pojedino. Tedaj se mu naenkrat pokaže Kozinov duh in ga grozeče zove pred božji sod.

«Psoglavci» so za Čehe velika maša. Ko poje Kozina v ječi semenu, ki je vzklilo plod, — publika vstane in sluša stoje! — —

Za sedanjost — za bodočnost!

Gledališče v Ptuju

Po dolgih pogajanjih se je «Dramatičnemu društvu» vendar enkrat posrečilo, napraviti z mestno občino kot lastnico gledališkega poslopja in inventarja v Ptuju v toliko ugodno pogodbo, da je društvu zasiguran obstoj in razvoj, ptujskim Slovencem pa stalen oder. Zavedajoč se svoje kulturne naloge si je «Dramatično društvo» za letošnjo zimsko sezono priredilo delovni program ter prevzelo v repertoar vrsto iger, od katerih omenjamo: slovenske: Meško «Na smrt obsojeni, Medved: «Za pravdo in srce», Jurčič-Govekar: «Rokovnjači», Špicar: «Miklova Zala» in «Patrioti»; od slovanskih: Stari grehi (Štolba), Golgota (Sergjan Tucić), Ploha (Peter Petrović), Spavaj moja deklica, (Sjeverny), Mrak (Petar Petrović); od tujih: Odgojitelj Lanovec (O. Ernst), V dolini (Don Angelo Ovinera), Dolski župnik (Anzengruber) in še nekaj drugih. Tudi za mladino so predvidne 3 — 4 otroške igre.

Razen teh iger, ki jih priredi «Dramatično društvo» z lastnimi močmi, pa je pod njegovim okriljem na vidiku tudi gostovanje mariborskega gledališča, s katerim se vodijo tozadevna pogajanja in o katerih je dano upanje, da privedejo do povoljnega uspeha. Pričakovati smemo tedaj, da nam bo v Ptuju dana prilika, da vsaj vsak teden po enkrat lahko vidimo dramsko umetnost na svojem domačem odru.

Poleg večernih predstav za meščane bo prirejalo «Dramatično društvo» po možnosti ob nedeljah popoldne tudi predstave za okličane in sicer v prvi vrsti dobre ljudske in šaloigre. Ker pa mora «Dramatično društvo» delovati brez subvencij in vsakršnih podpor, ter je navezano edino le na prihodke od iger, bo pač dolžnost vsega zavednega slovenskega občinstva v Ptuju in bližnji okolici, da z rednim obiskom predstav podpira idealno stremljenje «Dramatičnega društva» ter mu daje svoje priznanje tako, da igralcem ne bo treba nastopati pred prazno dvorano.

Jubilej gledališča v Varaždinu

Hrvatski Varaždin praznuje te dni znamenit jubilej: 50. letnico obstoja svojega gledališča. Proslavlja se ta jubilej zelo svečano: v Varaždinu gostuje hrvatsko gledališče iz Zagreba z Gundulićevo «Dubravko», enim dejanjem Vojnovićeve «Smrti majke Jugovića» ter z eno sliko stare opere «Porin». Proslava znamenitega kulturnega jubileja bi se sicer bila morala izvršiti že pred mesecem dni, toda razne neprilike so povročile, da se je slavnost morala odgoditi.

Početki varaždinskega gledališča segajo daleč nazaj v preteklost. Že v 18. stoletju, ko je bil Varaždin še sedež hrvatske vlade, generalata in aristokracije, je mesto slovelo kot nekak «mali Dunaj». Živelo se je takrat v Varaždinu zelo razkošno. V mestu so se ustavljale in gostovale različne gledališke trupe, ki so nastopale po večini v burkah. L. 1867. se je osnovalo prvo hrvatsko dramatično društvo, šest let pozneje pa je Varaždin dobil gledališko zgradbo po načrtu zagrebškega arhitekta Jambriska. Gledališka sezona se je otvorila isto leto 25. septembra. Igrala se je Kukuriničeva «Poturica», prolog za ta večer pa je zložil hrv. pesnik Vlad. Vežić, govoril ga je pa Adam Mandrović, član gledališča v Zagrebu. Najbolše pa se tistih časov spominja odlična zagrebška pevka, markiza Ružička-Strozzi, ki je tudi tedaj nastopila. Redek dogodek, da doživi gledališki umetnik 50-letnico zavoda, da katerem je sodeloval v svoji mladosti.

«Gospa z morja» v knjigi. K današnji premieri opozarjamo, da je izdala Tiskovna zadruga Ibsenovo dramo «Gospa z morja» v slovenskem prevodu v posebni knjigi. Broširana velja 18 dinarjev, vezana 24 Din. Dobi se po vseh knjigarnah.

Nova premiera v drami bo v soboto dne 27. oktobra. Uprizori se Ibsenova igra v petih dejanjih «Gospa z morja». Naslovno vlogo igra kot gost gospa Marija Vera. V ostalih vlogah nastopijo: g. Peček kot Wangel, gdč. Mira Danilova kot Boleta, gdč. Vida Juvanova kot Hilda, g. Kralj kot Arnholm, g. Drenovec — Lyngstrand, g. Danilo — Ballested in g. Terčič — Tujec. Režiser je g. Šest. Začetek ob 8. uri zvečer.

«2 × 2 = 5». V nedeljo dne 28. oktobra uprizore v dramskem gledališču Gustava Wieda zabavno in duhovito satirično igro v štirih dejanjih «2 × 2 = 5». Režijo vodi g. Skrbinšek. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, ga. Medvedova, ga. Rogozova, ga. Danilova, ga. Wintrova, gdč. Rakarjeva, gg. Rogoz, Lipah, Kralj, Peček itd. Začetek ob 8. uri zvečer.

Emanuel Vidović, znani splitski slikar, je razstavil na prvi razstavi po počitnicah v dvorani umetniškega društva «Manes» v Pragi. Razstava je bila otvorjena dne 15. septembra z nagovorom kiparja prof. B. Kafke, nakar je dr. Dragutin Prohaska govoril zbrani umetniški občini in pražki jugoslovanski koloniji o umetniku in njegovem delu. Razstava je obsegala 36 oljnatih podob in 9 tempera-akvarelov, skoraj same marine iz okolice Splita in pokrajine iz bližine morske obale. Vidović je skrajno občutljiva pesniška narava, ki je vsa pogreznjena v svet svojih tanko spredenih iluzij. Pokrajine, posebno deli obale sanjajo tiho, zapuščeno življenje v sivi kopreni meglici ali pa se solnčijo v žarku, ki je nehote zašel in zmotil to od sveta odločeno dremanje. Razume se, da je tudi v načinu slikanja vsak glasen zvok pridušen; Vidović slika z malenkostjo, nobene izrazite barvene lise ni na njegovem platnu. Vse splava v nerealno iluzijo. In v tem delu je umetnikova natura, kjerkoli pa se loti podajanja predmetov ali kjer poskuša realistično slikati, se raztrešči vsa pravljica ob načinu, kajti sredstva v tem slučaju odpovedo. Neprebavljena idejnost odseva iz slike «Sfinga». Videti je, da mojster ne more iz svoje kože in čeprav je razstava liričnega slikarja, dosežena z vedno enakimi sredstvi, precej enolična in utrujajoča, je vendar vtis odkritosrčnega sanjača v teh delih ugoden, dočim vplivajo vsi drugi poskusi slabotno. Zdi se, da praška publika ni imela mnogo smisla za to subtilno umetnost, kajti tekom celega meseca je obiskalo razstavo le 720 ljudi; prodanih je bilo 6 akvarelov in ena oljnata podoba. Katalog je prinesel uvod Jaroslava Urbana in odlomek iz peresa Čire Čičina. — M. B.

Puccinijeva «Manon Lescaut», komponirana leta 1892. je doživela svojo premiero 1. febr. 1893. v Milanu, a uspeh ni bil trajen; dunajska «Volksoper» jo je uprizorila prvič leta 1908., a tudi brez uspeha. Zdaj so uprizorili «Manon Lescaut» na dunajski državni (prej dvorni) operi in sicer z velikim uspehom. Puccini je postal z «Bohemo», «Tosco», «Butterfly» in «Triptihom» tako slaven, da ugaja zdaj tudi pred kakimi tridesetimi leti odklonjena «Manon». Doslej je Puccinijevo «Manon» ovirala v uspehu Massenetova že leta 1884. napisana, tudi pri nas že znana «Manon». Puccinijeva «Manon» pa je tako temperamentna in dramatsko močna, da jo stavljajo dunajski kritiki nad sladkobno njeno francosko sestro. Dejanje je v Puccinijevi operi napetejše, dasi manj jasno in manj motivirano. Manon je muzikalna sestra Mimi, Toske in Chochosan. Glasba v orkestru je vroča, pevski part melodičen, preprost, svetel in graciozen. Uspeh je bil popoln. Tenor Piccaver in sopran Lote Lehmann, dva si jajna belkantista, sta ponesla novo-staro Puccinijevo opero do najvišjega triumfa, ki je mogoč. Prevostov roman je dal snov že Auberovi «Manon» (1856), Halevyjevi «Manon» (1836) in Massenetovi «Manon» (1884). Baje vse te nadkriljuje pred 30 leti odklonjena Puccinijeva «Manon». Na repertoarju naše opere je Puccinijeva «Manon» že dve leti; po dunajskem uspehu upamo, da jo dobimo še letos na naš oder.

Socijalna politika

Izseljeniško vprašanje

Izseljeniški komisarijat v Zagrebu nam javlja sledeče:

Nov priseljeniški zakon.

Po vesteh, dospelih iz Zedinjenih držav Amerike, se pripravlja nov izseljeniški zakon, ki bo omejil naseljevanje v Zedinjene države Amerike v še večji meri nego dosedanji.

Po novem zakonu se ne bo več vršilo komisijsko pregledovanje izseljencev na Ellis Islandu, nego v domačiji izseljenca. Pri tem pregledovanju bodo sodelovali zastopniki Zedinjenih držav Amerike in oblastva države, kateri pripada izseljenec.

Novi zakon namerava tudi odrediti, da izvrše oblasti Zedinjenih držav Amerike registracijo vseh inozemcev v svrho ugotovitve, da li so dospeli na predpisan način v Zedinjene države Amerike ali ne. Če se dokaže, da poedini izseljenec ni zadostil priseljeniškim predpisom, bo poslan nazaj v svoj kraj.

Razmere v jeklarski industriji v Zedinjenih državah Amerike.

Velik del naših izseljencev je zaposlen v jeklarski industriji, zlasti pri «United States Steel Corporation». pri tem podjetju je uvedeno **dvanajsturno** dnevno delo kljub protestu delavstva in javnosti. Delavci se strogo nadzirajo; če govore s človekom, ki ni nastavljen pri tem podjetju, so pri priči odpuščeni.

Okoli 1304 delavcev je zaposlenih v oddelku odprtih kurilnic in to izmenoma 10 ur podnevu in 14 ur ponoči, tudi ob nedeljah. Delo je naporno in nevarno. Ves čas trepeta delavec pred nezgodo, ki mu grozi od tekočega jekla, dvigal, lokomotiv id. Plačuje se na uro 90, 60, odnosno 50 centov. Čezurno delo se plačuje kakor redno. Kdor se brani delati ob nedeljah ali čez uro, se mu delo na 10 dni odpove. Za zdravje delavcev se podjetnik niti najmanje ne briga.

Delo in spanje je delavčevo življenje, ker ne preostane moči in časa ne za rodbino, ne drugo.

Življenje naših izseljencev v Argentiniji.

Kot svarilen opomin onim, ki se izseljujejo v Argentinijo, naj velja poročilo dveh naših izseljencev, ki sta iskala zaslužka v tej deželi.

Prvi piše, da se javlja potreba delovnih moči samo pri poljedelstvu. Izseljenci, ki iščejo zaslužka drugod, padejo redno v največjo bedo.

Znati se mora vobče španski jezik; za tehnične stroke se zahteva še francoščina in angleščina. Kdor nima priporočilnega pisma na gotovo podjetje, naj se ne podaje v Argentinijo.

Drugi izseljenec sporoča, da je kljub pripravljenosti prevzeti vsako delo, iskal zaposljenja sedem tednov. Končno je bil sprejet v tvornici mesnih izdelkov 40 km daleč od Buenos-Airesa. Delovni čas traja tam od jutra do večera. Plača je majhna, izplačevanje neredno. Prvi mesec je čakal 17 dni na izplačilo zaslužka. Neki delavec istega podjetja je ostal dva meseca brez plače. Ko je zapretil, da ustavi delo, ga je dal poslovodja odstraniti po policijskem organu s pripombo, naj vpraša čez 14 dni po plači.

Izseljencev je v Argentiniji ogromno. Mnogi skrbe samo za to, da se čimpreje vrnejo v domovino. Tudi v Argentiniji se pripravlja nov zakon, ki hoče omejiti priseljevanje samo na poljske delavce.

Izseljevanje preko Belgije v Zedinjene države Amerike.

Zadnji čas se dogaja, da prosijo ljudje potne liste za Belgijo, češ, da imajo tam zagotovljen zaslužek. Belgijski konzulat v Zagrebu je sporočil izseljeniškemu komisarijatu, da je sprejel od svoje vlade nalog, naj ne vidira potnega lista ne enemu delavcu, ako nima odobrenja belgijskega ministrstva zunanjih zadev, ki pooblašča od časa do časa svoj konzulat za vidiranje potnega lista določeni osebi. Dalje je odredilo belgijsko ministrstvo zunanjih zadev, da se morajo priložiti vsakemu potnemu listu sledeči dokumenti: 1.) Izkazilo o narodnosti, 2.) Nravstveno izpričevalo, 3.) Zdravniško izpričevalo, 4.) Pogodba o delu in zaslužku ter izjava, da pošlje podjetnik delavca na lastne stroške v njegovo domovino, 5.) Izpričevalo o strokovni sposobnosti kvalificiranega delavca, 6.) Izjava delavca, da ne privede svoje rodbine v Belgijo.

Te dokumente predloži belgijski konzulat svojemu ministrstvu, ki v zadevi odloči. Vobče pa se delavci, proseči vizum za Belgijo, brez nadaljnjega odklanjajo.

Potovanje v Belgijo je le navidezno; glavni cilj je Amerika. Izseljenci, ki mislijo, da se more priti na ta nezakonit način v Zedinjene države Amerike, se opozarjajo, da je to zmotno in da so vsi stroški zastonj.

Skrb za gluhonemo deco

V Jugoslaviji je okoli 3000 šologodnih gluhonemcev. Imamo pa samo 4 gluhonemnice (Ljubljana, Beograd, Zagreb in Sarajevo), ki morejo vse skupaj šolati komaj desetino tega ogromnega števila Drugih 9 desetin je prepuščenih lastni bedni usodi. Neodgovorni so za sleherno hudodelstvo, ki ga zagreše, v pravo breme družini in občini, naposled pa tudi v nečast državi. Poslednje poudarjam, ker me sili k temu pogled v sosednje države. Gospodarsko šibkejša Avstrija vzdržuje že od prevrata 12 gluhonemnic, Madžarska 8, Češkoslovaška pa je odprla letos že 17. zavod ter jih ustanovi v doglednem času še več. In vendar ni skoro v nobeni teh držav toliko gluhonemih kakor pri nas. Da skrbe n. pr. Nemčija (okroglo 100 zavodov), Francija (o. 70. z.), Anglija (o. 70 z.), Amerika (o. 150 z.) in celo mala Danska (splošna šoloobveznost!) še vzorneje za svojo brezslušno deco, skoro ni treba posebej omenjati.

Kdaj bo vstal pri nas toliko potreben zavod v Mariboru (v Sloveniji je skoro 300 gluhonemih otrok, od teh polovica Štajercev, in vse to teži v ljubljanski zavod, ki je zdaj že več kot prenatrpani), da ne govorim še o potrebah v Dalmaciji, Črni gori, Vojvodini in južni Srbiji — kdaj?

Država, ki je dolžna skrbeti za te siro te, se izgovarja, da nima sredstev. Privatna inicijativa pa je v današnjih časih tudi docela izključena. Tako ne moremo upati, da bi se v bližnji bodočnosti pomnožilo število naših gluhonemnic. Zahtevati pa moramo, da se obstoječi zavodi v doglednem času primerno razširijo, ali pa vsaj izdatno subvencijonirajo, da bo vsaj to, kar imamo na nekem modernem višku ter odgovarjalo velikim pridobitvam na polju skrbstva za gluhonemo deco v drugih kulturnih državah.

Med našimi gluhonemnicami zavzema ljubljanski zavod kljub mnogim neprilikam najodličnejše mesto. Zgrajen iz ustanove, ima vsaj lastno streho in vrši že skoro četrt stoletja prava čuda s čisto govorno metodo. Nekaj bivših gojencev, ki so danes samostojni mojstri v tem ali onem praktičnem poklicu, si ni pridobilo na zavodu samo spretne konverzacije v rodnem jeziku, marveč tudi podlago, da so se mogli kasneje samostojno priučiti še enemu ali več tujim jezikom. To je dejstvo, ki mora vzbujati občudovanje.

Neprilike pa povzroča materielno vprašanje. Roditelji gojencev so večinoma iz najbednejših socialnih plasti naroda. Komaj da morejo otroka za silo obleči, vse drugo mora kriti država. Subvencije, ki jih je zavod doslej prejemal, so bile tako borne, da so omogočale komaj najpotrebnejše vzdrževanje, izključevale pa so vsako nabavo učil in drugih potrebščin. Vsekakor bo treba te težkoče v bodoče odstraniti ter osigurati primeren kredit, da zavod, ki ga je po prevratu obiskalo mnogo inozemskih proučevalcev ter se pohvalno izrazilo o njem ne izgubi na dobrem slovesu. Kope prošenj za sprejem, ki dohajajo ravnateljstvu leto za letom, še bolj pa priporočila sodišč, ki opisujejo žalostno propast zapuščene gluhoneme dece, pričajo jasno, da je oviranje tega edinega zavoda v Sloveniji neodpustljiva pregreha ter kličejo glasno, da je treba «a tout prix» najti sredstev za njegov nadaljnji obstoj in razvoj.

Semkaj spada tudi vprašanje gmotnega položaja učiteljstva na gluhonemnici, katerega se hočem kratko dotakniti. Delo, ki ga opravlja to učiteljstvo, je dostikrat tako naporno, da tega niti približno ni mogoče opisati. Kdor je kdaj vsaj par ur prisostvoval pouku na gluhonemnici, je sam priznal, da ta trud nima primere. Učitelj se mora zlasti na nižji stopnji baviti z vsakim otrokom posebe. Ako ima v razredu 12 do 15 otrok, mora biti že sila spreten in vesten da doseže zadovoljive uspehe. Ne gre samo za to, da se otroku razgiblje govorni organ v smeri normalne artikulacije, temveč treba, da otrok tudi razume kar mu kdo govori ali kar sam pove, to se pravi, da mu postane govor duševna last, ki mu odpre najširšo pot v človeško družbo.

Umevno je, da za tak delikaten poklic ni izvoljen vsakdo. Treba je izredne ljubezni do stvari, veliko mero samozatajevanja, pa tudi posebne strokovne naobrazbe, ki si jo pridobiva učiteljstvo inozemskih gluhonemnic na posebnih oddelkih vseučilišča, pri nas pa, dokler še nimamo take prilike, z vztrajnim samoštudijem.

Umevno pa je tudi, da zasluži izredno delo izredno plačilo. V tem nam morejo zopet služiti v vzgled druge kulturne države, ki so že davno uredile materielno stran te specielne učiteljske stroke na povsem dostojen način. Pri nas se doslej ni oziralo niti na izredni trud niti na strokovni izpit. Nekaj drobtin pač obeta nova službena pragmatika, ali to je bore malo. Za par tucatov učiteljev, ki tvegajo svoje zdravje in zmožnosti za čim najpopolnejšo naobrazbo bedne gluhoneme dece, se morajo najti sredstva, ki jim omogočijo vsaj dostojno eksistenco. Z zadovoljivim rešenjem tega vprašanja se bo poskrbelo tudi za dober naraščaj, brez katerega je vsak nadaljnji napredek naših gluhonemnic nemogoč.

V. M.

Fr. Ž.:

O progresivnem davku

Jaz ne vem, kaj je to, progresivni davek, in ali je to sploh kaj in tudi ne bom pisal o progresivnem davku, nego bom pisal o našem dedu — pa ne bi rad, da bi ded bral. Če bo videl napis: «O progresivnem davku», ne bo bral — davkov ne ljubi. Če bi pa bil naslov: «Naš ded», bi ga nemara prijela radovednost in bi bral in ni izključeno, da bi mi kako besedo zameril, pa bi bil ob klobuk. Kajti računam, za Božič mi bo dal nov klobuk — lani mi ga je dal, predlanskim tudi, in bi bilo klobuka škoda, če bi ga letos ne dobil.

Povedal bi pa to rad o našem dedu, da je dovršil 75. leto. Kdor bi se ga spomnil in bi mu šel čestitat, temu dajem prijazen migljaj: naj vpraša deda, ali ne bo dal pokusiti onega črnega likerja. Neusmiljeno je dober! Pa naš ded bolj rad pozabi, gostom postreči — pravi, da je star. Drugih stvari ne pozablja, za druge stvari je čvrst, kakor bi jih štel 45.

Dasi rad gode o svojih boleznih in se mu za malo zdi, ko mu otroci ne verjamejo bolezni, in se mi pravzaprav smili: ako ga vesele bolezni, zakaj bi mu ne pustili veselja! In sta poglavitni njegovi bolezni te dve:

Poti se. Leži v postelji, zunaj je pasja vročina, on pa čez in čez zadet s pernicami in pije lipov čaj na debelo. In se poti. Pa se silno vznemirja, kakšen je to vrag, da se poti, in stoka: «O jej, o jej!» in «Kaj bo, kaj bo!» in še ena beseda mu pogosto uhaja v njegovih mukah: «Zos harunk!» — te besede ne razumem, morebiti je češka, kajti je naš ded po rojstvu češka grča.

Druga njegova bolezen je ta in je prav tako čudna in huda kakor prva: Sredi noči se nenadoma zbudi in je lačen! Strahovito lačen in vstane in stika okoli in se kuharica Urša prestrašena križa pod odejo in misli, da strašé rajnka gospa.

Naš ded, po pravici povedano, ni moj ded, ampak je le moj tast in sem ga priženil. Torej nimam tolikšnih dolžnosti napram njemu kakor pravi otroci. Pa mu vendar verjamem njegove bolezni Še to mu verjamem, da ponoči nima spanja, dasi v nočni tišini odmeva njegovo smrčanje po vsej ulici in je policaj že prišel zjutraj vprašat, ali niso bili vlomilci v hiši, slišal da je, kakor da so pilili in vrtali železno blagajno.

Tako je z našim dedom in smo imeli sedaj ob njegovi petinsedemdesetletnici majhno domače slavlje. Prišli so vsi otroci in njih boljše, oziroma slabše polovice, od živalstva pa so se udeležile slavlja govedina in gos in jež — mislim, jež je bil ponarejen, podoben mu je bil, toda okus je imel po kavi in po mandeljih, takšni niso pravi ježi. Bili smo enodušnega mnenja, da so čislani udeleženci izmed živalstva mnogo prispeli k povoljnemu uspehu večera in da se jim naj izreče javna zahvala.

Naš ded je bil ves večer prav dobre volje. jokal se je od ginjenosti in ni pozabil povedati, kako je bolen. In vsak hip je roko držal nad krožnikom in nad kozarcem in se branil, da ne more več, ker je bolen, pa se je le dal omehčati, ker je bilo vsega dosti in bi bilo škoda, če bi ostalo. Naš ded je sploh jako varčen, rojen je Čeh, pa to sem že povedal.

Tudi vsa druga družba je bila vesela, moja žena se je smejala, da je dobila krč v desno peto, in potem smo se vsi smejali in nismo vedeli zakaj.

Bilo je mnogo napitnic, mislim, da so bile lepe. Po dva, po trije so govorili hkratu, da so se hitreje zvrstili. Jaz nisem govoril, toda sem sedel na stolu, ki je škripal, pa ne vem, ali je kdo zapazil, da ne govorim, nego da le moj stol škriplje — dejal ni nobeden nič, vsi so bili zadovoljni.

Skratka — lepo je bilo.

Drugi dan je bilo drugače.

Zdi se mi, jubileji drugih ljudi mi ne store dobro. Drugi dan sem bil bolen tri dni. Zraven me je preganjala tista dedova beseda «zos harunk», venomer sem jo ponavljal. Na cesti se je ustavljal narod in me je gledal — pa res ne vem, kaj ta beseda pomeni.

Ženi tudi ni bilo posebno, rekla je, da jo bole lasje. Nekoč je nekoga bolela noga, dali so mu jo v gips pa je bilo dobro. Svetoval sem ji, naj si da lase v gips. Gips se pravi slovensko malec, mavec ali sadra. Zos harunk!

Mislim, meni je škodoval jež. Nisem vajen ježev in sploh nisem vedel, da jih ljudje jedo.

Tudi tast Alojzij je nekaj tožil in sem mu svetoval, naj si da trebuh v malec, mavec ali sadro.

Kako pa je bilo svakinji Ofeliji pri srcu, ni lepo praviti. Uverjena je bila, da bo umrla, in jo je neizmerno grizlo, da mož ne koprni od žalosti, ampak se je smejal in je zraven gledal kakor turški golob.

Morebiti je meni škodovala govedina, morebiti da ni bila dovolj zaklana in je bila še malo živa. Zos harunk!

Ali pa mi je prišla bolezen od morja — nekaterim, vem, da škoduje morje. Svak Bonaventura in svak Artur sta pela «Morje adrijansko» — koj sem čutil, da mi ne dé dobro.

Popoldne smo prišli zopet vsi skupaj, drug drugemu smo se smejali, pa nas je smeh bolel, svakinja Ofelija je stopala in ded je rekel: «Kaj?»

Pa se je svakinja raztogotila: «Kaj, kaj, kaj! Se kdaj pripoveduj, da si bolen! Ti si bolen, ti! Največ je zalagal, vsi drugi smo bolni, on pa vprašuje: «Kaj?»

Menda je res naš ded najbolj čvrst od nas vseh — ne bodi uročen! In ko sem šel danes čez trg, so me ženske izpraševale, ali je res, da se naš ded ženi, da bo vzel staro Macafelo, ki kislo zelje prodaja in copate.

Pa ni res, da se ženi. Mi je sam povedal, da tiste bolezni nima, da bi se ženil. In to povem zato, da mu zastran ženitve ne bo kdo čestital.

Kraljestvo mode

Modne novosti in norosti

Ker je vsaka moda nova in mlada, ima pravico biti nekoliko nora. Zato se ne jezimo nanjo, saj se nobena reč tako hitro ne postara in pofilistri kakor moda. Popolna zmaga nove mode je vselej začetek njenega konca; kakor muha enodnevnica je: ko se docela razvije, umre.

Dobra gospodinja se te resnice vedno zaveda in pri najnovejši modi zmerom že misli na bodočo. Svoji šivilji zato ne dovoljuje modnih ekstravagance in pretiranosti ter se izogiblje tistih opasnih «umetnic», ki urezujejo kroje tako skopo, da je predelava toalete za bodočo modo nemogoča. Zakaj moda je lahko muhasto spremenljiva, blago — drago plačano — pa mora ostati.

Šik, gracija in eleganca je glavni znak današnje mode: preprosta v formi je in njena silhueta ozka, tanka in prožna, haljasta in v bokih ovita. Za visoke in vitke postave idealna noša. Kakor bi se vrnili grški efebi nežnih, a mišičastih teles, pravijo entuziasti. Toda nekatere dame se začenjajo že zavedati, da so vendarle — preveč vitke: brez prsi, brez bokov in brez ostalega . . . jako slikovite, a za moške prav nič mične. Vsaka pametna ženska pa hoče biti lepa prav posebno za moške oči, sicer ji je lepota samo v škodo.

Tako se je pojavila modna norost, ki spominja na ekstravaganco osemdesetih let minulega veka — na famozni Cul de Paris. («Cul» se niti spodobno prevesti ne da, a pomenja podaljšek hrbta!) Skratka, previtke dame (brez «cula») so začele pri večernih toaletah nositi zadaj velike gube (drapiranja), da zabrišejo nedostatek in dajo gladkemu, košulji sličnemu slogu današnje mode nekaj izpremembe, moškemu očesu pa vsaj iluzijo, da dama ima, česar nima . . .

Vse kaže, da se je začelo previtko ženstvo upirati predpisani ploskosti, ozkosti in gladkosti. Zato pa postajajo ženske, ki imajo «aimable embonpoint» (ljubeznivo debelušnost, bi rekli solidno po slovensko), zopet boljše volje. Novi kostumi z daljšimi jopami so tudi zanje ugodni; nizko tajiranje je tudi njim primerno. Ker se treba spodaj prav malo, skoraj nič, oblačiti, so danes tudi debeluške lahko dovolj vitke. In niti drapirati se jim ni treba ne predaj, ne zadaj, ne po starem, ne po novem . . .

Tiranka moda predpisuje tudi barve. Tudi to je norost, ki nas ne sme razburjati. Na vsi črti gospoduje danes rjava barva, a v vseh nijansah, tako kakor so rjave ženske, ki so se poleti manje ali več solnčile in žgale. Kakor je namreč dandanes zopet modno geslo: **Nazaj k naravi in k preprostosti!** — kakor se vračamo v glasbi, plesih, slikarstvu, kiparstvu in literaturi k primitivnosti in divjaštvu, prav tako hoče biti primitivna tudi moda. Včasih so se nam zdeli lepi le beli, bledi ženski obrazki; danes smatramo za lepe one ženske, ki so svetlo ali temno rjave ali skoraj črno ožgane. Zakaj, take delajo vtis zdravja in temperamenta ter so podobne od solnca opaljenim in naravno temnopoltim divjim in zdravim rasam.

Divjaki so torej prinesli v kulturo nove mode; barvo njih polti, ritem in gibljaje njih plesov, značaj in formo njih obeskov, zapestnic in obročkov . . . vse je prevzela svetovna moda. Obroči iz kosti, srebra ali zlata se vidijo na laktih naših lepotic; v Parizu niso redki obroči celo na gležnjih modnih lepih mladih damic, ki imajo pravico biti po svoji mladi krasoti tudi nekoliko nore.

Tako je mogla zagospodovati tudi rjava barva modnih toalet in gospoduje črna boja preko vseh mod. Rjava barva je modna danes tudi za dežnike, rokavice, klobuke, čevlje, nogavice in torbice. Ker prenese rjava barva malone vse kombinacije z drugimi barvami, je hkratu praktična. Poleg rjave in črne boje so priljubljene tudi bela in še mnogo druge, o katerih smo že govorili nedavno.

Vsekakor velja za bodoči zimski čas — danes se vzlic poznim oktobrskim dnem še potimo! — enotnost in umirjenost barv kot noblesna.

Petlja se uveljavlja znova. Še nedavno smatrana za zastarelo, se je pojavila zopet najprej pod vratom, odkoder je polagoma zavzela vse telesne točke. Vse, kar se je prej zapenjalo z gumbom ali zaponko, se sedaj zavezuje s petljo, navadno na levi strani, pri vratu ali na bokih, vse petlje so krojene iz dotičnega blaga. Poleg petelj pa so priljubljene umetniške zaponke, rozete, agrafe, cvetice in nabranke. Agrafe nosijo tudi na čevljih.

Ovratniki, dolgo časa omraženi in zavrženi, takisto se pojavljajo zopet; nosijo visoke ovratnike, ki so okvir obrazu, ali široke, položene, spredaj odprte. Mladostna in ljubek je bel okrogel, često čipkast ali izrezan deški ovratnik, ki ima spredaj kravati slično petljico ali žabo. Novost je tudi žepek! Žepov so se ženske trmasto branile, dasi so jih silno potrebovale. Zdaj nosijo na svojih toaletah pod desnim pasom žepek, v katerem tiči bel batisten ali pester svilen robček. Nadejati se je, da se žepki vendarle povečajo in razmnože tudi na ženski toaleti. To bi bilo pri vseh modnih norostih vsaj nekaj prav praktičnega. V dobi petelj, gub, drapiranj ob bokih in zadaj bi bili žepi nevidni, a zelo koristni.

Za zaključek bodi zabeležena še ena modna novost-norost: elegantna dama puši cigarete le v barvi svoje toalete. Kupuje si torej cevke, ki so v barvi iste ali enake njeni obleki ter si dela cigarete sama doma za vsako toaletno barvo drugačne! Posebno galantni kavalirji pozvedo vselej, v kakšni toaleti se snidejo z damo svojega srca in si doma pripravijo cigarete v cevkah dotične barve. Včasih so srednjeveški vitezi nosili petlje v bojah svojih dam; dandanes pušijo čestilci cigarete v priljubljeni barvi svojih Dulcinej!

Modistka doma

Nikjer se ne nudi ženski tolika prilika, da pokaže svojo iznajdljivost in svoj samorasli okus, kakor baš pri klobukih. Lahko jih sama izpreminja, prenareja, da so stari, a vendar drugačni, novi. Letos nam predpisuje gospa Moda zvončaste, globoke v obraz potisnjene klobuke. Vendar moda nikakor ni ozkosrčna in teroristična. Pušča nam široko odprto polje, kjer lahko uveljavljamo svojo individualnost. Ako navzdol obrnjeni krajci preveč zasenčujejo tvoj morda bledi in suhi obraz in ga delajo še bolj bledega in upadlega, tedaj nikari ne misli, da se moraš v vsem pokoravati modi. Postavi se s klobukom na glavi pred zrcalo in obrni krajce mestoma navzgor: spredaj, na desni, na levi, kakor pač najbolje prija tvojemu obrazu. Krajce prišij z rahlim, ohlapnim šivom ob oglavje.

Vsak klobuk obstoja iz dveh delov, iz oglavja in krajcev. S tvarino, iz kakršne delaš klobuk, prooblaci oglavje posebej in krajce posebej. Klobukom, ki jih hočeš kaširati, nalepi blago na vsak del posebej, potem šele ju sešij. Samo okraske, t. j. pentlje, peresa, cvetke aranžiraj na klobuk, ko sta oba dela že sešita.

Za podlogo vreži malo daljši pram kot je klobuk v glavi širok in nekoliko višji kakor je oglavje visoko. Našij jo ob notranji strani, kjer se stika oglavje s krajci tako, da jo zvrneš potem navznoter. Oba roba, ki segata drug preko drugega, sešij na notranji strani, zagani, naberi in zadrgni podlogo ter jo pritrdi na nekaterih mestih vrhu oglavja. Podlogo všij, ko je že vse drugo gotovo.

Ako so krajci klobuka zadaj preširoki, napravi vanje podolgem, bolj ob oglavju, zarezo, potegni zarezana roba drugega preko drugega in jih pritrdi z nitjo. Isto lahko narediš na strani ali spredaj. Zarezo pokrij s pentljo, cvetko, agrafo. Če je klobuk previsok, odparaj oglavje od krajcev, pristriži ga in prišij zopet nazaj k krajcem. Ker je oglavje proti vrhu navadno ožje, napravi ob robu navzgor na par mestih 2—4 cm visoke zareze, ki jih navzdol raztegni in ako treba všij mednje kosce istobarvnega blaga. Oglavje povezni nazaj na krajce in sešij oboje skupaj. V glavi premajhen klobuk popravi takole: Obreži krajce na notranji strani, ondi kjer se pritiskajo k glavi in jih nanovo narezljaj. Potem jih raztegni po obliki glave in jih prišij k oglavju, ki ga na isti način raztegni. Šive in zareze pokrij s poševnim pramom svile ali baržuna, gladkim ali v gube položenim. Preširoke krajce ostriži enakomerno naokrog, prišij z zanjkastim gostim ubodom lepo naravnano žico zopet nazaj k robu, ki ga obrobi s poševno ali še bolje — okroglo rezanim pramom svile, baršuna ali česa drugega. Vendar pomni, da je nestrokovnjakinji težko napeti popolnoma gladko blago. Zato je bolje, da ga nabere, ker med gube lahko skrije šive.

Pri izgotavljanju in predelavi klobukov treba predvsem stroge natančnosti. Čestokrat zadošča malenkostna izpremenba, mal dodatek, pa je klobuk zopet nov in moden. Kar je bilo lansko leto zadaj ali na strani, je letos morda lahko spredaj ali narobe. Posamezni deli svilene bluze, ki si jo že zavrgla, ti nudijo morda še lep jesenski ali spomladni klobuk, ako ga znaš narediti sama. Opazuj druge ter po izložbah, in potem smelo na delo. Saj ni tako težko kot se zdi!

Dll

Nogovica in njena zgodovina

O Slovenkah, zlasti Ljubljančankah, so tujci včasih dejali: «Resnično, mnogo kra sotic je med njimi, samo — ‚pod noge' niso lepe»... Dandanes to več ne velja. Moda kratkih kril je odgrnila z ženske nogavice zaveso skrivnosti. In prav ta moda je tudi pri nas dvignila zanimanje za fine čevljčke in nežne nogavice, ki igrajo pri ženski obleki veliko ulogo. Svo ji obutvi posveča dandanes naše ženstvo toliko — skrb in pozornost, da se moramo — celo nehote vprašati: «Kdo nosi že nekoliko ponošene čevljčke in zašite nogavice, ko so naše gospe in gospodične vedno v novih?»...

Zgodovina nogavice je razmeroma malo znana. Prvotno so bile nogavice šivane iz usnja ali suknja in so se tesno oprijemale noge. Delane so bile kot podaljšek hlač in so imele podplate iz usnja ali ličja. Že vojaki kralja Cira, ustanovitelja perzijske države (558 — 529 p. Kr.) so nosili take nogavice. Pri Rimljanih so nosile najprej ženske in samo pomehkuženi moški obveze okrog meč in nog. Šele v 5. in 6. stol. so se jih ljudje posluževali splošno. V srednjem veku so nosili pogostokrat še take nogavice, a so imeli tudi že pletene.

Sredi 16. stoletja so začeli delati v Švici *prve pletene* nogavice. Splošno pozornost je vzbudil Henrik II. ko je prišel na svatbo svoje sestre z vojvodo Savojskim v pletenih svilenih nogavicah. Še koncem 16. stoletja so veljale nogavice kot tolika nezaslišana potrata, da je dejal nekoč Ivan Brandenburški svojemu svetovalcu Bertholdu Mandelslohu, ki je oblekel na delavnik nogavice: «Ej, ej, Berthold, tudi jaz imam svilene nogavice, a jih nosim samo ob nedeljah.»

Približno v istem času je dobila angleška kraljica Elizabeta od nekega trgovca v dar par črnih svilnatih nogavic. Njeno veselje je bilo veliko. Da to veselje še poveča, je svojim dvornim damam stro go prepovedala, nositi take nogavice. In ko je Anglež Lee izumil stroj za pletenje nogavic, je Elizabeta na vso moč zatirala to obrt. Hotela je biti edina v deželi, ki bi nosila tako fine nogavice.

Izumitelj Lee je bil globoko užaljen zaradi tolike nehvaležnosti. Obrnil je hrbet svoji domovini in je šel na Francosko, kjer ga je kralj Henrik IV. prav gostoljubno sprejel. Toda prišel je z dežja pod kap. Henrikovi drugi ženi, Mariji Medičejski, so pletle dotlej volnene nogavice njene dvorne dame. Kakor razdražene levinje so planile te dame na Lecja, ki jim je hotel odvzeti privilegij kraljevskih izdelovalk nogavic. Spletkarile so proti izumitelju tako dolgo, da so resnično pregnale nesrečnega Lecja tudi s francoskega dvora. Šele ko se je začela moda kratkih hlač, so tudi na Francoskem uvideli potrebo lepih nogavic. Sedaj so spadale k elegantni obleki vedno tudi umetno izdelane svilnate nogavice. Ubogi Lee pa je bil že davno mrtev. Z največjo težavo in velikimi žrtvami so sestavili nekaj polomljenih Lecjevih strojev.

Francoska revolucija, (1789), ki je bila toli sovražna glavam, tudi ni imela usmiljenja z nogavicami. Nihče se ni brigal, da izpopolni njih obliko in barvo. In tako so nosili skoraj samo še belé nogavice, ki so bile sicer higijenske, a ne lepe. Za časa naših babic je dobila nogavica zopet večjo veljavo. Vsaka nevesta, ki je kaj veljala, je dobila v svojo balo poleg drugega tudi najmanje tucat parov doma pletenih nogavic iz najfinejšega belega platnenega sukanca. Svilnate nogavice pa so izginjale in so se umikale solidnim nogavicam iz drevesne volne.

Mnogi pravijo: Poglej žensko pod noge, pa boš vedel, kakšna je. — Jaz pa dostavljam: Vsaka — mlada, starejša in mislim, da celo najstarejša — bi bila rada lepa, lična in mična. Samo ko bi ne bile te nogavičke, skoraj prozorne floraste in svilnate in ko bi ne bili ti nežni, tanki čevljčki in šolenčki tako prekličano dragi in bi se tako strahovito hitro ne obrabili in strgali! — Vsekakor pa pečajo lepo osnaženi ter nerazhojeni čevlji in cele nogavice, da ljubi njih nositeljica snažnost in red.

Naši dopisi

ZG. ŠIŠKA. Preteklo soboto sta sklicala tukajšnja radikala — po potrebi — sestanek v Ambrožičevi gostilni, da svečano prisežeta zvestobo akcijskemu odboru radikalne stranke in vrženta v papirnati koš Štefanoviča. Ključavničar Šušteršič in njegov kompanjon sta se ves teden trudila, da bi bila udeležba čim večja. Pripovedovala sta, da bo prišel celo sam g. minister — s polno moštnjo. Čakali so dolgo, toda g. ministra ni bilo, prišlo pa je celih 10 oseb, sami vzor-ljudje, ki pričakujejo od akcijskega odbora polne žepe denarja, kajti druge polit. organizacije so njihov pristop svoječasno odklonile. Pri polni mizi vina so se najprej pošteno sporekli, nato malo pretepli, nato pa pozno v noč, zibaje se, zapustili gostilno. Uboga radikalija, ako imaš vse take pristaše, potem te bo kmalu konec. Ključavničarju Šušteršiču in kompanjonu pa povemo na uho, da radikalija v Zg. Šiški ne bo žela pšenice. — V gostilni g. Ambrožiča se skoro vsak večer vrtijo pozno v noč mladi pari ob zvokih — harmonike, toda naša policija se prav malo briga za to, kaj se v posameznih gostilnah godi in kdaj se zapirajo. Ne vemo, ali ima gostilničar dovoljenje, da sme imeti skoro sleherni večer čez policijsko uro odprto gostilno in pa, če plača pri županstvu prispevek za občinske uboge, da sme vedno igrati v njegovi gostilni harmonika. Upam, da se kaj takega ne bo ponavljalo še nadalje, sicer bomo povedali še marsikaj, kar ni lepo.—Vasovalec

PODNART. Dramski odsek podružnice Jugosl. Matice v Podnartu je uprizoril dne 21. oktobra dramo «Dana Petrovič». Kot prva v sezoni se je proizvajala veseloigra «Nebesa na zemlji». Igralke in igralci so igrali brezhibno, mestoma umetniško podali svoje vloge in pokazali, da je možno tudi na manjših odrih uprizoriti večja dela. Kdor se peča s prireditvami diletantskih predstav v naših trgih in mestih, bo lahko presodil in cenil pogum in odločnost igralcev, pokazati v mali vasi «Dano Petrovič». S to predstavo je dramski odsek Jugosl. Matice pokril vse stroške, ki jih je imel z graditvijo odra, kulis, klopi i. dr. in bo odslej nakazoval čisti dobiček predstav podružnici. Kakor vse predstave, sta bili tudi zadnji dve dobro obiskani.

JEŠENICE. Sokol je otvoril z «Užitkarji», v soboto zvečer svojo gledališko sezono. Igra se je v nedeljo zvečer ponovi. Poleg «Veleje» je to druga uprizoritev, v kateri so bile vse vloge tako dobro zasedene, da so igralci lahko plastično ustvarjali značaje. Igra je bila dobro pripravljena; nobenega zastoja ali zadrege nismo zapazili. Dober glas uprizoritve je privabil v nedeljo pripadnike različnih strank v sokolsko dvorano. Izid igre naj bo tedaj miglja režiserjem. Naše uprizoritve naj bodo višek popolnosti, na bodo zgled vsem okoliškim odrom. Pri predstavi je sodeloval salonski sekstet.

TRŽIČ. Dne 13. in 14. oktobra je priredila podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva svojo prvo razstavo v mešč. šoli, ki je vzbudila prav veliko zanimanja. Nad 80 posestnikov, naših bližnjih in daljnjih sosedov, je razstavilo po 1 do 24 vrst sadja, rastlin, sadnih, vrtnarskih in čebelarskih izdelkov. Razstava je bila zelo lepo urejena, za kar gre pohvala g. Jerali, g. Bračku in g. Novaku, ki so z ljubeznijo prčeli in izvršili težko, a hvaležno nalogo. Razstavljeni predmeti so bili kras dvorane. Na čelu je stal kip našega vladarja, obdan od cvetic, ki jih je razstavil kranjski vrtnar g. Sušnik. Najlepše sadje je bilo iz Begunj (g. Sinner), Kovorja (g. Deu); vsaka vas, celo gorske vasice so pokazale zanimanje z razstavljenim sadjem. Razstavili so tudi šol. voditelji (g. Lovše, g. Jezeršek), navdušeni pospeševatelji sadjarstva in vrtnarstva. Izmed čebelarjev sta razstavila g. Voglar in g. Engelsberger, ki je imel različno, lepo vkuhano sadje. Višji sadj. nadzornik g. Humek in viš. klet. nadz. g. Gombač sta priredila z razstavo spojeno poučno predavanje. Pri debati je priporočil g. Cvenkel sušilnico in gojitev malo, toda dobrih, kraju primernih vrst sadja. Razstava je bila oba dni prav dobro obiskana, posetila jo je pod vodstvom učit. tudi šol. mladina. Želimo, da bi se te vrste razstav od leta do leta ponavljale in povzdignile naše sadne in vrtne pridelke in izdelke. Poleg tega bi bilo želeti, da priredi podružnica ob času cvetja tudi posebej razstavo cvetlic in rastlin, posebno onih, ki dobro uspevajo v sobah, da se s tem povzdigne smisel za krašenje stanovanj in oken.

KAMNIK. Sokolsko društvo v Kamniku je priredilo dne 16. septembra na letnem telovadišču javno telovadbo, pri kateri so sodelovala tudi bratska društva Sokol I. in Sokol II. Ljubljana, Domžale, Radomlje in Mengeš. Vse telovadne točke so bile izvajane prav dobro, posebno pa bi bilo omeniti vrsto Sokola I., ki je za svoje vrhunske vaje na krogih žela burno pohvalo občinstva. Istotako je bil vse pohvale vreden nastop bratov radomeljškega Sokola z Naprejem in marzeljezo. Po telovadbi je društveni starosta dr. Rihard Karba z navdušenimi besedami nagovoril občinstvo in članstvo, razpravljajoč o nalogah in ciljih Sokolstva. V splošnem je bilo opažati, da so vsi udeleženci odnesli s prireditve najlepše vtise, pač pa moramo na žalost konstatirati, da se precejšen del kamniškega naprednega občinstva ni udeležil prireditve. Vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli, da je prireditev tako lepo uspela, izrekamo zahvalo. Posebno pa se zahvaljujemo br. Antonu Potočniku, ki se je ob tej priliki spomnil društva z zneskom 1000 Din za Sokolski dom. — Zdravo!

VRHNIKA. Dovažanje Nemcev v konservno tovarno Globus se po načrtu generalnega ravnatelja Del-Fabra dosledno izvaja. Sedaj je pripeljal v podporo svojih načrtov z Dunaja zopet novega doktorja iuris. Bo za pisarja v pisarni, kjer jih je sedaj že sedem. Seveda vsi brihtne glave avstrijskih oficirjev. Novi doktor se širokousti, da bo odslovil še vse Slovence iz tovarne, tako, da bodo počasi samo Nemci v tovarni. Čudimo se potrpežljivosti domačih delavcev, ki se puste šikanirati od tujcev. Nikogar ni, da bi potegnil za ušesa od polnih slovenskih korit te gospode, posebno prepotentnega generalšteblerja, sedaj generalnega ravnatelja Del-Fabra. Ali se nihče več ne spominja, kako je bičal med vojno ta gospod ruske begunce, a je takoj po prevratu, v najhujših dneh za Nemce,

Tajnost starih gosli — odkrita!

Kdor je kdaj slišal stare mojstrske italijanske gosli, na katere je igrala roka umetnika, bo vedno obdržal v spominu zares idealni njihov glas. Nepopisni čari lijejo iz srebrnih tonov E-strune in iz polnih temnih zvokov nižje lege. Vendar pa so ostali zaman vsi poskusi strokovnjakov, da bi razkrili tajnost, kako so te gosli zgrajene, da so imele in še imajo čarobni svoj glas, ki ga moderna tehnika iz novih še tako skrbno izdelanih instrumentov ni znala izvabiti. Pač pa so se stvorile pravcate legende okrog življenja velikih mojstrov izdelavcev gosli, ki so živeli v 17. stoletju. Tako si pripovedujejo o spoštljivem patriarhu, tirolskem mojstru Jakobu Stainerju iz Inomosta, da je sam potoval visoko gori v šumo ter trkal po deblih kakor žolna in poslušal ter že tako s svojimi čutili znal določiti, iz katerega lesa dobi najfinejše deščice za svoje gosli in njihov žametni alt.

Čudovite pripovedke se pletejo okrog zamišljenega mojstra Stradivarija iz Clemone, ki je z neumornim in obenem mikroskopičnom točnim delom vedno bolj popolnjeval svoje slavne izdelke in ustvaril pravcati ideal gosli. Mnogo ve zgodovina pripovedovati o postopaško genijalnem Guarnerliju del Gesu, ki je poleg mnogih neuspelih izdelal tudi vrsto pravih mojstrskih gosli, med drugimi slavni Paganinijev tako zvani «kanon». Gotovo je bilo le eno, namreč, da do zadnjega časa nismo poznali nečesa bistvenega, kar se je izgubilo izza klasičnih italijanskih izdelkov gosli in kar je njihovim starim instrumentom podeljevalo nedosežno plemenitost tona, kakršne ni mogloseči tudi najbolj skrbno proučevanje in posnemanje. Ali je te čudežne tone izvajal morda krasni prozorni lak, skozi katerega sijejo fine rasti lesa v čudovitih barvah? Ali je bil les tako plemenit, sedaj ga pa v takšni kakovosti več nimamo? Ali pa so te gosli postale tako prvovrstne po svoji starosti in ker so tako ubrane v dolgoletni rabi? Toda svetovnoslavne in čudovite gosli Messie-Stradivarijeve, ki so bile najdene po poldrugem stoletju in so ta čas počivale v shrambi brez dela, so pod prvo novo potezo loka zapele ravno tako blago in polno, kakor njihove sestre. In je li res mogoče misliti, da bi naše gorske šume ne rodile več ravno tako dobrega lesa, ali da sedanje drevje ne raste več tako počasi in solidno kakor nekdaj? Ali se med tisoči preizkušenih vrst laka res niti enkrat ni posrečilo zadeti one čudovite mešavine, kakor so jo uporabljali italijanski mojstri?

Evo, v zadnjem času se je pa profesorju Franu **Kochu v Draždanih** posrečila pomembna najdba. Pri mikroskopični preiskavi lesa starih italijanskih gosli je ta profesor postal pozoren na posebno enolično strukturo tega lesa, slično rasti rogove tvarine (roženine). Neposredno pod lakom je pa še našel zelo tanko elastično temeljno plast. Če je dalje s tolkačem laškega bobna (pavke) nalahno udaril po krovu italijanskih gosli ali cella, je zadonel kakor zvonec jasni muzikalni ton določene višine z jasno ločilnimi višjimi toni. Pri istem poskusu s še tako dobrimi modernimi gosli, ki pod lakom niso imele zgoraj omenjene temeljne plasti, pa pri poskusu s tolkačem ni bilo takšnega tona, marveč navadni leseni ropot, kakor ga dosežeš s trkanjem po instrumentu. Po tem spoznanju je sklepanje seveda postalo lažje. Čudovita temeljna plast pod lakom je torej impregnirala les! Ta plast poznejšim izdelovalcem gosli ni bila sporočena ali pa je niso smatrali za bistveno — in vendar je ravno ta plast bila v resnici bistvena in odločilna ter sta zaradi nje krov in dno gosli postala idealna, popolnoma enoskladna in povsod enaka nosilca zvoka. Ta plast je lesu vzela ono njemu lastno napetost, ki nastane, ko se les izsuši in se s tem vlaknasta snov lesa v svoji strukturi spremeni. Navedena temeljna plast pa izjednači sicer neskladno maso lesa. Ta masa obstoji iz dveh delov, ki se med seboj specifično razlikujeta. Rasti imajo, kakor znano, trši del ali jedro in mehkejši del ali beljavo. Draždanski profesor je vrsto zadnjih let porabil za poiskuse na mnogo sto novih gosli, ki jih je kupil sicer izgotovljene, toda še popolnoma bele, brez laka in barve. V dolgi vrsti teh poizkusov se mu je končno posrečilo, da je našel elastično maso, popolnoma slično oni temeljni plasti, kakršno je ugotovil pod lakom italijanskih mojstrskih gosli. S to elastično svojo maso lahko Koch po svoji volji vpliva na strukturo krova in dna in uglasi oba ta dva nosilca zvoka tako, da so lastni toni njegovih gosli popolnoma in točno tako ubrani in plemeniti, kakor pri starih italijanskih instrumentih. Potem je šele dal svoje instrumente prebarvati in končno prevleči z izredno tankim lakom, čigar specifična teža in elastičnost se morata skladati z lesom.

Uspeh je nad vse pričakovanje poplačal dolgoletni trud. Tako impregnirane gosli so popolnoma enake starim mojstrskim instrumentom, in sicer ne le po kakovosti in trajnosti tona ter mlini, ko se oglasi, marveč tudi po onem značilnem muzikalnem šumenju loka, kakor smo ga doslej slišali pri starih instrumentih, pri novih pa nikdar. Uganka, ki je najboljše glave dveh stoletij niso znale rešiti, je sedaj vendar le rešena: Niti najboljši umetnik ali strokovnjak ne more niti med igranjem niti pri samem poslušanju razlikovati med pravim starim instrumentom in med njegovo kopijo, izgotovljeno s uporabo Kochove iznajdbe in po njegovem načinu! To dokazujejo na brezdvomen način različni poiskusi pri letošnji tretji berlinski strokovni izložbi godal in nešteviline preizkušnje umetnikov in kritikov. — Znani kvarteti in solisti, ki uživajo mednarodno slavo, so si priborili vrsto triumfov s temi popolnoma novimi instrumenti. Ti instrumenti so pa dosegli svoj zvočni optimum ne le začasno, kakor pri poprejšnjih poizkusih s kemičnimi sredstvi, ki so se pa tekom let izsušila, izgubila z lesom vred svojo elastičnost in tako dala takšnim goslim trd, krhek glas. Z uporabo moderne kemične znanosti je Koch sestavil snov, ki je skoraj večna. Več kot 10 let je že poteklo, odkar se redno opazujejo od Kocha impregnirani gosli, ki so bile celo izpostavljene umetnemu sušenju in vendar je ostala struktura vlaknasta v rasteh nezipremenjena ter so instrumenti po intenzivnosti tona v teh letih samo še pridobili. Izgubili smo torej iluzijo, izgubili dosedanji misterij starih italijanskih gosli, pridobili smo pa te gosli na novo in za vse. Dobri stari instrumenti imajo poleg umetniške že zgodovinsko in starinsko vrednost, muzikalno so jim pa nove, po Kochovem načinu izdelane gosli že enakovredne.

DARUJTE ZA CIRIL-METODOVO DRUŽBO.

uživai slovensko gostoljubnost in prišel vsled svoje pretkanosti do korita, takrat je nezidane konservne tovarne, katere se drži še sedaj z vso silo? — Ko smo omenili že vrhniške rodoljube, naj povemo še to-le, za vrhniške magnate karakteristično dejstvo. Je na Vrhniki upokojen orožnik z ženo in otroci, sedaj nastavljen v konservni tovarni. Per tot discrimina rerum mu je najbogatejši vrhniški gospod milostno dal stanovanje in sicer dve sobi v prvem nadstropju, kuhinjo pa v pritličju iste hiše. Za to zahteva 200 Din mesečne najemnine — na Vrhniki, na kmetih. Poznamo v Ljubljani rodbino, ki stanuje v centrumu mesta in plača za elegantno stanovanje 2000 Din letno. Uboga para naj pa plača multimilijonarju 2400 Din letno — na kmetih. Živela radikalija! Novac pa le imamo, čeprav se ga drže krvave srage žuljenih rok delavca in kmeta.

RIBNICA. Dne 24. oktobra je zavihrala mala trobojnica na smrečici, vrh ostrešja nove meščanske šole. Še malo dni in pod streho bo težko pričakovana stavba, ki naj postane zavetišče naše meščanske šole, ki gostuje že 5. leto pod sedaj gostoljubnim krovom deške ljudske šole. Starši ogledujejo radovedni novo, pred njihovimi očmi rastoče poslopje in premišljujejo, kdaj dobi šola tudi že dve leti težko pričakovani četrti ali nastavni razred. Prvi oktober je že davno v deželi, a o otvoritvi tega razreda ni še duha ne sluha. Kdaj ga dočakamo?, to vprašujejo prizadeti višji šolski svet. Upajo, da se jim želja kaj kmalu izpolni in so ponosni na dejstvo, da dobi Ribnica monumentalno zgradbo, ki bo pričala poznim rodovom o požrtvovalnosti trga in vrle posojilnice.

TRBOVLJE. V nedeljo dne 28. oktobra ob pol 9. uri dopoldne bo v ljudski šoli v Trbovljah 2 poučno predavanje o gobah. Predaval bo potovalni učitelj g. Ante Beg iz Ljubljane.

CELJE. Intimni večer članstva organizacije jugoslovanskih nacionalistov v Celju, ki se je vršil v soboto dne 20. oktobra v veliki dvorani Narodnega doma svrhom medsebojnega spoznavanja, je bil v splošno zadovoljstvo članov in somišljenikov prava manifestacija narodne zavesti, ki naj bi dičila mesto Celje. Članstvo je zastopalo vse stanove: od pridnega delavca, malega obrtnika, trgovca, do industrijalca, od državnega in privatnega uradnika do zastopnikov prostih stanov: župan dr. Hrašovec, stari naš borec g. Rebek, starosta Sokola brat dr. Sernec, brat Kolšek, obrtni narodni delavci dr. Božič, dr. Dercani, dr. Orožen, dr. Štempihar in dr.; vrle dame Jugoslovanke in starejši člani, mladi akcionaši ter sodelavke zdrave duše jugoslovanske devojke. Vsi so se zbrali prožeti bratske in domovinske ljubavi v geslu: enakopravnost, bratstvo in svoboda. Članstvo je brzojavno častitalo povodom krsta visokemu našemu prestolonasledniku — vnuku Petra Osvoboditelja. Nato je brat Prekoršek razlagal o vzrokih, ki so povzročili preporod širokih narodnih grupacij po svetovni vojni, katere naj bi vodile narode k socializaciji sveta. Predočil je preporod grupacije nas Jugoslovanov kot posledico neoporečnih vzrokov svetovnega, evropskega in krajevnega značaja. Prešel je analitično na razjasnjevanje poedinih potov in oblik, ki so grupaciji neodrečno potrebni ter na podlagi strokovno objektivnih navajanj, gospodarskih in upravnih prilik, ki se nanašajo na del Balkana, katerega obvladujejo naša tri jugoslovanska plemena, razjasnil početek in prikazal jasno potrebo jugoslovanske narodne organizacije. Po uspelem razlaganju gosp. brata Prekorška so mlajše sestre nudile članstvu čaj in pecivo, a naše narodno pevsko društvo je zapelo več lepih slovenskih pesmi.

GOMILSKO. (Savinjska dolina). V nedeljo je aranžiralo tukajšnje učiteljstvo z učenci in učenkami osnovne šole nad vse ljubko prireditev, ki je privabila v prostrani Gasilni dom polno malih in odraslih poslušalcev in gledalcev. Dečki in deklice so pogumno deklamirali par domoljubnih pesmic, presenetljivo dobro igrali za mladino in odrasle enako mično in pestro igro «V deveti deželi» in lepo zapeli dve, tri srečno izbrane točke. Spored je bil smotreno zaključen z nagovorom nadučitelja g. Zotterja, ki se je spominjal prestolonaslednikovega krsta, in z narodno himno, ki so jo nato zapeli učenci in učenke zadnjih dveh razredov. Lep uspeh je najboljša nagrada za trud g. nadučitelju in gdč. učiteljicama Mikličevima, ki so znali s prireditvijo vzpostaviti nov stik med šolo in domom, obenem pa na enostaven način rešiti težavni problem, kako preskrbeti ubožni šolski mladini danes tako drage učne knjige. — V nedeljo popoldne ob treh se prireditev ponovi.

IZ ŠOŠTANJA. Na dopis iz Šoštanja v «Slovenskem Gospodarju» z dne 18. oktobra odgovarjamo kratko sledeče: S tem dopisom je dobil članek «Orjune» o kaplanu Grilu priznanje o «šmarocanju» kaplana Grila pri raznih dobrih večerjah in vožnjah v Woschnaggovem avtomobilu. Da se pri takih sestankih pri Woschnaggu ni razmotrivalo o narodnostnih vprašanjih, temveč povsem kaj drugega, je jasno. Razmerje med kaplani in tukajšnjimi nemčurji rodi za klerikalce dober sad. Saj so ob času orlovskega tabora pomagali reševati Orlovstvo vsi tukajšnji nemčurji. Pri obhodu po mestu so obsipavale s cvetjem «narodne» Orle samo iz nemških hiš dične nemčurske gospe in gospodične. Na veseličnem prostoru je bila pripravljena izključno za nemčurje tako zvana «Woschnaggova tribuna» na najlepšem prostoru, dočim je bilo navadnemu orlovskemu ljudstvu dovoljeno prisostvovati veselici okoli tribune. Nemčurji so v družbi z zaslepljenim ljudstvom nanosili za ta izlet toliko skupaj, da so imeli Orli čistega dobička 400.000 kron, kakor pripoveduje šolski deci pri orlovski telovadbi kaplan Gril sam. Woschnagg sam je prispeval v denarju in naturalijah znatne množine, povrhu pa je še kupil Orlom bradljo in drog. Tudi to trdita naša «za napredek ljudstva tako vneta in delavna dušna pastirja». Članek v «Slovenskem Gospodarju» je pisan s takimi izrazi, kakor si jih lahko privošči list pod zaščito poslanske imunitete. Boj, ki ga nam ponujate, sprejemamo. Imamo na razpolago marsikaj iz življenja sedanjih in prejšnjih tuk. dušnih pastirjev. Vam pa gosp. Gril, Vam pokličemo v spomin incident ob priliki pogreba pravoslavnega kapetana Popovića. Ob isti priliki ste zahtevali od naših ljudi preklic raznih napram Vam naperjenih predbacivanj in jim grozili v nasprotnem slučaju s tožbo. Preklica niste dobili, tožili niste kljub pozivu, da vložite tožbo.

Borba za Reko v Wilsonovih „Spominih“

(Dalje.)

SVET ČETVORICE NAČNE JADRANSKO VPRAŠANJE. - TRUMBIĆ. — ORLANDO GA NOČE VIDETI.

Tačas, ko so se v ameriški delegaciji razvijala opisana nasprotstva, so Lahi pri vsaki priliki neprestano ponavljali svoje argumente in zahtevali, naj se o njih takoj razpravlja. Tako se je Svet Četvorice poleg francoskega problema lotil tudi *jadranskega* in sicer dne 3. aprila, ravno na dan, ko je predsednik zbolel. Orlando je bil kakor od strele zadet, ko je izvedel, da so njegovi tovariši predlagali, naj se pritegne tudi Hrvat *Trumbić*, kot zastopnik nasprotne stranke. Besen je Orlando stopil v ozadje. V pismu predsedniku Wilsonu je razložil svoje vzroke, zakaj noče prisostvovati Trumbićevemu zaslišanju, in je zopet trdil, da nimajo Slovenci in Hrvati prav nič več pravice za debato o svojem slučaju pred svetom Četvorice, «kakor katerikoli drugi sovražni narod». Spopad od 3. aprila je pomenil zadnji udarec, ki je vrgel predsednika na bolniško posteljo. Ko je zopet ozdravel, je zadnja obupna borba s Francozi zahtevala vso njegovo silo in pozornost.

ITALIJANSKA VSILJIVOST IN PROPAGANDA.

Tudi med vsem tem časom so Lahi neumorno nadaljevali svoje intrige. Baš sedaj so najbolj pridno delovali skupno z Amerikanci v odborih za teritorijalna vprašanja. Jasno so se zavedali, da je vse odvisno od premembe Wilsonovega mišljenja in niso opustili nobenega sredstva da to dosežejo.

Nikdo ni bil varen pred njihovo vsiljivostjo, da je le bil v kakršnikoli zvezi z ameriško delegacijo. Oblegali so naš (t. j. ameriški) tiskovni urad, ker jim je njihov občutek povedal, da je njegov šef gotovo zelo zaupen z Wilsonom. Razven tega pa jim je bilo prav mnogo do tega, da bi ameriško časopisje obravnavalo njihov položaj. *Znano je bilo tudi, da so si bili kupili podporo izvestnih francoskih listov. Sploh so bili neizcrpni v izumljenju novih manevrov.* Pričeli so govoriti, da pojdejo domov in da naj se konferenca prekine. Umaknili so se pa takoj, ko so bili opozorjeni na gospodarske posledice resničnega preloma z Zedinjenimi Državami, od katerih so baš pričakovali nova posojila.

ITALOFILSKI HOUSE PROTI WILSONU IN NAM. — ORLANDO ZADRŽUJE DELO KONFERENCE.

Razcep ameriških izvedencev v komisiji se mora brez dvoma pripisovati oberstu *Houseu, ki je vedno zagovarjal popuščanje napram Italiji.* Stalno je naglašal, da je to potrebno, «da se reši Zveza narodov». Prepad, ki je med Wilsonom in Houseom že obstojal, se je še razširil. Višek pa je bil dosežen dne 13. aprila z odločitvijo, da naj se *Nemci povabijo v Versailles.* Orlando je silno ugovarjal. Spoznal je, da je Wilson sedaj vendar *prišel do sporazuma s Francijo in da je mir z Nemčijo neposredno pred zaključkom.* Z njim pa bi mu bila odvzeta vsaka možnost za nadaljno mešetarenje, ker bi ne bilo nobenega takšnega spora več, pri katerem bi Italija mogla trgovati s svojo podporo eni ali drugi stranki. Zato je še istega dne Orlando poslal Wilsonu pismo z izjavo, «da je sedanji nervozni napetosti kriv utis, da so mirovni pogoji za Francijo sedaj že dokončani, oni za Italijo pa še vedno ne». Zato ni hotel pristati na vabilo Nemčiji, dokler ne bo končana razprava o italijanskih zadevah.

V zvezi s tem pismom je drugi dan (14. aprila) imel Orlando dolg razgovor z Wilsonom, in sicer na temelju važnega prezidentovega memoranda, v katerem je Wilson naglašal svojo namero, da bo nepreklicno vztrajal na svojih 14. točkah, kot podlagi za sklenitev miru z Avstrijo.

WILSONOVA ODLOČNOST GLEDE REKE.

Ravno tako je vstrajal na skrajni iztočni meji italijanske ekspanzije, na takozvani *Wilsonovi liniji* preko Istre, kakor so jo v januarju priporočali ameriški izvedenci. *Glede Reke pa je predlagal, naj postane luka mednarodna, ki pa naj bi vživala znatno mero resnične avtonomije.* V toliko je popustil celo vkljub nasvetu petih izvedencev, ki so podpisali memorandum od 4. aprila. V ostalem pa je predsednik vztrajal na pogojih, kakor so jih ugotovili ti izvedenci, in kojih jedro je bilo, *da naj se Reka tudi priključi carinskemu sistemu nove jugoslovanske države.*

ORLANDOV PROTEST.

Čim je Orlando videl ta memorandum, je že tudi izjavil, da je povsem nemogoče vzeti ga za temelj sporazuma, ker ta memorandum ne daje Italiji Dalmacije, jadranskih otokov in dela Istre in ker tudi *govori glede Reke o nedopustnih svobodščinah.* Izgledalo je, da se te diferenće sploh ne dajo premostiti. Končno je pa Orlando vendar pristal na vabilo Nemčiji, ker mu je predsednik obljubil, da se bo še enkrat posvetoval s svojimi izvedenci in da bo kar le mogoče žurno spravil italijansko vprašanje na posvetovanje in odločitev Četvorice.

ZOPET ITALOFILSKI PREDLOGI HOUSEA.

Izgleda, da je po tem razgovoru predsednik, ki je bil preobložen z drugimi zadevami, izročil to zadevo oberstu *Houseu.* Možje, katere je poklical House, so v vsem stali s svojimi simpatijami na italijanski strani. Razvili so različne projekte, ki so pa vsi po obliki in obsegu pomenili popuščanje Italiji. Eksperti za teritorijalna vprašanja so bili sedaj vabljeni samo, da pomagajo izdelati podrobnosti teh Houseovih načrtov. Iz tega darmara se je končno izobličil načrt, naj bi *Reka prišla pod italijansko nadvlado, uprava pa naj bi se prenesla na poseben odbor Zveze narodov.* Slično upravo so si izmislili *tudi za Dalmacijo,* kjer pa naj bi se po preteku desetih let izvršil plebiscit. Tudi nadalje je oberst *House* pridno vodil svojo kompromisno politiko, da reši Zvezo.

NOV MOŽAT NASTOP AMERIŠKIH IZVEDENCEV. — WILSONOVA DEFINITIVNA ODLOČITEV: REKA JUGOSLAVIJI!

Da razčisti položaj, so se zopet zbrali izvedenci za jadransko vprašanje pod vodstvom drja. Isaiah Bowmana, šefa teritorijalnih specijalistov, in so naslovili na predsednika novo izjavo. To pismo z dne 17. aprila je temeljilo na fundamentalnih mirovnih načelih in je ponavljalo Wilsonove lastne na prvem francoskem potovanju izgovorjene besede: «*Povejte mi kaj je pravo, in zato pravo se hočem boriti*». Izvedenci so iznova izjavili, kaj smatrajo za pravo, vsaj glede Reke. Uveljavili so:

«Nikakršnega političnega ali gospodarskega umetničenja s svobodno luko ali sličnim! Po našem mnenju je edino ena pot, da se popravi Jugoslaviji storjena krivica, — storjena s tem, da bi katerakoli druga velesila zabranila, da bi Reka ne postala integrujoč del jugoslovanske organizacije.» Dostavili so: «*Če dobi Italija za svojo podporo Zvezi narodov nadvlado nad Reko kot nagrado, je s tem ponižala Zvezo na svoj lastni nivo. To bi bila koalicija, sklenjena v svrho, da se zavaruje krivica.*»

General Bliss je bil navdušen nad postopanjem teh šestih ekspertov in je pregovoril *Whitea* in *Lansinga,* naj ž njim skupaj napišeta slično spomenico. Oberst *House* je napel še zadnje sile v prilog svojemu kompromisnemu načrtu, toda ostali trije pooblaščenci so memorial menda *podpisali brez njega* ter ga poslali predsedniku. Pismo izvedencev je predsednika globoko ganilo. Odgovoril je:

18. april 1919.

Ljubi dr. Bowman!

Z globokimi občutki sem sprejel in prečital pismo, katero ste mi včeraj glede na italijanske jadranske zahteve pisali Vi, g. Johnson, g. Lunt, g. Seymour, g. Day in g. Young. Ni mi treba povdarjati, da se *Vaše mnenje krije z mojim lastnim instinktom.* Globoko sem Vam hvaležen vsem šestim, da *ste tako podprli mojo sodbo v stvari, kateri pripisujem največjo važnost ravno tako, kakor Vi sami.*

Prisrčno udan, Vaš

Woodrow Wilson.

Istega dne je predsednik imel daljše posvetovanje z ostalimi ameriškimi mirovnimi komisarji, *in vsi Houseovi kompromisni predlogi so padli v vodo. Predsednik se je odločil, da bo vstrajal na svojem memorandu z dne 14. aprila, — in je naznanil svojim zaveznikom, da Italijani «z njegovim soglašanjem Reke ne dobe in da on sam ne prizna Londonske pogodbe».*

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarstvo

Padec dinarja

S svojega najvišjega letošnjega stanja v Curihu v višini 6.875 je padel v sredo dinar nenadoma na 6.775, v četrtek dalje na 6.65 in včeraj na 6.50. V istem razmerju je naraščala deviza Švica v Zagrebu.

Kdor je stalno zasledoval zagrebška borzna poročila, je lahko opažal, kako včasih prav malenkostni povod upliva na razvoj deviznih tečajev, in je obenem prišel do prepričanja, da ta nenadni in hitri padec dinarja ni opravičen v trenotnem stanju našega gospodarstva. Sicer je res, da radi deflacijske politike, odnosno po njej vstvarjene umetne denarne krize trpi naše gospodarstvo in deloma celo izvoz, kar povzroči lahko v bodočnosti težko reakcijo, vendar pa je ravno te dni, ko se je dinar krepko popravil in so se tudi cene že pričele ravnati po vrednosti denarja, bilo opažati lahno omiljenje denarne krize. Jasno je torej, da je padec dinarja povzročila špekulacija, ki pa gotovo nima izvora na zunanjih trgih nego ravno v Zagrebu, kjer je naenkrat prenehala ponudba deviz, dasi je brezdvomno dovolj deviznega materijala v rokah.

Dinar je do zadnje višine narasel le deloma radi naše denarne krize, temveč bolj zaradi močnega povpraševanja inozemskih uvoznikov po našem denarju. Našim izvoznikom zlasti žitnim, kakor je podoba, porast dinarja ni konveniral, ker so morali znižati cene, kar se je opažalo predvsem pri žitnih cenah.

To stanje je bilo pač povod, da gotovi izvozniški krogi ne ponujajo deviz in hočejo s tem izzvati močno povpraševanje ter temu sledeče oslabljenje dinarja. To se jim je, žal, že posrečilo in je bilo te dni na zagrebški borzi nervozno nakupovanje kljub denarni krizi. Šele včeraj, ko je Narodna banka nastopila z večjimi količinami, se je nervoznost nekaj polegla.

Ni potrebno, da ponovno povdarjamo, da tudi letošnje najvišje ocenjevanje dinarja na zunanjih trgih še ne odgovarja pravi vrednosti našega denarja. Deflacijska politika, ki z umetno vstvarjeno denarno krizo duši naš gospodarski razmah more končno voditi do uspeha le, ako se dinar stabilizira na približno odgovarjajoči višini. Cene bi se temu ocenjevanju morale prilagoditi, kar bi zahtevalo manj denarja v prometu. Seveda, dosledna deflacijska politika pa se v naših razmerah gotovo še ne da izvajati. Najprej naj se sploh zabrani dajanje kreditov državi, ki je slab plačnik, kajti edino to tlači vrednost dinarja, dočim privatni krediti, ki se dajejo v produktivne svrhe, krepijo gospodarsko življenje.

Sedanje padanje dinarja je po našem mišljenju le prehodno, ker ne temelji na stanju našega gospodarstva. Zato obstoji upanje, da bodo prihodnji teden devizni tečaji na naših borzah zopet nižji.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (26. t. m.) *Pšenica:* baška, 79 — 80 kg, 100 odst. kasa, 3 vagoni 325; 79 — 80 kg, duplikat kasa, 3 vagoni 335; banatska, 79 — 80 kg Zenta, 327.5. *Ječmen:* 68 — 69 kg, ponudba 265. *Oves:* baški, 1 vagon 220; baški, duplikat kasa, ponudba 225. *Turščica:* za december, 62 vagonov, 235; baška za marc-april, duplikat kasa, 20 vagonov 235 — 237.5; v storžih, ponudba 255. *Fižol:* beli, baški, ponudba 540; beli, baški, duplikat kasa, 1 vagon 530. *Moka:* baza «0» 527.5. *Otrobi:* v jutinih vrečah, 1 vagon 135; v papirnatih vrečah, 1 vagon 130. — Tendenca nespremenjena.

Zagrebška blagovna borza (26. t. m.) *Pšenica:* 80 kg, Gajdobra, blago 330. *Turščica:* baška postaja, blago 250; Zagreb, blago 285. *Oves:* rešetan, franko Zagreb, blago 250. *Moka:* baza «0», baška postaja, blago 540; baza «0» s, franko vagon Zagreb, denar 565. Tendenca nespremenjena.

Dobave

Dobava dlet in obljičev. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 10. novembra ofertalna licitacija glede dobave 3000 komadov raznih dlet in približno 350 komadov raznih obljičev.

Dobava mila. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 9. novembra ponovna ofertalna licitacija glede dobave 1500 kg belega mila za pranje.

Dobava svedrov. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 10. novembra ofertalna licitacija glede dobave 56 zavojnih sredrov za razpornike.

Dobava žag in sredrov. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 10. novembra ofertalna licitacija glede dobave kovinskih žag in plinskih zavojnih svedrov.

(Predmetni oglasi so v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.)

= **Pred trgovinskimi pogajanji z Avstrijo.** Iz Zagreba poročajo: Kakor je znano, bi morali delegati, ki so določeni za pogajanja glede trgovinske pogodbe z Avstrijo, imeti 26. oktobra konferenco z gospodarskimi krogi v Zagrebu in nato v Ljubljani. Sedaj pa se doznava, da bosta delegata gg. dr. Todorović in Savić odpotovala direktno na Dunaj in se tako konferenci ne bosta vršili. V zagrebških privredniških krogih vlada zaradi tega nerazpoloženje in tudi nezadovoljnost s sestavo delegacije, ki ne pozna prečanskih razmer.

= **Carinska povišanja.** Kakor poročajo iz Beograda, se bodo še tekom tega meseca povišale carinske postavke za okroglo 150 predmetov.

= **Možnost izvoza hmelja v Belgijo.** Belgija uvaža vsako leto veliko množino hmelja za svoje pivovarne. Opozorjeni na to, da je pridelek hmelja v Jugoslaviji tako velik, da se izvaža, želijo belgijski pivovarnarji stopiti v stik z našimi hmeljarji. Vsi hmeljarji, ki imajo na tem interes, naj pošljejo natančne ponudbe z navedbo cen plačilnih kondicij, dobavnega roka, natančnimi navedbami o krajevnem poreklu hmelja ter vzorci na belgijski konzulat v Ljubljani (v pisarniških prostorih velesejma).

= **Švicarska sekcija Zveze hrvatskih industrijcev** je imela dne 20. oktobra sejo, na kateri je spričo velike denarne krize in zavlačevanja plačil sklenila poostriti predajne kondicije.

= **Izvoz preko Soluna je znašal** od 13. do 20. oktobra: 5 vagonov pšenice, 2 vagona hrušk, 1 vagon semenja, 1 vagon drv za kurjavo, 13 vagonov desk, 5 vagonov oglja, 21 vagonov fižola, 35 vagonov krompirja, 5 vagonov dožic za sode, 3 vagoni opeke, 1 vagon konj, 2 vagona volov, 42 vagonov ovac in koz, 12 vagonov sira, 4 vagoni jabolk, 3 vagoni suhih češpelj in 4 zaboji opija.

= **Nabava soli in petroleja v Rumuniji in Poljski.** Uprava monopolov je sestavila komisijo strokovnjakov, ki je odpotovala v Rumunijo v svrho nabave soli in petroleja. Iz Rumunije odpotuje komisija v iste svrhe na Poljsko.

= **Delnice Hrvatsko-slavonske hipotekarne banke na dunajski borzi.** Z Dunaja javljajo, da se nameravajo na tamošnji borzi uvesti delnice omenjene banke.

= **Naša živina na dunajskem trgu.** Na dunajski trg prihaja že dalje časa zelo mnogo naše živine, zlasti svinj. Na zadnjem svinjskem sejmu na Dunaju je bilo okrog 61 odst. vseh prignanih svinj iz Jugoslavije, večinoma iz Vojvodine iz Srbije. Tudi število goved je na dunajskih sejmih z govejo živino vedno veliko.

= **Nova nemška zlata novčanica.** Nemško časopisje javlja, da je nemška državna vlada sklenila spremembo bančnega zakona. Po novi naredbi je Državna banka upravičena izdajati zlate novčanice. Kritje bi obstojalo po eni tretjini v zlatu in devizah, po drugih dveh tretjinah pa v trgovinskih menicah, glasečih se na zlate marke. Končno naj dobi Državna banka tudi pravico, da vzame iz prometa gotove serije sedaj krožečih plačilnih sredstev.

= **Izvoz madžarskega žita v Švico.** Iz Budimpešte poročajo: Po dogovoru, ki je sklenjen s Švico, se je doslej izvozilo iz Madžarske v Švico 3300 vagonov žita. Žito se prevaža do Dunaja po Donavi, a od Dunaja do Buchsa po železnici.

= **Fakturiranje v zlatu v Madžarski** je zabranjeno in je bil te dni neki budimpeštanski tvorničar kaznovan z občutno globo, ker je vodil račune v dolarjih.

= **Padec poljske marke.** V zadnjem času tudi poljska marka stalno izgubljava na vrednosti. To padanje poljske marke je deloma v zvezi s katastrofo nemške marke, največ pa je kriva zlu velika inflacija. Obtok bankovcev v Poljski narašča neprestano in je dosegel dne 30. septembra 11.197.74 milijarde mark. Drugače pa se stanje gospodarstva v Poljski stalno boljša in zato končno ne bo težko stabilizirati poljsko marko, ako bodo na vodstvu države dovolj spretni krmilarji.

Rešimo sokolski Tabor!

Jean de la Hire:

Lucifer

fantastičen roman v šestih delih

27

Pilou je namreč vedno imel navado, predno se je lotil kake res težke in nevarne naloge, da je godrnjal, robantil in mrmral, kakor da mu ni nič kaj pogodi. In ko je tako platonsko zadostil svojemu, recimo, samoljubju in lenobni naravi, ko je ugotovil težkoče, ki jih mora prestati, in nevarnosti, v katere se mora podati, se je vrgel na delo s tem večjo hladnokrvnostjo in odločnostjo, veseleč se že vnaprej gospodarjeve pohvale po doseženem uspehu: kajti hrabri dečko je bil naivno slavohlepen in otročje nečimern, da je človeka kar ganilo.

Sezuje si platnene copate, jih obesi okoli vratu ter pravi:

«Dobro, pa pojdimo, bog i bogme!»

«Saj tudi ni druge poti,» odvrne mirno Sainclair.

«Prav imate! Na svidenje torej, gospodar! Na svidenje, stari!»

Sainclair in Corsat mu stisneta roko in oba sta ginjena.

Pilou odide na levo proti razpoki, ki mu jo je pokazal Nyctalope. Gospodar gleda za njim; s strastno pozornostjo sledi vsaki Piloujevi kretnji. Corsat ne vidi drugega kakor nekaj temnega, ki se počasi pogreza v vseobčo črnino ogromne skale.

V razpoki plezati je bilo Pilouju igrača. Tudi če bi bila špranja gladka kakor steklo, bi si znal pomagati: oprl bi se z nogami in rokami v skale in se počasi vzdigoval. Toda narava ne ustvarja kakor človek; tudi ta zaseka je bila polna zob in vdolbin, ki so vrlo dobro služile Pilouju pri plezanju . . .

V dvajsetih sekundah je na vrhu razpoke. Z levo roko se prime za rob skale, levo koleno opre v malo izdolbino, z desnico pa išče štrlino, o kateri mu je govoril gospodar. Kmalu jo najde, se obesi z desno roko nanjo, da preizkusi njeno trdnost in jedva se vzpne, je že na njej s trebuhom in prsi.

Zdaj se težkoče šele pričnó.

Pilou ne vidi ničesar, prav ničesar. Nebo je jasno, a noč tembolj temna in tudi megla je že vstajala. Ogromna pečina se je izgubljala v temi.

Pilou uvidi, da se na oči ne more več zanašati.

«Bog i bogme!» mrmra v zobe, «če se ti ne posreči, ne prikaži se več pred gospodarjeve oči! . . . Ona ženska, ki jo ljubi že od davna — jaz je sicer še nikdar nisem videl — čisto gotovo je ona v tem gradiču . . . To se pravi, da moram na vrh in privezati vrv, pa makar da pri tem padem in se razletim na kosce . . . vražja stvar to! . . . Prvič se nahajam v taki zagati, da sem navezan popolnoma sam nase . . .»

Med samogovorom tipa slepo s prsti nad glavo in išče, kam bi se lahko oprijel.

«Oho, luknja! . . . hm, ni bogzna kako velika . . . E, da se le z dvema prstoma oprimem, pa bo dobro . . . Tako, malo višje smo že. Le naprej! . .

In začel se je v tem boj, miren, tih in počasen a veličasten boj človeka proti privlačnosti zemlje, proti sovražnosti strmine, proti neprivlačnosti med človeškim telesom in navpično skalno steno. V temi? Ne! Kajti Pilou se je dobro zavedal, da mu slede Nyctalopove risje oči, ki ga opazujejo in sodijo!

Z rokami in nogami, z rameni in s stegni, s komolci in koleni, s prsi in s trebuhom, z vsem svojim trupom, vitkim in težkim obenem, prožnim in žilavim išče in tipa, se pritiska, oklepa, naslanja, obeša, oprijema, išče ravnotežja, se vzpenja in pleza — počasi in previdno, enakomerno dihajoč in s preračunanimi kretnjami . . . Višje, vedno višje . . .

Ura mine.

Pilou začne zopet sam sebi govoriti.

«Glej, glej, terasa! Torej smo že osemintrideset metrov visoko! Tu blizu morajo biti one stopnice . . . Ne smem se niti s prstom dotakniti stopnic, vsekanih v skalo . . . Če bi imel nesrečo in bi bila prav tista, na katero bi stopil, spojena z elektriko! . . . Nič čudnega, kaj takega se je že ne enkrat zgodilo, bog i bogme! . . . Kaj pravim enkrat, takih nesreč kar mrgoli . . . Pa vendar, vrag me vzel, malo počitka bi mi vrlo prijalo . . . pet minut . . . O, poglej no, poglej . . . mal pomol . . . nekoliko visi sicer . . . toda dovolj širok, da se malo zleknem na hrbet . . . tako . . . kaj pa potem? Dajmo, premislimo! Treba dobro preudariti . . . No, potem vstanem in bom skušal otipati karkoli, da se vzpnem preko te vražje terase in izognem zahrbtnih stopnic . . . Tako, ta bo prava! . . . O, kako se prileže malo počitka . . . Kam bomo neki pritrdili laso? . . . Ta pomol bi lahko izborno služil za prvo etapo. Gospodar in Corsat bi si sedé odpočila . . . Toda kam obesiti laso? Škoda, da meri samo šestdeset metrov . . . do vrha pa je stopet metrov. Torej je treba vsekakor še ene postaje . . . In ta tu ni niti preveč visoko, nad menoj je še najmanj sedeminšestdeset metrov, laso pa bo meril, ko bo pritrjen, komaj osemintpetdeset metrov, največ devetinpetdeset . . . Vražja stvar to! Preteklo bo še več kakor eno uro, preden bom spet jedel bujabeso*) . . . Te mi manjka, pošteno manjka, odkar hodimo po tej prekleti deželi . . . Tako, za zdaj dovolj počitka!»

Pilou vstane in tipa nad seboj. Skala nad njim je visela čez stopnice kakor kak obok.

In ko tiplje z rokami okrog ozkega prizidka ob robu stopnic, ki so brez ograje in držajev, iščoč s prsti na levi in na desni lukenj in robov, da bi se povzpel, odreveni od začudenja.

Skozi majhno štirioglato odprtino v skali pod obokom se je nenadoma zasvetila luč, tik pred njim! Njegov obraz ni bil oddaljen od te nenadejane line nič več kakor za širino stopnic . . .

Toda Pilou ni ostal dolgo tako otrpel. Ko zagleda v lini človeško glavo, se mu takoj povrne hladnokrvnost. V glavo mu šine misel na brezslišni revolver, bliskoma ga potegne izza pasa, nameri . . .

Človek v lini se zgane in dela nekaj z rokami: iz line prileti zanka, objame Pilouju glavo, mu zdrkne preko ramen, se napne — v tem trenutku pritisne Pilou na petelina . . .

Človek v lini odpre na široko oči, zazija, iz ust mu bruhne val krvi, in pade kakor posekan.

Pa tudi Pilou izgubi ravnovesje, vrže ga nazaj, zaman lovi z rokami, da bi se česa oprijel . . . začne padati, zanka mu pritisne roke ob trup, napeta vrv pa drči ob pomolu, na katerem je prej Pilou počival.

«To je smrt! . . .» se utrne v Pilouju.

«Zbogom svet! . . .» In v teh strašnih trenutkih, ki so mu dolgi kakor leta, čuti kako težko je umreti, če je človek mlad, močan in zdrav, in spozna vso bolet neskončnega brezupja.

Nyctalope s svojega mesta ni mogel videti line, videl pa je žarek, ki je šinil odnekod, videl je zanko, ki je ovila Pilouja, videl je kako Pilou pada . . .

«Pozor, Corsat! Stopi sem! Daj mi roke! Pilou pada!»

Burgundec uboga, ne da bi razumel. Le zadnji besedi sta mu jasni.

In ko prileti Pilou iz višine sedeminštiridesetih metrov, ga prestreže prožna vzmet štirih močnih rok, s katerimi sta ga Sainclair in Corsat ujela. Vsled silnega padca se jima roke upognejo in oba klecneta drug proti drugemu na kolena in med njima obleži Pilou kakor mrtev.

«Na tla!» zašepeta Nyctalope. «Poglej gor in mi povej, če je še luč . . . Jaz se bom pobrigal za Pilouja, če je še živ. Da se malo pomiriš, poslušaj, kaj ti povem: Pilou je privezan na vrv, in ta vrv mora biti nekje pritrjena in se je počasi odvijala . . . drugače bi nama Pilou polomil pri padcu roke, on pa bi se ubil . . . Mislim, da mu ni hujšega kakor malo omotice . . . Ubogi dečko! . . . Kako krčevito drži browning, niti v omedlevici mu ni zdrknil iz rok . . . In vse se je zgodilo brez najmanjšega glasu . . . Živ je, Corsat, živ! Brž ruma sem! . . .»

Corsat vzame iz torbe malo aluminijasto stekleničico prevlečeno s klobučevino in odvije zamašek. Pilou izpije na dušek skoro vse.

Nato odpre oči, se strese, opre na komolec in naenkrat poskoči na noge.

«Mir, Pilou!» pravi Sainclair, «ne gani se! . . . Da, revolver sem shranil jaz, in tudi zanko sem ti odvzel, ki te je zgrabila . . . Vrv ti je rešila življenje . . .»

«Torej, gospodar . . . nisem mrtev?»

«Mislim, da ne! . . .»

«Boga mi svetoga, ne bi bil mislil . .»

V petih minutah se Pilou toliko opomore, da lahko pove, kaj se mu je zgodilo. Nato pristavi:

«Ker je vrv z zanko zadrževala moj padec, in ker še visi, mora biti nekam tam zgoraj pritrjena! . . .»

«Morda bi se dalo celó po njej splezati gor . . .»

«Sijajna misel!»

«Dobro bi bilo prej preizkusiti . . .»

«Seveda!»

Sainclair ne reče ničesar, torej ni bil nasproten tej misli.

Burgundec in Provansalec otipavata vrv, in jo nategneta, dokler ni popolnoma napeta. Nato se pomalem obešata zanjo, in ko vidita, da drži, se obesita z vso težo. Vrv se ne utrga.

«Zdaj bom pa jaz plezal,» pravi Corsat.

«Ne, vrsta je še vedno na meni,» odgovarja Pilou, «moja naloga še ni dovršena in . . . gre za mojo čast.»

«Čast ne igra nobene vloge,» ugovarja vneto Corsat, pa vendar tako tiho, da ga nobeno nepoklicano uho ne more čuti. «Tam gori tiči nevarnost, potrebna je predvsem moč, in to sem jaz.»

«Ne,» se razgreva Pilou, «za vraga ne! Treba je vendar osemintrideset metrov visoko plezati po gladki vrvi, za take stvari je pač treba precejšnje spretnosti.»

«E, jaz grem!»

«Kaj še!»

«Umakni se!»

«Ne jaz, ti . . .»

«Mir, mir, dečka! . . . Treba je moči, spretnosti in preudarka, vsega skupaj. Tam zgoraj so popolnoma nove okoliščine in treba bo iskati, odločevati, ukazovati in delati. Torej bom plezal prvi j a z, vidva pa bosta držala vrv napeto. Za menoj pride C o r s a t, ker utegnem najprej rabiti njegovo moč, P i l o u bo pazil na vrv in bo splezal zadnji, ker je treba res precejšnje spretnosti pri plezanju v take višine po zihajoči se vrvi, ki je nikdo ne drži. Tako bo najboljše.»

Kadar je izpregovoril Nyctalope, je bilo vselej konec prerekanja, in tudi zdaj obmolkneta oba.

Nato zgrabita vrv in jo napneta. Morala je biti res močna in trdno privezana, da se ni utrgala pod težo dveh korenjakov.

Sainclair jima skoči na ramena, zgrabi za visečo vrv in začne plezati počasi, umerjeno, oprijemajoč se v ritmičnem tempu z rokami in z nogami. Lahko bi si olajšal plezanje s tem, da bi se opiral z nogami ob skalnato steno, toda pomislil je, da se lahko odkruši kak kos skale, ki bi ga izdal vsled ropota.

(Dalje jutri.)

*) Bouille-abaisse nekaka ribja juha, narodna jed Provansalcev.

ARKO Liqueur Triple Sec

Ceno se proda
manjša vila
v Mariboru
8 minut od glavnega kolodvora, s tremi stanovanji, lepo zaprto verando, vrtom, vse v najlepšem stanju. V hiši je vodovod in elektrika. Stanovanje kupcu takoj na razpolago.
Naslov pove Podružnica „Jutra", Maribor. 5561

INSERATE
za vse jugoslovanske in tujezemske časopise po originalnih cenah časopisnih uprav

TRGOVSKE ADRESE
natančno urejene po strokah, zajamčeno pravilne (tu- in inozemstva)

PLAKATIRANJE
v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu in vseh ostalih krajih Jugoslavije, dalje izvešanje lepakov po železniških postajah

oskrbi
točno in po solidnih cenah 5544
Aloma Company
Centrala LJUBLJANA Kongresni trg 3
anonimna in reklamna družba z o. z.
Podružnica BEOGRAD Vasina ulica 21

Dr. Démeter Bleiweis-Trsteniški
strokovni zdravnik za notranje bolezni in za bolezni v nosu in vratu
ordinira od 25. oktobra naprej redno 5558
Kongresni trg 15, od 3. do 5. ure popoldne.

Lončene peči
sobne, kmečke in štedilnike
ima vedno v zalogi večjo množino
Anton Gregorec
pečarija 5359
Mengeš, Slovenija (SHS)
po najnižjih cenah
Vzorci in barve po izberi.
Postrežba točna in solidna.

Sienkiewiczevi romani
Nova izdaja
Izšla je prva knjiga znamenitih Sienkiewiczevih del zgodovinski roman
Z ognjem in mečem
684 strani velike osmerke, 22 ilustracij. Cena v polplatno vezani knjigi Din 120·—, s poštnino Din 125·50.
Istočasno je šla v tisek druga knjiga, ki obsega nadaljevanje povesti „Z ognjem in mečem", zgodovinski roman
Potop.
„Potop" bo izhajal ilustriran v zvezkih po 128 strani. Obsegal bo okoli 1000 strani. Vsak zvezek bo veljal s poštnino vred Din 25·— za one, ki se na roman takoj naročijo ter naročnino naprej pošiljajo vsaj v enakih obrokih, kot bodo izhajali zvezki. Cena celemu romanu bo pozneje v knjigotrštvu za 30 % višja.
Oba romana „Z ognjem in mečem" in „Potop" se naročata pri
Tiskovni zadrugi v Ljubljani
Prešernova ulica štev. 54 (nasproti glavne pošte).

Kupujem
po najvišjih cenah star zlat in srebrn
denar,
staro zlatnino in srebro tudi v kosih in drage (žlahtne) kamene
R. Almoslehner
zlatar in juvelir
Celje, Gosposka ul. 14
Popravila se izvršujejo točno in solidno v lastni delavnici. 513

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA
Dunajska cesta št. 40
Telefon št. 379 mestni tesarski mojster Telefon št. 379
Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.
Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.
Parna žaga. Tovarna furnirja.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Delniška glavnica: Din 25,000.000·—
Skupne rezerve: nad Din 20,000.000·—
Centrala: 114
LJUBLJANA — DUNAJSKA CESTA
Podružnice:
Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.
Brzojavni naslov: Banka Ljubljana
Tel. št. 261, 413, 502, 503 in 504
Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Domače vesti

* **Iz demokratske stranke.** V nedeljo, dne 28. t. m. ob 3. popoldne v prostorih hotela «Beograd» občni zbor krajevne organizacije na Bledu. O sedanji politični situaciji in smernicah dela krajevne organizacije poroča delegat iz centrale. V soboto zvečer, dne 27. oktobra ob 8. ustanovni občni zbor krajevne organizacije v Stražišču pri Kranju. Na občnem zboru poroča gosp. Adolf Ribnikar. — V nedeljo, dne 28. oktobra ob pol 3. popoldne občni zbor krajevne organizacije v Sodražici v prostorih gosp. Karla Strbenka. Iz centrale se udeleži kot poročevalec gosp. dr. Josip Klepec. — V nedeljo, dne 28. oktobra ob 4. popoldne občni zbor krajevne organizacije v Mengšu, kjer poroča kot delegat iz centrale gosp. dr. Stane Rape.

* **Krajevna organizacija JDS na Bledu** vabi vse svoje člane in somišljenike na občni zbor, ki se vrši v nedeljo, dne 28. t. m. ob 3. popoldne na Bledu.

* **Slovenci!** Pozvali smo vas, da manifestirate v nedeljo, dne 28. t. m. po vsej Sloveniji proti nasilstvu Italijanov napram našim rojakom v Primorju. V ta namen naj se prirede shodi, sestanki, na katerih naj se ljudstvu obrazloži pomen manifestacije. Kjer je pa za ta dan že določena kaka prireditev (shod, koncert, gledališka igra), naj se s primernim nagovorom tej prireditvi da manifestačni značaj. Ljubljana manifestira v ponedeljek, dne 29. oktobra ob pol 7. zvečer v veliki dvorani hotela Union. Uverjeni smo, da bo Slovenija in nje prestolica Ljubljana tudi to pot storila svojo narodno dolžnost. — Akcijski odbor.

* **Manifestacijsko zborovanje** proti nasilju nad našim zatiranim narodnim življem izven naših državnih mej se vrši v Celju, v nedeljo ob 10. dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma. Udeležijo se ga vsa narodna in kulturna društva sporazumno s političnimi strankami, da dajo duška silnemu ogorčenju nad naravnost barbarskim postopanjem nasprotnikov naše nacijonalne države proti našim zasužnjenim bratom ter da pozovejo vlado, naj ščiti primitivne pravice manjšin, ki so običajne med vsemi kulturnimi narodi.

* **Protestna manifestacija v Mariboru.** Protestno manifestacijo proti laškemu barbarstvu prirede mariborska narodnoobrambna društva in vse politične stranke v nedeljo, dne 28. oktobra ob 11. v Narodnem domu. Govorili bodo zastopniki narodnoobrambnih organizacij in vseh političnih strank.

* **Obletnica osvobojenja češkoslovaškega naroda.** Ob priliki obletnice «28. oktobra», dne osvobojenja češkoslovaškega naroda, priredi generalni konzul dr. Otokar Beneš ob 11. dopoldne v dvorani poslopja «Mladike» recepcijo, h kateri so vabljeni vsi češkoslovaški državljani in prijatelji češkoslovaško-jugoslovenske vzajemnosti, kakor tudi vse korporacije in ženska društva. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. — Dne 28. oktobra konzulat češkoslovaške republike v Ljubljani ne uraduje.

* **Krediti za ljubljansko univerzo.** Deputacija profesorskega kolegija ljubljanske univerze, obstoječa iz rektorja dr. Kidriča, dekana medicinske fakultete dr. Šerka in dekana tehnične fakultete dr. Försterja, je po svojem prihodu v Beograd v spremstvu poslancev prof. Reisnerja in Puclja posetila najprej finančnega ministra in posredovala glede osiguranja eksistence ljubljanske univerze. Minister Stojadinović je izjavil, da bo respektiral potrebe slovenskega naroda in podpiral univerzo, v kolikor bo mogoče. Odobril je za medicinsko fakulteto redne kredite v znesku 250.000 Din in izredne v znesku 373.000 Din. Predsednik Pašić je zagotovil deputacijo, da univerza ne bo okrnjena. Odposlanstvo je posetilo tudi vse klubove predsednike in jih prosilo, naj pri razpravi o proračunu nastopijo proti ukinjenju medicinske fakultete v Ljubljani, ki sta jo predlagala finančni in prosvetni minister. Deputacija je posebno dolgo konferirala s predsednikom demokratskega kluba Davidovičem.

* **Naše učiteljstvo in verska vzgoja.** Minister prosvete je razposlal v zadnjem času potom višjega šolskega sveta na vsa šolska vodstva neki odlok, v katerem priporoča učiteljstvu več verske vzgoje, obiskovanje šolskih maš ter med drugim očita učiteljstvu, da premalo deluje na prosvetnem polju zunaj šole. «Učiteljski Tovariš» je v mirnem in stvarnem članku zavzel stališče naprednega učiteljstva k temu odloku. In zdi se nam, da so merodajni krogi uvideli, da je odlok prenagljen in naslovljen na napačno adreso, kajti zadnja «Narodna Prosveta» poroča, da je odlok razveljavljen in ne velja za Slovenijo. «Slovenec» in «Straža» sta se torej prezgodaj veselila nad «uvidevnostjo» gospoda ministra prosvete.

* **Nemiri na dalmatinskih otokih.** V Dalmaciji so na tamkajšnjih otokih izbruhnili resni nemiri. Kmetje so dobili poziv, da vrnejo zemlio, ki so si jo prilastili ob prevratu, pa so se pozivu uprli. Na Visu je okrožni načelnik moral poklicati na pomoč vojaštvo, ki je siloma napravilo red.

* **Beg naših državljanov iz Nemčije.** V Nemčiji je zaposlenih veliko število naših kvalificiranih delavcev v rudnikih in različnih industrijskih podjetjih. Vsled sedanjega kritičnega položaja naši državljani sedaj trumoma zapuščajo Nemčijo in se vračajo v domovino. Vsi naglašajo, da so razmere v Nemčiji obupne. Od vsakega Nemca se čujejo besede: «Nekaj se bo zgodilo, kaj pa sami ne vemo!»

* **O samomoru bivšega podpredsednika Jadranske banke Bogdanovića** pišejo vse italijanske in jugoslovenske novine. Zagrebški «Večer» pravi: Pokojnik je bil deloma predsednik, deloma glavni voditelj premnogih velikih podjetij, kakor Borghi & Cie., Balkan, M. Truden. Ta podjetja so vsled poloma Jadranske banke prišla v krizo, koje nekatera niso preživela. Razen tega je bil Bogdanović kot vpliven mož v narodnem pokretu največ eksponiran radi tega, ker so vsled poloma Jadranske banke v Trstu mali vlagatelji (op. ur. list misli tu očividno na male delničarje) vse izgubili in so potem apelirali naravnost na njega. — Iz Trsta nam o vzrokih tragične smrti gosp. Bogdanovića še poročajo: V soboto sta obiskala gosp. Bogdanovića dva odposlanca ljubljanske Jadranske banke, ki sta imela ž njim jako burno konferenco. Gre za ogromne izgube pri konkurzu tvrdke Borghi, ki znašajo okrog 15 milijonov lir. K temu je prišlo še to, da je veletvrdka M. Truden v posebnem cirkularju naznanila gospodarskim interesentom, da je odvzela A. Bogdanoviću prokuro, akoravno je bil pokojni solastnik podjetja. Tudi ta cirkular je v zvezi s kritičnim stanjem tržaške Jadranske banke. Dvomljivo je, ali se bo iz Bogdanovićeve zapuščine banka, ki ima velike angažmane napram svoji ljubljanski, odnosno beograjski posestrimi, mogla vsaj deloma kriti. Bogdanovićevo premoženje je namreč že pred dalj časa prešlo na njegovo soprogo. Kakor je ugotovljeno, se je gosp. Bogdanović ustrelil stoječ na skali tik morja. Truplo je padlo v vodo in valovi so ga odnesli nekoliko od brega. — Pogreb pokojnika se je vršil povsem tiho. Udeležili so se ga mnogi, ki niso pozabili, da je Ante Bogdanović v svojih srečnejših letih si stekel mnogo zaslug za občo narodno stvar.

* **Himen.** V Mokronogu se je predvčerajšnjim poročil vojaški avditor g. Joško Kovačič z gdč. Vido Helerle, učiteljico v Mokronogu.

* **Smrtna kosa.** V Ljutomeru je predvčerajšnjim umrl tamkašnji dekan Josip Ozmec na posledicah sladkorne bolezni. Pokojnik je bil svojedobno deželnozborski poslanec na Štajerskem. Star je bil šele 57 let. — V Spodnji Šiški je po daljšem bolehanju umrl 29letni šofer gospod Mihael Zdolšek, ki zapušča ženo in enega otroka. Pogreb se vrši danes, v soboto ob 2. uri popoldne iz hiše žalosti (Celovška cesta št. 30). «Zveza šoferjev za Slovenijo» pozivlja svoje člane, da se pogreba polnoštevilno udeleže.

* **Smrtna kosa.** V Lovrani je po dolgi in težki bolezni umrla v visoki starosti 80 let mati našega književnika Car Emina.

* **Volitve v zdravniški sosvet** pri osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu se bodo vršile v najbližjem času. V smislu zakona za zavarovanje delavcev bo ta sosvet posvetovalni organ ravnateljstva glede skrbstva za zdravje zavarovanih članov in bo štel dvanajst rednih članov in dvanajst namestnikov. Aktivno in pasivno pravico imajo vsi zdravniki okrožnih uradov in blagajn za zavarovanje delavcev. Po sporazumu med osrednjim uradom in zdravniškimi organizacijami bodo kandidatno listo predložili zdravniki osrednjega urada v Zagrebu. Kandidati so razdeljeni sledeče: Zagreb dobi štiri člane in štiri namestnike; Hrvatska, Slavonija in Medjimurje enega člana in enega namestnika; po dva člana in dva namestnika dobita Srbija in Slovenija; po enega člana in enega namestnika pa dobe Dalmacija, Vojvodina ter Bosna in Hercegovina. Odbor zveze blagajničnih zdravnikov za Slovenijo je določil kot kandidata v ta sosvet doktorja D. Bleiweisa, šefzdravnika OUZD. in dr. Ivana Zajca, blagajniškega zdravnika v Ljubljani, za namestnika pa dr. R. Bergmana, zdravnika v Žalcu in dr. Hudelista, zdravnika v Brežicah.

* **Državni sanatorij v Topolšici.** V državnem sanatoriju v Topolšici že delj časa občutno primanjkuje prostorov, zato se nevpoklicani bolniki ne sprejemajo. Prošnje za sprejem je nasloviti na vodstvo državnega zdravilišča v Topolšici, pošta Šoštanj in priložiti zdravniško izpričevalo po vzorcu, ki se dobe pri vodstvu sanatorija in pri zdravstvenem odseku za Slovenijo v Ljubljani. Bolniki, ki ne morejo plačevati popolnih oskrbnih troškov, morajo priložiti uradno potrjen izkaz o svojih imovinskih in pridobitnih razmerah.

* **Pokojninsko zavarovanje nameščencev.** «Uradni list» pokrajinske uprave za Slovenijo objavlja v včerajšnji številki naredbo ministra za socijalno politiko, s katero se izpreminjajo plačilni razredi za pokojninsko zavarovanje nameščencev za Slovenijo in Dalmacijo, nakar se opozarjajo interesenti.

* **Porotno zasedanje v Ljubljani.** Zadnje letošnje porotno zasedanje pri deželnem sodišču v Ljubljani prične dne 10. decembra. Za predsednika porotnega sodišča je imenovan dr. Oton Papež, za namestnika pa višjesodni svetnik Anton Mladič, dr. Adolf Kaiser in dr. Ivan Modic ter deželnosodni svetnik dr. Pavel Skaberne.

* **Nove dopisnice.** V kratkem pridejo v naši državi v promet nove poštne dopisnice. Nove dopisnice nosijo podobo kralja Aleksandra. Izdelane so bile na Dunaju.

* **Nov občinski gerent v Trbovljah.** Za novega občinskega gerenta v Trbovljah je imenovan Fran Fortič. Novi gerent ima baje nalogo, da izvrši priprave za nove občinske volitve.

* **Nova direktna telefonska linija z Beogradom.** Nekaj dni sem že funkcijonira nova direktna telefonska linija med Ljubljano in Beogradom, ki služi izključno prometu Slovenije z Beogradom. V prvi vrsti imajo od tega korist gospodarski krogi, uprava ter novinstvo. Kakor so naši čitatelji zapazili iz «Jutra», se že pozna hitreje funkcijoniranje beograjske izveštajne službe, ki se bo v prihodnjih dneh seveda še bolj spopolnila. Izredno pa se pozna nova proga v internem uradniškem poslu. Doslej je bilo treba po cele ure posedati na dragem telefonu ter z brezmejno potrpežljivostjo čakati, da je nehal trapiti nevidni škrat, ki je nekje na progi brenkal po žici in onemogočal razgovore. Sedaj je posel drugačen in razgovori z Beogradom se v zadnjih dveh dneh čujejo glasno, jasno in točno, bolje kakor v ljubljanskem lokalnem prometu. Upamo, da ostane telefonska proga takšna, kakor je bila te dni in da tudi v nadalje ne bo vzroka za pritožbe.

* **Afera kapitana Carlierja** se razvija prav počasi, prepočasno za radovednost beograjske publike. Zato ni čuda, da se je na enkrat raznesla vest po mestu, da je Carlier — pobegnil, da so mu obleko vtihotapili v celico, da je prežagal rešetke na oknu, skočil na ulico, tam ga je pa že čakal — za take slučaje neizogibni avtomobil! Po drugi verziji je bila straža pred celico omotena s kloroformom in Carlier je nemoteno zbežal. Za to je slišal tudi preiskovalni sodnik in je takoj vprašal na telefonu policijo, ta je pa ravno vprašala bolniško stražo — seveda tudi na telefonu — ako je kapitan zbežal ali ni. Sedaj je doznano, da kapitan Carlier za enkrat še ni zbežal. Ali vsi to pričakujejo.

* **Stoletni mogočni kostanj** ob vhodu v tivolski drevored v Ljubljani je v četrtek burja prelomila in se je deblo med velikim hruščem zrušalo na tla.

* **Razmere na ljubljanskem trgu.** Pišejo nam: Na ljubljanskem živilskem trgu vladajo čudne razmere. O cenah mesa in masti sploh ne govorimo. Čudno se nam zdi, da so cene različnim stročnicam visoko pretirane. Navedemo samo en slučaj. Leča kot najbolj priznano redilno sredstvo se prodaja na ljubljanskem trgu na stojnicah po 14 Din, dočim se dobi veliko blojše blago v trgovinah po 10 Din. Razlika torej 4 Din pri kilogramu. Zakaj lahko prodaja trgovec, ki ima očividno večje režijske stroške, ceneje, kakor branjevka, ki nima takih izdatkov. Pozivljamo mestni magistrat, da po svoji tržni oblasti uredi enotne cene in jih dnevno zasleduje, kajti s samo označbo cen na tablicah, za katere se pa tržna oblast ne briga, ni nikomur nič pomagano.

V soboto, dne 27. oktobra 1923 ob 8. zvečer vse v Narodni dom v Mariboru na brezplačen

KONCERT CIRIL-METODOVE DRUŽBE IN SLAVLJE 25LETNICE ŽENSKE PODRUŽNICE CMD.

* **O razbitem zgodovinskem spomeniku.** K našemu zadnjemu dopisu iz Podsrede o «Razbitju zgodovinskega spomenika» se nam naknadno še poroča: Zgodovinski «prangar» je že veliko pretrpel. Zanimivo je, kako je nekoč zgubil glavo. Bilo je leta 1917. Dva gospoda iz Št. Petra sta se vračala skozi Podsredo domov. Seveda, nedolžni prangar ju je bodel v oči. Ustavila sta voz, odtrgala spomeniku glavo, jo zavilo v vrečo in previdno položila na voz. Niti slutila nista, da sta opazovana. Komaj sta se namreč malo oddaljila od voza, je že skočila neka opazovalka izza ogala k vozu, držeč v roki nekaj glavi podobnega. Vzela je z voza prangarjevo glavo in mesto nje zavila v vrečo nekaj podobnega. Kako je bilo razočaranje imenovanih dveh oseb, ko se je v Sv. Petru mesto prangarjeve glave privalila iz vreče — zeljnata glava.

* **Beli vrabci.** V vaseh ob železniški progi Škofja Loka-Medvode sta se pojavila letošnje poletje dva bela vrabca. — Vzbujala sta splošno pozornost domačinov in mimo vozečih se potnikov. V velikih jatah so vrabci obirali na polju proso, med njimi vedno tudi omenjena — beluha. Pred kratkim se je posrečilo učitelju Vidicu enega izmed obeh zanimivih in redkih bratcev ustreliti. Dvorni preparator V. Herfort je žival takoj nagačil. Vrabec je razen glave, ki je od kljuna do temena siva, popolnoma bel. Drugi eksemplar se nahaja še vedno v tamkajšnji okolici.

* **Smrt orožniškega kapitana Vučetića.** Kakor javljajo iz Štipa, je bil žandarmerijski kapitan Stipe Vučetić prošli ponedeljek na izvidnem potovanju ob meji težko ranjen. Že v torek je kapitan podlegel težki poškodbi. Vučetić je bil pred desetimi dnevi poslan v Macedonijo, kjer je na doslej še nepojasnjen način našel smrt. Zdi se, da ga je zadela krogla odmetnika.

* **Grozna nesreča na železnici.** Kakor poročajo zagrebški listi, sta se osješka zdravnika dr. Florschütz in dr. Lazarus peljala prošlo sredo v družbi ravnatelja Slavonske dravske železnice z motornim vozom v Belišče, kamor sta bila klicana, da baronici Guttmann uravnata zlomljeno roko. Blizu postaje Retfalu je vlakovodja opazil, da se dva dečka igrata na progi; dal je svarilni signal, katerega pa dečka nista upoštevala. Ker vlaka ni bilo mogoče več ustaviti, sta bila oba dečka povožena in grozno razmesarjena.

* **Tajna beograjskega hotela.** Beograjske kroge še vedno silno zanima slučaj Carlier-Iselli. Preiskovalni sodnik je prejel poročilo kemičnega laboratorija, ki izjavlja, da se je v Isellijevem telesu ugotovilo toliko arzena, da je Iselli moral v dveh dneh podleči zastrupljenju.

* **V temi ponesrečil.** V Hrastniku se je v sredo zvečer delavec v tovarni kemičnih izdelkov Karl Žlindra, star 70 let, vračal v temni noči domov. Najbrže je mož v temoti zašel s ceste in padel v jarek potoka Boben, kjer so ga našli mrtvega.

* **Pobeg kaznjenca.** Miha Koušček, tovarniški delavec, ki je bil obsojen pred ljubljanskim deželnim sodiščem na več mesecev ječe, je kot kaznjenec iz dela neznano kam pobegnil.

* **Otrok povzročitelj požara na Ilovici.** Preiskava je dognala, da je silni požar na Kadunčevem posestvu na Ilovici, ki je divjal v četrtek opoldne in povzročil milijonsko škodo, zanetil Gletni šolarček Josip Srnak. Ta je namreč priznal, da je vzel doma iz kuhinje škatljico vžigalic, s katerimi se je na potu igral in jih prižigal pod Kadunčevim skednjem. Po nesreči mu je padla v slamo še tleča vžigalica in v trenutku je bilo vse v ognju. Starši! Skrivajte vžigalice pred otroci!

* **Hijena na topčiderskem pokopališču.** Grobokope na topčiderskem pokopališču v Beogradu je prijavil tamkajšnji policiji, da je našel neko grobnico odprto in kamniti rob okrvavljen. Komisija je ugotovila, da je bila krsta v grobnici odkrita, mrtvecu pa odrezana glava. Še tekom dneva je policija prišla storilcem na sled. Zlikovci so dan poprej pokopanemu mrtvecu hoteli izdreti z zlatom plombirane zobe; ker pa jim je šlo «delo» težko iz rok, so mu kratkomalo odrezali glavo, izpulili zobe ter jih prodali nekemu zobotehniku. Glavo so vrgli v topčiderski potok, kjer jo je policija v resnici tudi našla. Imena famoznega zobotehnika zlikovci doslej niso hoteli izdati. Pokopališke hijene so izročili sodišču.

* **Sumljivi agenti za Ameriko.** V Maribor so prišli včeraj trije seljaki iz okolice Čakovca. Hoteli so preko meje, pa so bili v Radgoni prijeti in poslani v Maribor. Neki agent jih je zvabil v Maribor, da jim preskrbi potne liste za Ameriko in da jih spravi preko meje, za kar so mu morali plačati vsak 250 tisoč avstrijskih kron za vozno karto. V Radgoni pa je agent izginil in pustil povabljene seljake na cedilu.

* **Kaznovano hrepenenje po svobodi.** Mariborsko okrožno sodišče je včeraj obsodilo Sebastijana Celinška iz Račja pri Mariboru na tri tedne zapora, ker je dne 26. oktobra strl v ječi okno in ušel v zlato svobodo. Ko se je doma dobro najedel in ogledal po domačiji, se je zopet vrnil sam v Maribor k sodišču, kjer je izpovedal, da ga je štiriletno sedenje v ječi že preveč mučilo in je moral iti zopet malo pogledat v svobodo, za kar je dobil torej tri tedne zapora razen disciplinarne kazni, ki mu jo naloži uprava jetnišnice.

* **Misterijozen umor na Marjanu pri Splitu.** Dne 22. oktobra so našli v gozdu na Marjanu pri Splitu mrtvo truplo neznanega mladeniča, ki je bil očividno umorjen. Na obrazu je imel težko rano, na vratu pa so se poznale brazgotine od nohtov. Usta so bila zamašena z robcem. Identiteta umorjenca se doslej ni mogla dognati, a tudi poizvedbe glede morilca so ostale brezuspešne.

* **Velika tatvina na železnici.** V Subotico je prispel prošli torek vagon usnja iz Budimpešte. Doslej neznani zlikovci so vagon skoraj popolnoma oplenili: ostalo je v njem le kakih 200 kilogramov usnja. Za storilci je bila izdana tiralica a doslej brez uspeha.

* **Nezvesti organist.** V občini Kovor nad Kranjem je bil od 1. julija do 17. oktobra zaposlen kot organist neki Albin Mergon, ki je v kratkem času izvabil od več občanov okoli 3000 Din in nato neznanokam pobegnil.

* **Razne tatvine.** Posestniku Francu Pečarju iz Št. Vida nad Ljubljano je bil v noči na 21. t. m. ukraden 40 kg težak prašič, vreden 1200 Din. V isti noči so neznani tatovi odpeljali iz hleva posestniku Fr. Čebeju iz Loke 9 let staro kravo, vredno 6250 Din. — Vlomljeno je bilo dne 21. t. m. pri posestniku Vincencu Geršaku v Zabukovci in odnešeno več obleke in jestvin v vrednosti 2224 Din.

* **Eno leto za tihotapstvo svile.** Gornjeradgonska carinarnica je zasačila ruskega begunca Vasilija Žukova pri tihotapljenju svile iz Avstrije v Jugoslavijo. Obsodila ga je na 227 tisoč dinarjev globe, katerih Žukov seveda ne more plačati in so ga zato vtaknili v nadomestno kazen enoletnega zapora pri mariborskem sodišču.

CIRKUS EDDIE-POLO

pride v Ljubljano v kino «Ideal». Predvajanje se prične dne 1. novembra.

* **Zahtevajte povsod** našo domačo Kolinsko cikorijo, izvrsten pridatek za kavo. 224

Domače borze

26. oktobra:

ZAGREB. Na tržišču z efekti so zaradi baisse na Dunaju oslabeli vsi arbitražni papirji. Tendenca je bila sploh slaba. — Na tržišču z devizami so se začeli tečaji na nekoliko višji bazi nego včeraj ter so zopet prekoračili zunanje paritete, a je končno v sredi sestanka tendenca znatno oslabela ter je nervozno povpraševanje ponehalo. Kljub temu, da so tečaji končali na bazi 6.425 za Zagreb v Curihu, kaže razpoloženje znake na zopetni popravek dinarja. Promet je bil v splošnem jako majhen. Narodna banka je intervenirala. Notirate so devize: Amsterdam 3425 — 3450, Dunaj 0.123 — 0.1235, Bruselj 425—439, Budimpešta 0.49 — 0.50, Bukarešta 0 — 42.5, Italija izplačilo 391.5 — 393.5, ček 390.5 — 391.5, London izplačilo 392—393 Newyork ček 86.75 — 87.25, Pariz 505—512.5, Praga 259 — 262, Sofija 0 — 85, Švica 1557.5 — 1562.5; valute: dolar 85.5 — 86, avstrijske krone 0.1225 — 0.1235, levi 0 — 78, češke krone 257 — 258, 20kronski zlatnik 325 — 340, francoski franki 505 — 510, leji 40 — 0, italijanske lire 387 — 388, turška zlata lira 0 — 375; efekti: Hrvatska eskomptna 160 — 161, Vjeresijski zavod 112 — 113, Kreditna Zagreb 151 — 155, Hipotekarna 111 — 115, Jugoslavenska 155 — 157, Ljubljanska kreditna 205 — 210, Prištediona 1010 — 1050, Slavenska 108 — 110, Srpska 138 — 139, Eksploatacija 227 — 235, Drava 725 — 775, Dubrovačka 1000 — 0, Penkala Moster 370 — 0, Geranin 155 — 0, Šećerana Osijek 2350 — 2360, Narodna šumska 160 — 170, Našička (Nihag) 195 — 200, Osječka ljevaonica 155 — 180, Gutmann 1625 — 1660, Slaveks 0 — 800, Slavonija 225 — 230, Trbovlje 900 — 910, Union 1025 — 1050, Tvornica vagona 260—270 7% investicijsko 66 — 68.

BEOGRAD. Tendenca čvrsta. Dinar je v Curihu 6.50, a na tukajšnji borzi se je poslovalo na bazi 6.40, torej nad paritetc. Povpraševanje je bilo veliko. Ženeva in Italija sta ostali nepokriti. Ostale devize je krila Narodna banka. Notirale so devize: Amsterdam 3400—3450, Dunaj 0.123—0.12325, Bukarešta 40.25—0, Ženeva 1550 — 0, London 390 — 391, Italija 392 — 393, Newyork 86 — 86.5, Pariz 514 — 515, Praga 260 — 261, Solun 135 — 145, Sofija 82 — 83; valute levi 0 — 81, leji 40 — 41.5.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozovič

Pisalni stroji, potrebščine

Mehanična delavnica
(popravljalnica)
LJUBLJANA
Šelenburgova ulica 6/I.
L. BARAGA.

POZOR! Stara, priznano solidna trgovina z oblekami **J. MAČEK** se je **preselila na Aleksandrovo cesto 12** (hiša Pokojninskega zavoda), kjer prodaja še nadalje po znatno znižanih cenah.

†

«Zveza šoferjev Slovenije» javlja žalostno vest, da je njen član, tovariš

Mihael Zdolšek

dne 25. t. m. v Ljubljani umrl.

Njegov pogreb se vrši danes, v soboto 27. t. m. ob 2. uri popoldne iz hiše žalosti, Celovška cesta št. 30 (Spodnja Šiška).

Zavednega člana in dobrega tovariša ohranimo v trajnem spominu!

V Ljubljani, 26. oktobra 1923.

Mali oglasi

stanejo z državnim davkom za inserate vred do 20 besed Din 5'—, vsaka nadaljnja beseda 50 par več. — Plača se vedno naprej (lahko tudi v znamkah). Na vprašanja odgovarja uprava le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (1 Din).

Službe (dobe)

2 čevljarska pomočnika
se sprejmeta takoj za fina moška in ženska eksportna dela. — Plača po dogovoru, hrana in stanovanje v hiši. Negro Alojzij, Ljubno pri Podnartu, Gorenjsko. 13351

Dva stolarja
med tema preddelavca, mizarskega pomočnika, ter 1 strugarja, sprejme: Stolarna in strugarna v Sodražici. 13080

Pošteno dekle
staro do 25 let, se sprejme za lahka hišna dela; razumeti mora tudi kuho. Naslov pove uprava „Jutra". 13384

Pošteno dekle
staro 16—19 let, se sprejme za lahko hišno delo in k otrokom. — Naslov v upravi „Jutra". 13386

Prodajalka
izurjena v delikatesni trgovini, čedna in poštena, se sprejme takoj. Ponudbe na podružnico „Jutra" v Mariboru pod šifro „Prodajalka". 13392

Obratovodjo
sprejme premogokop v Sloveniji. Rudnik producira sedaj dnevno 10—20 ton premoga, a produkcija se da z razumnim strokovnim vodstvom znatno povišati. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Plača po dogovoru. Stanovanje za samca, ozir. za oženjenega na razpolago. Ponudbe z navedbo strokovne usposobljenosti, dosedanjega službovanja in zahtevo plače na anončno ekspedicijo Aloma Company v Ljubljani pod „Lepa bodočnost". 5595

Službe (iščejo)

Uradnica
z večletno prakso, izurjena tudi v strojepisju, želi premeniti službo. Najrajše gre v notarsko pisarno in sicer takoj ali z novim letom. — Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Uradnica". 13243

Gospodična
vešča slovenščine in nemščine, slovenske stenografije, strojepisja in korespondence, želi primerno mesto v mestu ali na deželi. — Naslov pove uprava „Jutra". 13169

Trgovska pomočnica
galanterijske in manufakturne stroke, z znanjem treh jezikov, stara 24 let, išče službe najraje na deželi. Ponudbe na upravo „Jutra" pod šifro „Zanesljiva in poštena". 13113

Službo majerja
išče zakonski par brez otrok. Nastop takoj. — Ponudbe s pogoji prosim na: L. P., Ravne 158, Šoštanj. 13038

Trgovski pomočnik
mlad, agilen, izurjen v mešani stroki, želi službo. Gre tudi za skladiščnika, najrajše na deželo. Vstopi lahko takoj ali 1. novembra t. l. Naslov pove uprava „Jutra". 13028

Prodajalka
začetnica, išče službe v trgovini mešanega blaga na deželi. Razume tudi šivanje. Ponudbe na upravo „Jutra" pod šifro „Poštena". 12696

Kuharica
(gospa), išče mesta k boljši rodbini. Vajena je tudi drugih hišnih opravil. — Naslov pove uprava „Jutra". 13328

Agilen
mlad državni uradnik stopi v privatno službo kot adjunkt, oskrbnik ali kaj sličnega. Zmožen je vsakega pisarniškega dela. — Vstopim tudi lahko kot vzgojitelj ali domač učitelj. Cenj. ponudbe na upravo „Jutra" pod šifro „Takoj 27". 13331

Jurist
neposredno pred sodnim drž. izpitom, išče kakršnekoli službe. Najrajše gre v odvetniško pisarno. Cenj. ponudbe na upravo „Jutra" pod šifro „Jurist". 13379

Lesni manipulant
za takojšnji nastop, z večletno prakso pri lesni manipulaciji in dobrimi spričevali, prevzame tudi poslovanje parnih žag in skladišča. — Ponudbe pod „Zvest" na upravo „Jutra". 13409

Trgovski pomočnik
podjeten prodajalec, vešč slovenskega, hrvatskega in nem. jezika, želi menjati službo. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra' pod „Vztrajen 6000". 13414

Uradnik
zmožen knjigovodstva, slovenskega, srbohrvatskega in nemškega jezika, z dveletno prakso, želi mesta v kakem trg. podjetju. Gre tudi na deželo. Cenjene ponudbe pod „Vesten" na upravo „Jutra". 13442

Učiteljska abiturijentka
išče primerne službe v kaki pisarni. Prevzame tudi inštrukcije. Ponudbe pod šifro „Abiturijentka" na podružnico „Jutra" v Mariboru. 13423

Kot pisarniška moč
sluga ali kaj sličnega, išče službe mladenič, vešč slov. in angl. jezika. — Ponudbe prosi na upravo „Jutra" pod šifro „Mladenič". 13421

Prodam

Auto «Praga»
4tonski, s polnim gumijem, se proda. — Ogleda se pri Auto-Florjančič, Ljubljana. 13359

Motorno kolo
najboljše znamke, 7 konj. sil, se proda. Ogleda se v garaži g. Florjančiča, Šelenburgova ulica. 13352

Reflektor sa prizmama
jugoslov. patent št. 698, se proda, oziroma se da licenca za izkoriščanje istega v naši kraljevini. Informacije daje: dr. Janko Olip, advokat v Beogradu, Skopljanska ulica št. 3. 13348

Omara
krasna, trodelna, se poceni proda. Ogleda se pri Lotriču v Tesarski ulici 3. 13322

Več pletilnih strojev
parni kotel za manjšo obrt in stroj za navijanje na šest špul, event. z motorjem, se proda. Naslov pove uprava „Jutra". 13318

Photo-aparat
13/18, nov, pripraven za atelje, s fino angleško kamero in z nekaj pripadajočimi deli, se ceno proda. — Naslov pove uprava „Jutra". 13316

Čevlji po 100 Din.
Radi selitve se proda partija (450 parov) ženskih in moških čevljev, visoki in nizki, fina kvaliteta, po samo 100 Din za par. Ponudbe je poslati na upravo „Jutra" pod „Čevlji 100". 13232

Velika in mala kredenca
orehov les, politirano, novo, se proda. Natančneje pove Anton Prislan, splošno mizarstvo v Braslovčah. 13203

Damski zimski plašč
za manjšo postavo, popolnoma nov, se proda. Prečna ulica 6, dvorišče. 13087

Volnene jopice
in zavijačke raznih barv poceni naprodaj. — Istotam se proda radi pomanjkanja prostora: lepa salonska garnitura, 4 dobro ohranjeni vinski sodi, vsebine od 12—20 hl in 2 nova brek ali lovska voza. — Glince 213. 13064

Motor «Puch»
2 in pol HP, s tremi prestavami v najboljšem stanju, se proda. Dopise pod šifro „Motor" na upravo „Jutra". 13080

Krasna spalna garnitura
najmodernejše ročno delo na rumeno platno, se poceni proda. Stari trg 19, I. nad. 13288

PERJE 5481
od kokoši, puranov, gosi, rac se dobi vsako množino iz prve roke pri
E. VAJDA
izvoz perutnine,
Čakovec, Medjimurje
(Jugoslavija).
Telefon 59, 4, 3.

Krasno lovsko zbirko
z 10 pari srnjakovih in 20 parov gamzovih rogov, prodam. — Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Ugodna cena". 13420

Moško kolo
dobro ohranjeno, poldirkalno, predvojni materijal, se ceno proda. Naslov pove uprava „Jutra". 13381

AVTO: MATERIJAL
VSAKO: VRSTNI
KROGLJIČNA: LEŽIŠČA
SPECIJALITETE
NOVOSTI
J. GOREC
LJUBLJANA
PALAČA LJ.-KRED.-BK.

Rabljen elektr. motor
zelo dobro ohranjen, fabrikat A E G, 18 HP, 220 volt, 50 period, se proda, oziroma zamenja za drug motor 25 HP, 380 volt, proti odgovarjajočemu doplačilu. Istotam se proda tudi 2 traverzi dol. 12 m, visoki 28 cm in široki 12 cm ter nekaj orehovega furnirja. Ponudbe je poslati pod šifro „Motor 13388" na upravo „Jutra". 13388

Velik ograjen kurnik
lahek in nov koleselj, sani, mlinček za šrotanje, železna peč, velika pasja uta, se proda. Naslov pove uprava „Jutra". 13394

Kompletna postelja
nova omara in nočna omarica, se proda po najnižji ceni. — Naslov pove uprava „Jutra". 13397

Bukovo oglje
nudi najcenejše H. Skala, Mirje št. 4. 250

Prodam peč
iz pločevine, ki se kuri z žaganjem, 1 m visoko, 40 cm široko, prav pripravno za kako delavnico. Naloži se kakih 5 kg žaganja ter drži ogenj do 12 ur. Kurjava je skoraj zastonj. Jaka Kecjančič, Gorje-Bled. 13413

Boa — muf
zimsko suknjo, zimski rekelc in citre po primerni ceni naprodaj. Vpraša se v Gosposki ulici 3, I. nadstr. levo, od 2. ure naprej.

Skoro nov divan
s preprogo, se proda. Kje, pove uprava „Jutra". 13462

Cirkularna žaga
za žaganje drv, s 5 HP, skoro nova, se po nizki ceni proda. — Pojasnila daje M. Miklavec, Ljubljana, Komenskega ulica 36. 13450

Več vrat in oken
se ceno proda. Istotako male kadi in sodi. — Naslov pove uprava „Jutra". 13452

Prodam ježice
Dva vagona lepih in zdravih ježic oddam v teku 14 dni najvišjemu ponudniku. Josip Novak, trgovec, Trebnje, Dolenjsko. 13422

Veliko denarja
si prihranite, ako kupite ali naročite po konkurenčnih cenah prve vrste čevlje za zimo pri Peter Gregorc, prej Jos. Beranič, Maribor, Pod mostom št. 22. 13433

Motorno kolo
novo, 1 in pol HP, se ugodno proda. Ljubljana, Sodna ul. št. 11, pritličje desno. 13453

Tovorni auto
malo rabljen, 2 in pol do 3 tone, se odda za 45.000 Din. Ponudbe pod „Skoro nov" na upravo „Jutra". 13454

Puch-auto
tipa VIII., 38 HP, malo rabljen, najmodernejše opremljen, se ceno proda. Ponudbe pod „Nizka cena" na upravništvo „Jutra". 13435

Kupim

Pozor!
kupujem stare obleke, čevlje, pohištvo itd. — Pridem tudi na dom. Martin Drame, Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje št. 29. 13356

Suhe gobe in fižol
najbolje plačuje

M. Geršak & Co.
Ljubljana, Kongresni trg 10.

Knjige
leposlovne in znanstvene vsebine, v vseh jezikih, kupuje po najvišjih cenah „Ljudska knjižnica" v Mariboru, Narodni dom. 13444

Suha bukova drva
2000 m³ po dnevni ceni, kupim takoj. — Ponudbe na Oskrbništvo Brdo pri Kranju. 13345

Rabljen skobeljnik
(Hobelbank), najraje manjše oblike, kupim. — Ponudbe s ceno na upravo „Jutra" pod „Skobeljnik". 13275

Ježice kupuje na vagone
in prosi za oferte: Štefan J. Neumann, Ljubljana, Poljanska cesta 49. 13180

Kovinsko stružnico
(Leitspindeldrehbank), Shaping (manjši) in transmisijo 40 mm premer z ležišči, rabljeno, dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe na: Josip Stirn, ključavničarstvo v Kranju. 13155

Stare preproge
(Perser), srebrnino, briljante, porcelan, samo iz prave robe, kupujem. Prekupčevalci izključeni. Tajnost zajamčena. Cenj. ponudbe je poslati pod šifro „Porcelan" na upravo „Jutra". 13456

Brezovih hlodov
od 15 cm debeline naprej, kupim več vagonov. Oziram se samo na prvovrstno blago. Ponudbe je poslati z navedbo cene franko vagon nakladna postaja, na upravo „Jutra" pod „Breza". 13139

Nepremičnine

Hišo
zidano, obstoječo iz dveh sob in kuhinje, klet, poleg hišo hlev in vrt, prodam. Cena po dogovoru. — Pismene ponudbe na: Martin Bošnjak, Jesenice ob Savi, Dolenjsko. 13333

Vila.
Radi odpotovanja se ugodno proda vila s 3 stanovanji in lepim vrtom 15 minut od glavne pošte. Prvo nadstropje takoj na razpolago. Ponudbe pod „Odpotovanje" na upr. „Jutra". 13215

Družinska hiša
popolnoma nova, s takojšnjo naselitvijo s 600 m² zemljišča, se proda v bližini mesta. Več se poizve pri g. Valentin Škander, pos. v Sp. Šiški 20. 13136

Hiša v sredini mesta
se kupi, ali zamenja z vilo in gospodarskim poslopjem v Ljubljani. Ponudbe na upr. „Jutra" pod šifro „Sredina mesta". 13298

Bukov gozd.
Naprodaj je en stoječ bukov gozd, pol ure od postaje, ki meri približno 800 m³ od 20 do 90 cm debeline, za ceno 300.000 K. — Vpraša se pri trgovcu R. Trapečar, Sevnica-Radna. 13057

Dobro zgrajena hiša
v Šmartnem pri Litiji, s vrtom spredaj, 5 sobami, kuhinjo, lepo kletjo, velikim zidanim hodnikom, se radi smrti ceno proda. Natančneje v upravi „Jutra". 13015

Hiša z vrtom v Kranju
se proda takoj za 125.000 Din. Natančneje pove Janez Bidovc, Kranj, Gorenjsko. 12684

Prodam hišo
z gospodarskim poslopjem (1 hlev, 2 svinjaka in kozolec) v dobrem stanju, k temu pripada 2 orala njive in travnik. Oddaljeno 20 minut od žel. postaje, pri cesti na progi Ljubljana-Zidani most, 5 minut od farne cerkve in pokopališča. Cena 400.000 K. Blizu je okrajno glavarstvo in okrajno sodišče, primerno za trgovino ali kako drugo obrt. Natančnejše informacije daje Frančiška Šritar, posestnica na Bregu 10 pošta Loka pri Zidanem mostu. 12285

Lepo posestvo
oddaljeno 20 minut od postaje Mokronog-Bistrica, njive, travnike, gozd, pašnike, vinograd in s celim gospodarskim poslopjem in sadonosnim vrtom, se proda. Posestvo je tik Mokronoga. — Kupec prevzame lahko takoj. Pojasnila daje Anton Bule v Mokronogu. 13350

Smrekov gozd
20 let v rasti, kranjska občina, pri vasi Pivka, se proda. Več pove posestnik Janez Žebre, Huje, Kranj. 13401

Zidana hiša
s hlevom, drvarnico, 2 vrtoma, sadonosnikom, velikim dvoriščem in njivo, se radi preselitve ceno proda. — Vpraša se pri Francetu Koropec v Studenicah pri Poljčanah. 13417

Malo enodružinsko vilo
s prostim stanovanjem, kupim ali vzamem v najem. — Prekupci izključeni. Ponudbe je poslati pod „Enodružinska vila" na upravo „Jutra". 13458

Enonadstropna hiša
z dvoriščno hišo z 11 stanovanji, na prometni cesti v Mariboru, se za 165.000 Din proda. Pojasnila daje: Virel, Glavni trg 5. 13431

Stanovanja

Sobo s kuhinjo
majhno in zračno, išče mlad par brez otrok v Vodmatskem okraju ali v sredini mesta, proti dobremu plačilu. Ponudbe pod „Zračna soba" na upravo „Jutra". 13372

Na stanovanje in hrano
se sprejmeta 2 gospoda takoj. Naslov pove uprava „Jutra". 13320

4000 K nagrade
in lepo stanovanje 2 sobi s pritiklinami dobi, kdor preskrbi stanovanje s 3 ali 4 sobami. Ponudbe pod šifro „V Ljubljani" na upravo „Jutra". 13309

Krasna soba
čista in svetla, z lepo kuhinjo, obeje opremljeno (kar je lesenega pohištva), v centrumu mesta, z dvema posteljama, se za takoj odda dvema inteligent. osebama, ki plačata najemnino 1 leto naprej. Naslov pove uprava „Jutra". 13461

2 opremljeni sobi
oddam takoj gospodu, ki mi plača najemnino za celo leto naprej. Naslov pove uprava „Jutra". 13226

Prazno ali oprem. sobo
išče carinski uradnik, oženjen, brez otrok. Cenj. ponudbe pod šifro „1. novembar 1923" na upr. „Jutra". 13299

Žel. uradnik
samec, išče s 1. novembrom opremljeno sobo s posebnim vhodom. Ponudbe pod šifro „Žel. uradnik" na upravo „Jutra". 13283

Čisto sobo
z dvema posteljama, oddam za 1000 K mesečno onemu, ki mi plača pol leta naprej. Naslov pove uprava „Jutra". 13375

Opremljena soba
z vso oskrbo v Sp. Šiški, se odda 2 gospodoma, event. 2 gospodičnama takoj ali s 1. novembrom. — Naslov pove uprava „Jutra". 13327

Na stanovanje
se sprejmeta 2 gospoda srednjega sloja. Pasji brod št. 9, pritličje. 13266

V najem se odda
v novi hiši stanovanje treh sob, kuhinje, kleti in vrt, za dve leti. Naslov pove uprava „Jutra". 13378

Priprosto sobico
popolnoma separirano, išče za takoj starejši železniški uradnik. Ponudbe pod šifro „Snažnost" na upr. „Jutra". 13412

Mirna, opremljena soba
s posebnim vhodom in elektr. razsvetljavo, se odda solidnemu, dobro situiranemu gospodu. Naslov pove uprava „Jutra". 13465

Starejši dijak
se sprejme na hrano in stanovanje. — Istotam se proda pletilni stroj 5/50. Naslov pove uprava „Jutra". 13306

Stanovanje
obstoječe iz treh sob in kuhinje v stari hiši (centrum mesta), zamenjam z enakim v novi hiši, proti mali odškodnini. Ponudbe pod šifro „A" na upravo „Jutra". 13140

Kot sostanovalka
se sprejme gospodična k gospodični uradnici. Slovenska ulica št. 23, I. nadstr., levo. 13441

Lokali

Trgovina s špec. blagom
na prometnem kraju, kjerkoli v Sloveniji, se vzame v najem. Pismene ponudbe pod „J. B." na upravo „Jutra". 13303

Čevljarji, pozor!
Prodam čevljarsko delavnico z dvema strojema v sredini mesta Maribora. — Pojasnila daje podružnica „Jutra" v Mariboru. 13240

Obrtnik
išče primernega lokala ali neopremljeno sobo v mestu, za izvrševanje mirne obrti. — Ako je vdova ali samica, tudi ženitev ni izključena. Če pa ima lastni dom, napravim lokal na lastne stroške. Cenjene ponudbe je poslati na upravo „Jutra" pod „Obrt 153". 13153

Kapital

Iščem kompanjona
za dobro vpeljano veletrgovino z deželnimi pridelki, ki ima velik krog odjemalcev v tu- in inozemstvu. Potrebuih 500.000 Din. — Pismene ponudbe pod „Rentabel" na Aloma Company, Ljubljana. 13354

Družabnika
s kapitalom do 180.000 Din se išče za že vpeljano industrijsko podjetje. Ponudbe pod „Dobičkanosno" na upravo „Jutra". 13246

Samostojna gospa
ali gospodična, prikupljive zunanjosti, podjetna, ne premlada, za voditi, ozir. prevzeti eno boljšo zajtrkovalnico, se išče za takoj. Katera razpolaga z 70.000 Din za prevzem vina in drugega blaga ima prednost. Ponudbe na podružnico „Jutra" v Mariboru pod „Zajtrkovalnica". 13396

Posodim 15.000 Din
proti dobri garanciji, za krajšo dobo. — Naslov pove uprava „Jutra". 13464

Dopisovanje

Znanja išče
mlad gospod uradnik, z dobro stalno službo, z gospodično, staro od 20 do 30 let, radi pomanjkanja zabave. — Poznejša ženitev ni izključena. Tajnost zajamčena. — Ponudbe, ako mogoče s sliko na upravo „Jutra" pod šifro „Poznejša ženitev". 13449

Gospodična
s trgovsko-gospodinjsko izobrazbo, neomadeževane preteklosti, z nekaj premoženja in pohištvom, želi znanja z gospodom lepega značaja in čedne zunanjosti, od 32—40 let. Zakon ni izključen. — Dopise na upravo „Jutra" pod „Krizantema". 13369

Inteligenten trgovec
mlad, dobro situiran, vsestransko naobražen, želi znanja z enako simpatično gospodično do 24 leta iz boljše rodbine, po možnosti trgovsko izobraženo. Samo resne in neanonimne ponudbe s sliko pod „Simpatija" na upravo „Jutra". 13335

Ruda
iz Trbovelj, 34 let star, si želi dopisovanja z mladenko primerne starosti, ki ima svoje pohištvo. — Ponudbe s sliko na upravo „Jutra" pod „Veselo srce". 13402

Dva gospoda
želita korespondirati z dvema fletkanima gospodičnama modnega salona „M. Šare" Dopise pod šifro „26 in 20" na upravo „Jutra". 13377

Samostojna dama
32 let stara, z dobro opremljenim domom, išče znanja z inteligentnim gospodom v starosti 32—45 let, v svrho skupnih sprehodov. Ponudbe pod „Osamela" na upravo „Jutra". 13330

Ono gospodično
v črnem klobuku, svileni obleki in z rumenimi šimi šolni, ki je vstopila v četrtek v dopoldanski vlak v Logatcu, prosi za naslov dobro situiran gospod. Dopis pod „Opazovalec" na upravo „Jutra". 13419

Ženitve

Resnega znanja
zaradi takojšnje ženitve želi 35 let star vdovec brez otrok z dobičkanosnim poklicem, z damo do 30 let, katera mi hoče pomagati v bodočnost in obenem postati srečna žena v zakonu. — Dopise pod „Zvesta ljubezen" na upravo „Jutra". 13383

Državni uradnik
sodno ločen, 41 let star, trezen in značajen, s 3 otroci (2 deklici, 1 fant), se želi čimprej poročiti po pravoslavnem obredu z gospodično ali vdovo mirnega značaja in neomadeževane preteklosti. Starost do 25 let. Dobra gospodinja. Ponudbe s sliko, ki se vrne, na upravo „Jutra" do 5. novembra 1923 pod „Novo življenje". 13460

Glasba

Pianino
tvrdke Petrov, z dobrim glasom, se za 12.000 Din radi selitve proda, kakor tudi dobro dresiran volčji pes. — Dobrsic, Loška 5, Maribor. 13430

Živali

Nemška doga
čistokrvna krasna tigra, 3 leta stara, dresirana, je naprodaj za 5000 dinarjev. — Naslov pove uprava „Jutra". 13379

Razno

Dvokolesa
mali motorji, otroški vozički, šivalni stroji in pnevmatika najceneje „Tribuna", Ljubljana, Karlovška cesta 4. 162

K. Widmayer
pri „Solncu" za vodo. Velika izbera volnenih jopic in čepic. Raznovrstno perilo. Svilnati in drugi robci, šerpe. Manufaktur. blago. Oblekce in prepasniki. Vsa oprava za novorojenčke. Maje, nogavice domačega izdelka. Venčki in šopki za neveste, odeje. Edina zaloga abtahov (peče) itd. Na debelo primeren popust. 215

Novi vinski sodi
(bačve) v vseh velikostih, se dobe in popravljajo pri Fran Repiču, Ljubljana, Trnovo. 12773

Rezanje drv
z motorno žago — Ludovik Ilešič na Friškovcu, Vojaška ulica. 12664

Modistka
Z. Gorjanc & Co., Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27, poleg hotela „Tratnik" sprejema vsakovrstna popravila baržunastih in filz klobukov. — Postrežba točna. 11146

Simon Klimanek
Ljubljana, Šelenburgova ul. 6 Izdelujem obleke po meri in najnovejšem kroju. Jamčim za najelegantnejšo izdelavo. V zalogi angleško in češko blago. 214

Umetniške razglednice
Znižana cena: 100 komadov 50 Din. Priporoča M. Tičar, Ljubljana. 231

Damsko friziranje
masaža, manikiranje. Pristna francoska parfumerija na grame. Ljubljana, Nunska ulica št. 19, II. nadstropje. Vsak dan od 3—7 popoldne. 13278

Sveže domače koline
in prvovrstno vino nudi vsako soboto in nedeljo gostilna Vidmar (Težak), Sv. Jakoba trg št. 5. 13428

20% popusta
v konfekcijski trgovini
Fran Lukić
Ljubljana, Prod Škofijo št. 19.
Moške zimske suknje, površniki in vsakovrstna trikotaža. 5407

Najstarejša slovenska
pleskarska in ličarska delavnica 181
Ivan Bricelj
Dunajska cesta 16
se priporoča.
Izvršitev točna. Cene zmerne.

5584 **Trgovec**
ki potuje po Hrvatski, Vojvodini, Bački in Banatu s svojimi izdelki vsak mesec enkrat
bi prevzel eno ali drugo zastopstvo proti proviziji
Ponudbe pod „Potujoči trgovec" na anončni zavod Drago Beseljak, Ljubljana, Sodna ulica štev. 5.

5598
Kupim delnice Slovenske trgovske delniške družbe
Ponudbe pod „Delnice" na Aloma Company v Ljubljani, Kongresni trg

POZOR!
TRGOVCI IN TOVARNARJI V JUGOSLAVIJI.
Začel sem izdelovati različne zaboje po naročilu, po primerni ceni po dogovoru.
Se priporoča: 5286
TVRDKA FRAN ŠVIGELJ,
lesna industrija na Bregu, pošta Borovnica.

ПОЗОР!
Трговци и творничари
у Југославији.
Почео сам израђивати различите сандуке по наруџбини, уз примерену цену према договору. — Препоручa се твртка **ФРАН ШВИГЕЉ**, индустрија дрвенина на Брегу, пошта Боровница. 5286

MARIJA ROGELJ
MANUFAKTURNA TRGOVINA
se nahaja sedaj
v Lingarjevi ulici štev. 4
(druga ulica čez frančiškanski most). 5463
Velika izbira sukna, cajgov, parhanta, višnjevega in belega blaga, oprem za neveste, perila za dame in gospode. Blago dobro. Cene nizke.

Publikacije znanstv. društva za humanistične vede v Ljubljani.
Novo! Filozofska sekcija št. 1/I. Novo!

Analitična psihologija.

Prvi poizkus sistematične geometrije duha. Napisal dr. Fr. Veber, izr. prof. za filozofijo na univ. v Ljubljani.

Prvi snopič.

Delo rešuje vprašanje, kakor: metoda in predmet dušeslovja, bistvo doživljanja, dispozicija, zavest in nezavest, duša, bistvene komponente na vsakem doživljanju, načelni zakoni, ki prevevajo vse doživljanje, arhitektonična struktura celokupne duševnosti itd. Prvemu spisu je pridejana tudi pregledna risba celokupnega doživljanja.
Glavni namen vsega dela je, pokazati, da ima tudi duševen svet take zakone, ki se jim mora pokoriti vsako individualno življenje. Knjiga je važna za vse duševne delavce (učitelje, profesorje, duhovnike itd.)

Drugi snopič dela je v tisku.

170 str. **48 Din** po pošti navadno 49 Din, po pošti priporoče o 51 Din. Dobi se **v vseh knjigarnah** ali pri založbi **Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg, d. z o. z. v Ljubljani.**

Zahtevajte gratis katalog «Moderne knjižice!»

Odda se več stanovanj v sredini Ljubljane
z vsemi pritiklinami in komfortom v novo zgrajeni moderni stavbi.
Ponudbe pod „KOMFORT" na upravo „Jutra". 5589